

อภินันทนาการ

จาก

พลเรือเอก อดุล ตุลยานนท์

ที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพ

พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ ม.ป.ช., ม.ว.ม., ท.จ.ว.

ณ เมรุวัดธาตุทอง

วันจันทร์ที่ ๙ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๒๗

รำลึกในพระมหากรุณาธิคุณ

ระหว่างที่พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ ยังมีชีวิตอยู่ ได้ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้าล้นกระหม่อมแก่พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ มาโดยตลอดทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับหน้าที่ราชการและส่วนพระองค์ และแม้ว่าพลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ จะได้ถึงแก่อนิจกรรมแล้วก็ตาม ก็ได้ทรงพระเมตตาพระราชทานน้ำหลวงอาบศพ เครื่องเกียรติยศประกอบศพ พระพิธีธรรมสวดพระอภิธรรมและผ้าไตรทอดถวายพระสงฆ์บังสุกุลให้ พระมหากรุณาธิคุณอันสูงส่งนี้รวมทั้งพระมหากรุณาธิคุณอันยิ่งใหญ่อีกนานับประการที่ได้ทรงพระราชทานแก่ชาติบ้านเมืองและคนไทยทั้งมวล ได้เป็นที่น้อมรำลึกของ พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ และทุกคนในครอบครัวเหนือสิ่งอื่นใด และจะขอสักการะเทอดทูนพระมหากรุณาธิคุณเหล่านั้นไว้ตราบเท่าชีวิต

ข้าพระพุทธเจ้าและบุตรหลานทุกคนของ พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ ขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสกราบถวายบังคมใต้เบื้องพระยุคลบาทอีกครั้งหนึ่ง ด้วยความรู้สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้น และขอถวายชีวิตเป็นราชพลีแก่พระองค์และราชวงศ์จักรี

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ

ข้าพระพุทธเจ้า หม่อมหลวง เพ็ญศรี รายนานนท์ และ บุตรหลาน

(แบบ ก.)

หมายรับสั่งที่ ๑๓๘๑๑ **สำนักพระราชวัง**

๒๗ ธันวาคม ๒๕๒๖

พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ ม.ป.ช.,ม.ว.ม.,ท.จ.ว. อายุ ๙๒ ปี ข้าราชการบำนาญ สังกัดกระทรวงกลาโหม ถึงอนิจกรรมด้วยหัวใจล้มเหลว ณ โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้า กรุงเทพมหานคร วันอังคาร ที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๒๖ เวลา ๐๔.๐๐ น.

วันเดียวกันนี้เวลา ๑๗.๓๐ น. พระราชทานน้ำหลวงอาบศพพร้อมด้วยเครื่องเกียรติยศประกอบศพ ณ ศาลาวัดธาตุทอง กรุงเทพมหานคร

ตามเกียรติยศศพนี้ได้รับพระราชทานโกศแปดเหลี่ยมประกอบศพ ฉัตรเบญจาตั้งประดับ แต่เจ้าภาพมีความประสงค์ขอหีบเกียรติยศประกอบศพ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานหีบทองลายสลักประกอบศพ ฉัตรเบญจาตั้งประดับ ปี่ กลองชนะ ประโคมเวลาพระราชทานน้ำหลวงอาบศพ พระพิธีธรรมสวดพระอภิธรรมเวลากลางคืน กำหนด ๓ คืน.

บุญสม/พิมพ์/๐๖๒ /หาน.

วัน	หน้าที่ พนักงานพระราชพิธี
	นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ เพื่อทราบ เครื่องประกอบเกียรติยศที่พระราชทานมานี้และเจ้าพนักงานที่มาปฏิบัติ เจ้าภาพไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายอย่างใดทั้งสิ้น.

ทั้งนี้ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่งโดยหน้าที่ราชการ

ผู้รับรับสั่ง

(แบบ ก.)

หมายรับสั่งที่ ๑๗๖๗ **สำนักพระราชวัง**

๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๗

พระราชทานเพลิงศพ พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ ม.ป.ช.,ม.ว.ม.,ท.จ.ว. ข้าราชการบำนาญ สังกัดกระทรวงกลาโหม ณ เมรุวัดธาตุทอง กรุงเทพมหานคร

วันอาทิตย์ ที่ ๘ เมษายน ๒๕๒๗ เวลา ๑๕.๐๐ น. เชิญหีบศพออกจากสุสานไปตั้งบำเพ็ญกุศล ณ ศาลาวัดธาตุทอง กรุงเทพมหานคร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานหีบทองลายสลักประกอบศพ ฉัตรเบญจาตั้งประดับ

วันจันทร์ ที่ ๙ เมษายน ๒๕๒๗ เวลา ๑๔.๐๐ น. เชิญหีบศพแห่เวียนเมรุ แล้วเชิญขึ้นตั้งบนจิตกาธาน

เวลา ๑๗.๐๐ น. พระราชทานผ้าไตร ๕ ไตรทอดถวายพระสงฆ์บังสุกุล แล้วพระราชทานเพลิง

บุญสม/พิมพ์/วิชัย /ทาน.

วัน	หน้าที่
	พนักงานพระราชพิธี
	นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ เพื่อทราบ เครื่องประกอบเกียรติยศที่พระราชทานมานี้และเจ้าพนักงานที่มาปฏิบัติ เจ้าภาพไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายอย่างใดทั้งสิ้น.

ทั้งนี้ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่งโดยหน้าที่ราชการ

ผู้รับรับสั่ง

พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ ม.ป.ช., ม.ว.ม., ท.จ.ว.

ชาตะ ๔ พฤศจิกายน ๒๔๕๔

อนิจกรรม ๒๗ ธันวาคม ๒๕๒๖

ขอให้ทหารเรือทุกคนตั้งใจร่วมกันรับผิดชอบปฏิบัติ
ในหน้าที่ ยึดความพากเพียรพยายาม และอดทน ไม่ย่อท้อ
ต่ออุปสรรคทั้งปวง ปฏิบัติแต่ในสิ่งที่ชอบที่ควร
เพื่อช่วยกันสร้างสรรค์กองทัพเรือให้เจริญก้าวหน้าและมั่นคง
สืบไป

พล.ร.อ. สงัด ชลออยู่

๑ ตค. ๑๘

ผบ.ทร.

๒๖ ส.ค. ๑๖

ถึง พ.

จม. ได้รับแล้ว พร้อมนี้ได้ส่งเงินมาให้ 400 เหรียญ และของเสื้อผ้า 700 เหรียญ เชื่อได้รับแล้วคงได้ทราบด้วย เรื่องขอทุนปริญญาเอก นั้นไม่เห็นด้วย เพราะ

1. ความมุ่งหมายในการศึกษา เพื่อให้ได้ความรู้มาเพื่อประกอบอาชีพ ไม่ใช่เพื่อหาปริญญามาเบ่งกัน

2. เรียนมากจะมีเวลาทำงานน้อย งานทุกแห่งต้องการคนทำงานมากน้อย

3. ปริญญาเอกเฉพาะอย่างเน้นทฤษฎี หรือผู้ที่ชำนาญเฉพาะด้าน ได้แต่ร้อยกรองสิ่งเล็ก ทำอะไรไม่ได้

4 ผมของวงงานเสร็จแล้ว ได้เห็นคนทำงาน ซึ่งมีประสบการณ์มากกว่าซึ่งทำงานได้ดีกว่า เพราะมีความกว้างขวางกว่า รู้จักคนต่าง ๆ และเชื่อถือได้ ทฤษฎีเป็นแต่เครื่องช่วย เป็นพื้นฐานสำหรับการทำงานเท่านั้น

5 คนที่เป็นใหญ่เป็นโต เป็นนักบริหาร นักปกครอง นักการทหาร นักการทูต ฯลฯ ที่ดี มีชื่อเสียง ไม่ได้จบการศึกษา ไม่ใช่ผู้

กตัญญู คนที่ควรแนะนำในชีวิต ต้องเป็นผู้
ที่สงบในเรื่องต่างๆ ที่พอ และเข้ากับคนอื่น
ได้ รู้จักใช้ปัญญาตรองให้ได้ถูกต้อง

๖. ประเทศไทยต้องการคนทำงานจริงๆ ขยัน
หมั่นเพียร ซื่อสัตย์สุจริต มีความจงรักภักดี
ต่อชาติบ้านเมืองเป็นอย่างดี เวลานี้รู้สึก
ว่าจะมีปัญหาหลายด้านหมด รู้ไม่ได้ทุก
อย่าง แต่คนที่จริงๆ ไม่ต้องกลัว

ประวัติ

พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ เกิดเมื่อวันเสาร์ที่ ๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๕๔ ที่จังหวัดเพชรบุรี เป็นบุตร นายร้อยเอก หลวงพลภัทรพิจารณ์ (ขำ รายนานนท์) และนางจันทร พลภัทรพิจารณ์

พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ สมรสกับ หม่อมหลวง เพ็ญศรี อิศรศักดิ์ ธิดาของมหาอำมาตย์ตรี พระยาอุดมพงศ์เพ็ญสวัสดิ์ (หม่อมราชวงศ์ ประยูร อิศรศักดิ์) และคุณหญิงแฉล้ม อุดมพงศ์เพ็ญสวัสดิ์ (หม่อมราชวงศ์ แฉล้ม อาภรณกุล) และมีบุตรธิดาด้วยกัน ๔ คน คือ

๑. นายวีระ รายนานนท์ สมรสกับ นางวัชรินทร์ (กุยะธรพรต) มีบุตรและธิดา ๔ คน

๒. นายวิทย์ รายนานนท์ สมรสกับ นางนันทนา (นีลปานานนท์) มีธิดา ๒ คน

๓. นายวุฒิ รายนานนท์ สมรสกับ นางพรทิพพา (สุทัศน์ ณ อยุธยา) มีบุตรและธิดา ๒ คน

๔. นางสาววิสาข์ รายนานนท์

พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ ถึงแก่อนิจกรรมด้วยระบบการทำงานของหัวใจล้มเหลวที่โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้า กรุงเทพมหานคร เมื่อวันอังคารที่ ๒๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๖ รวมอายุได้ ๗๒ ปี ๑ เดือน ๒๔ วัน

การศึกษาก่อนเข้ารับราชการ

โรงเรียนศรีจิตรสง่า	จบการศึกษาชั้นประถมปีที่ ๑
โรงเรียนวัดสุทัศน์เทพวราราม	จบการศึกษาชั้นประถมปีที่ ๓
โรงเรียนวัดราชบพิธ	จบการศึกษาชั้นมัธยมปีที่ ๖
โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย	จบการศึกษาชั้นมัธยมปีที่ ๘ พฤษภาคม ๒๔๗๒

การศึกษาเมื่อเข้ารับราชการ

โรงเรียนนายเรือ	มิถุนายน ๒๔๗๒ – พฤษภาคม ๒๔๗๖
หลักสูตรวิชาเรือดำน้ำ ประเทศญี่ปุ่น	พ.ศ. ๒๔๘๐ – พ.ศ. ๒๔๘๑
โรงเรียนนายทหาร กองทัพเรือ	พฤษภาคม – ตุลาคม ๒๔๘๗
หลักสูตรวิชานายทหารเรือชั้นสูง และการบิน ประเทศอังกฤษ	ธันวาคม ๒๔๙๑ – เมษายน ๒๔๙๔
วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๓	พ.ศ. ๒๕๐๓

ยศทหาร

ขึ้นทะเบียนทหารกองประจำการ เมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๒ เลขหมาย ๒๕๗๒/ทบ. ๑ ร ก. ๔๐

เป็นนักเรียนนายเรือ	๑๓ มิถุนายน ๒๔๗๒
ว่าที่นายเรือตรี	๒๓ พฤษภาคม ๒๔๗๖
นายเรือตรี	๑ เมษายน ๒๔๗๗
นายเรือโท	๑ เมษายน ๒๔๗๙
นายเรือเอก	๑ เมษายน ๒๔๘๒
นาวาตรี	๑๕ กันยายน ๒๔๘๖
นาวาโท	๑ เมษายน ๒๔๘๘
นาวาเอก	๑ มกราคม ๒๔๙๕
พลเรือจัตวา	๑ มกราคม ๒๔๙๘
พลเรือตรี	๑ มกราคม ๒๕๐๓
พลเรือโท	๑ ตุลาคม ๒๕๐๔
พลเรือเอก	๑ ตุลาคม ๒๕๐๖

ออกจากประจำการ เป็น นายทหาร นอกราชการ เพื่อรับบำเหน็จบำนาญ สังกัด สำนักงาน ปลัดกระทรวงกลาโหมเพราะรับราชการมาครบกำหนดเกษียณอายุเมื่อ ๑ ตุลาคม ๒๕๑๕

ตำแหน่งทางทหาร

สำรองราชการกรมเสนาธิการทหารเรือ	๒๓ พฤษภาคม ๒๔๗๖
สำรองราชการกองเรือรบ (ประจำเรือหลวงสุโขทัย)	๑ สิงหาคม ๒๔๗๖
สำรองราชการกรมเสนาธิการทหารเรือ (ประจำโรงเรียนชุมพลทหารเรือ)	๑ พฤษภาคม ๒๔๗๗
สำรองราชการกองเรอรบ	๑ มิถุนายน ๒๔๗๘
ต้นปืนเรือหลวงเสือทยานชล	๙ กรกฎาคม ๒๔๗๘
ต้นตอร์ปิโดเรือหลวงตราด	๑ พฤษภาคม ๒๔๗๙
สำรองราชการกองทัพเรือ (เพื่อไปศึกษาหลักสูตรวิชาเรือดำน้ำ ประเทศญี่ปุ่น)	๓ เมษายน ๒๔๘๐
นายทหารประจำเรือหลวงสินสมุทร	๗ กรกฎาคม ๒๔๘๑
ต้นเรือเรือหลวงวิรุณ	๒๖ สิงหาคม ๒๔๘๓
ผู้บังคับการเรือหลวงพลายชุมพล	๑๖ กรกฎาคม ๒๔๘๔
ผู้บังคับการเรือหลวงมัจฉานุ	๒ มิถุนายน ๒๔๘๕
ผู้บังคับการเรือหลวงเจ้าพระยา	๒๑ พฤษภาคม ๒๔๘๗
ผู้บังคับการเรือหลวงสินสมุทร	๒๘ พฤศจิกายน ๒๔๘๗
เสนาธิการหมวดเรือดำน้ำ และ รักษาราชการผู้บังคับการเรือหลวงสินสมุทรอีกตำแหน่งหนึ่ง	๑ มกราคม ๒๔๘๙
นายทหารฝ่ายเสนาธิการ กองเรือยุทธการ	๑๑ สิงหาคม ๒๔๙๐
สำรองราชการกรมเสนาธิการทหารเรือ (เพื่อไปศึกษาหลักสูตรวิชานายทหารเรือชั้นสูงและการปืน ประเทศอังกฤษ)	๑๕ กันยายน ๒๔๙๑
ประจำกองบังคับการ กรมเสนาธิการทหารเรือ	๑๓ กันยายน ๒๔๙๔

รักษาราชการหัวหน้าแผนกที่ ๔ กรมเสนาธิการทหารเรือ	๑๘ กันยายน	๒๔๙๔
นายทหารฝ่ายเสนาธิการ กองเรือยุทธการ	๑ มกราคม	๒๔๙๖
รองเสนาธิการ กองเรือยุทธการ	๑ มกราคม	๒๔๙๘
รักษาราชการแทนผู้บังคับการกองเรือปราบเรือดำน้ำ	๒๙ พฤษภาคม	๒๔๙๙
ทูตทหารเรือประจำประเทศญี่ปุ่น	กันยายน	๒๔๙๙
ผู้ช่วยทูตทหารเรือประจำสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงโตเกียว	๑ มกราคม	๒๕๐๑
ประจำกรมกำลังพลทหารเรือ	๖ พฤศจิกายน	๒๕๒๐
เจ้ากรมยุทธการทหารเรือ	๑๓ พฤศจิกายน	๒๕๐๒
ผู้ช่วยเสนาธิการทหารเรือฝ่ายยุทธการ	๑ ตุลาคม	๒๕๐๔
รองเสนาธิการทหารเรือ	๑ ตุลาคม	๒๕๐๕
เสนาธิการทหารเรือ	๑ ตุลาคม	๒๕๐๖
ผู้บัญชาการทหารเรือ	๑ ตุลาคม	๒๕๑๔

ตำแหน่งทางการเมือง

สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ	๑๕ มิถุนายน	๒๕๐๗
สมาชิกวุฒิสภา	๒๖ มกราคม	๒๕๑๘
สมาชิกสภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน	๒๐ พฤศจิกายน	๒๕๑๙
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม ในคณะรัฐบาล ซึ่งมี ฯพณฯ จอมพล ถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรี	๑๙ ธันวาคม	๒๕๑๕
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม ในคณะรัฐบาล ซึ่งมี ฯพณฯ นายสัญญา ธรรมศักดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี	๑๖ ตุลาคม	๒๕๑๖
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม ในคณะรัฐบาล ซึ่งมี ฯพณฯ นายสัญญา ธรรมศักดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี	๓๐ พฤษภาคม	๒๕๑๗

รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม ในคณะรัฐบาล ซึ่งมี ฯพณฯ หม่อมราชวงศ์ เสนีย์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี	๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๘
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม ในคณะรัฐบาล ซึ่งมี ฯพณฯ พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เป็นนายกรัฐมนตรี	๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๒๐
รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ในคณะรัฐบาล ซึ่งมี ฯพณฯ พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เป็นนายกรัฐมนตรี	๑๑ สิงหาคม ๒๕๒๑

ตำแหน่งหน้าที่พิเศษ

ราชองครักษ์เวร	๖ ตุลาคม ๒๔๙๘
ราชองครักษ์เวร	๑ มิถุนายน ๒๕๐๓
ราชองครักษ์พิเศษ	๑ มิถุนายน ๒๕๐๖
นายทหารพิเศษ ประจำกองนักเรียนนายเรือรักษาพระองค์ โรงเรียนนายเรือ และประจำกองบังคับการ กรมทหารราบที่ ๓ รักษาพระองค์ กรมนาวิกโยธิน	๑๐ เมษายน ๒๕๒๔

ราชการสงครามและราชการพิเศษ

ไปราชการทัพในกรณีเรียกร้องดินแดนคืน ในกรณีพิพาทกับอินโดจีนฝรั่งเศส	๒๙ พฤศจิกายน ๒๔๘๓ –
ในตำแหน่งต้นเรือและรักษาราชการต้นตอร์ปิโดเรือหลวงวิรุณ	๓๐ เมษายน ๒๔๘๔
ไปรับมอบเรือต่าง ๆ ที่กองทัพเรือจัดซื้อ ที่ประเทศฟิลิปปินส์ ในตำแหน่งเสนาธิการหมวดเรือ	มีนาคม ๒๔๙๐

เป็นกรรมการปฏิบัติงานร่วมกับคณะที่ปรึกษาการช่วยเหลือทางทหารของสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทย	๑๓ ตุลาคม ๒๔๙๔ – ๘ พฤษภาคม ๒๔๙๖
ร่วมในคณะผู้แทนทางทหาร ซึ่งมี พลโท หลวงวิชิตสงคราม (ยศในขณะนั้น) เป็นหัวหน้าไปเยือนและดูกิจการทหารที่ประเทศในอินโดจีน ตามคำเชิญของผู้บัญชาการทหารสูงสุดแห่งกองทัพฝรั่งเศส ประจำประเทศในอินโดจีน	๑–๑๑ ตุลาคม ๒๔๙๕
เป็นกรรมการตรวจและรับมอบอาวุธยุทโธปกรณ์ที่ได้รับความช่วยเหลือตามโครงการ MDAP	๘ พฤษภาคม ๙๖ – ๑๓ กรกฎาคม ๙๗
ร่วมในคณะทูตสันถวไมตรีของรัฐบาล ซึ่งมี ฯพณฯ พลเอก สฤษดิ์ ธนะรัชต์ (ยศในขณะนั้น) เป็นหัวหน้าไปเยือนราชอาณาจักรลาว	๑–๖ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๙
ร่วมในคณะทูตสันถวไมตรีของรัฐบาล ซึ่งมี ฯพณฯ นายรักษ์ ปันยารชุน รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เป็นหัวหน้าไปเยือนสาธารณรัฐจีน	๑๘–๒๗ เมษายน ๒๔๙๙
ร่วมในคณะทูตสันถวไมตรีของรัฐบาล ซึ่งมี ฯพณฯ พลเอก ถนอม กิตติขจร (ยศในขณะนั้น) เป็นหัวหน้าไปเยือนสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า	๒๔ ตุลาคม ๒๕๐๔ – ๖ พฤศจิกายน ๒๕๐๔
ไปดูกิจการทหารเรือ ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา	๑๐ พฤษภาคม – ๑๕ มิถุนายน ๒๕๐๕
เป็นหัวหน้าคณะผู้แทนทางทหาร ไปร่วมงานฉลองวันชาติสาธารณรัฐเวียดนาม	๑ พฤศจิกายน ๒๕๐๘

ไปดูกิจการทหารเรือของประเทศในภาคพื้นยุโรป	๑๖ กรกฎาคม – ๑๗ กันยายน ๒๕๐๙
ร่วมในคณะของ ฯพณฯ จอมพล ถนอม กิตติขจร ผู้บัญชาการทหารสูงสุด เยือนสาธารณรัฐเวียตนาม และเยี่ยมกรมทหารอาสาสมัครในสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ณ สมรภูมิเวียตนาม	๑๐ – ๑๒ มกราคม ๒๕๑๑
เป็นกรรมการสภาทหารผ่านศึกประจำการ	๒๙ มกราคม ๑๑ และ ๒๙ มกราคม ๑๓
ไปเยือนสาธารณรัฐเกาหลี และดูกิจการทหารเรือของประเทศญี่ปุ่น พีลิปปินส์ และอินโดนิเซีย	๘ – ๒๖ มิถุนายน ๒๕๑๒
เป็นเสนาธิการกระบวนเรือพระที่นั่งในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จทางทะเลเพื่อทอดพระเนตรการฝึกทักษิณ ๑๒	๑ – ๒ สิงหาคม ๒๕๑๒
ร่วมในคณะของ ฯพณฯ จอมพล ถนอม กิตติขจร ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ตรวจเยี่ยมกองกำลังทหารไทยในสาธารณรัฐเวียตนาม	๒๙ มิถุนายน ๑๒ และ ๑๙ มิถุนายน ๑๓
เป็นผู้บัญชาการกระบวนเรือพระที่นั่งในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จประพาสทางทะเลโดยเรือหลวงจันทร	๒๖ – ๒๙ เมษายน ๒๕๑๕
ไปเยือนและดูกิจการทหารเรืออินโดนิเซียตามคำเชิญของผู้บัญชาการทหารเรืออินโดนิเซีย	๒๑ มิถุนายน – ๒ กรกฎาคม ๒๕๑๕
เป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการกองอำนวยการฝ่ายทหาร	๑๗ พฤศจิกายน ๑๔–๑๕ กรกฎาคม ๑๕
เป็นที่ปรึกษาฝ่ายนโยบายและแผน กระทรวงกลาโหม และเป็นเจ้าหน้าที่สำนักนโยบายและแผน กระทรวงกลาโหม ในฝ่ายรักษาความมั่นคงแห่งชาติ	๑ ตุลาคม ๒๕๑๕

เป็นกรรมการสภาบริหารคณะปฏิวัติ ๑ ธันวาคม ๒๕๑๔ – ๑๕ ธันวาคม ๒๕๑๕

เป็นรองหัวหน้าที่ปรึกษาฝ่ายนโยบายและแผน กระทรวงกลาโหม ๙ ธันวาคม ๒๕๑๔–๑๕ ธันวาคม ๒๕๑๕

เครื่องราชอิสริยาภรณ์และเหรียญ

ก. ไทย

จัตุรถาภรณ์มงกุฎไทย	๒๘ กรกฎาคม ๒๔๘๒
จัตุรถาภรณ์ช้างเผือก	๑๙ กันยายน ๒๔๘๔
ตริตาภรณ์มงกุฎไทย	๔ ธันวาคม ๒๔๙๑
ตริตาภรณ์ช้างเผือก	๕ ธันวาคม ๒๔๙๖
ทวีติยาภรณ์มงกุฎไทย	๕ ธันวาคม ๒๔๙๘
ทวีติยาภรณ์ช้างเผือก	๕ ธันวาคม ๒๕๐๓
ประถมาภรณ์มงกุฎไทย	๕ ธันวาคม ๒๕๐๔
ประถมาภรณ์ช้างเผือก	๕ ธันวาคม ๒๕๐๖
ทุติยจุลจอมเกล้า	๕ พฤษภาคม ๒๕๐๘
มหาวชิรมงกุฎ	๕ ธันวาคม ๒๕๐๘
ทุติยจุลจอมเกล้าวิเศษ	๕ พฤษภาคม ๒๕๑๑
มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก	๕ ธันวาคม ๒๕๑๓
เหรียญที่ระลึกงานฉลองพระนคร (ครบ ๑๕๐ ปี)	๔ เมษายน ๒๔๗๕
เหรียญพิทักษ์รัฐธรรมนูญ	๒๒ มีนาคม ๒๔๗๖
เหรียญชัยสมรภูมิ (กรณีพิพาทอินโดจีน)	๓๑ กรกฎาคม ๒๔๘๔
เหรียญจักรมาลา	๑๙ กันยายน ๒๔๘๗
เหรียญบรมราชาภิเศก	๕ พฤษภาคม ๒๔๙๓
เหรียญชัยสมรภูมิ (มหาเอเชียบูรพา)	๒๒ ตุลาคม ๒๕๐๘
เหรียญรัตนาภรณ์ ชั้นที่ ๓	
เหรียญกาชาดสรรเสริญ ชั้นที่ ๑	

ข. ต่างประเทศ

ลานช้างร่มขาว ชั้นที่ ๒ จากราชอาณาจักรลาว	๒ พฤษภาคม	๒๔๙๙
The Medal of Cloud and Banner with Grand Cordon จากสาธารณรัฐจีน	๒๕ มิถุนายน	๒๕๐๗
Kim – Khánh จากสาธารณรัฐเวียดนาม	๑๑ สิงหาคม	๒๕๐๗
Order of Tae Kuk จากสาธารณรัฐเกาหลี	มิถุนายน	๒๕๑๒
Knight Commander of the Most Excellent Order of the British Empire (K.B.E.) จากสหราช-อาณาจักร	๑๐ กุมภาพันธ์	๒๕๑๕
Jalasena Star (1 st Class) จากสาธารณรัฐอินโดนิเซีย	๒๔ มิถุนายน	๒๕๑๕

ภาพในอดีต

กับบิดา - มารดา

เดรเน - เดบินัก

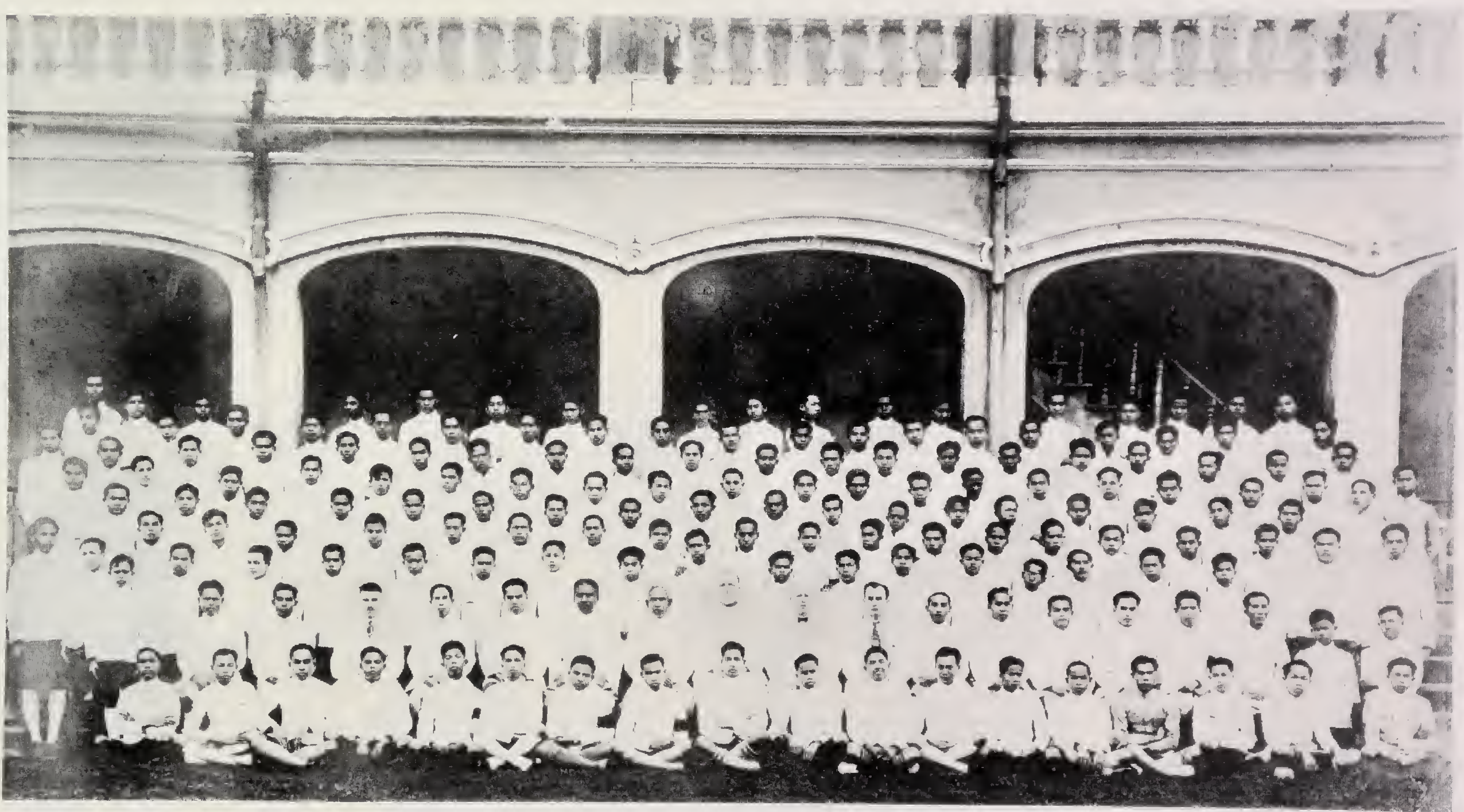
การศึกษา และ กีฬา

ขณะศึกษาชั้นมัธยมต้น โรงเรียนวัดราชบพิธ

สวนกุหลาบวิทยาลัย

นักเรียนชั้นมัธยมปีที่ ๘ พ.ศ. ๒๔๗๑

แถวนั่ง พึ่ง ทรัพยโฆษก, วิทย์ ติวะศริยานนท์, เขต บุณยพิพัฒน์, เจริญ เฉลิมเกียรติ์, ออด จันทีประ, กิตติ สีนนท์, สมาน จารุรัตน์, สนอง สุขสมาน, พิเศษ เสาวนะ, มณี นาคกร, ช่วย ทองใบ, ม.ล. กุณฑล อิศรเสนา, บุศย์ จินตนา, ทศ พิญโญยิ่ง, บรรจบ เสาวรรณ, จำลอง เกตุทัต, จินดา มั่นคง, สง่า ยิ้มพัฒน์

แถวอาจารย์ ครูทิม อติเปรมานนท์, ขุนลิขสุนทร, อาจารย์ H S Silver Thorn หลวงทรงวิทยาศาสตร์, ขุนจ่านงทิพยประสาท, ขุนกลั่นวิชาสอน, หลวงวิศาลดรุณกร, อาจารย์ใหญ่ Norman Sutton, อาจารย์ E.J. Godfrey, อาจารย์ M E. Davies, หลวงนพนาถวิชาคุณ, หลวงอิงาศรีกสิการ, หลวงเสถลาคาสิตรี, อาจารย์ปุ่น มีไผ่แก้ว, อาจารย์บานเย็น สายันหวิกสิต, ขุนสรรคเวทย์, *(พันธ์ มูลศาสตร์, ทิพย์ ผลโภค)*

ยืนแถว ๑ สำลี อยู่สถาพร, อาคม สุตตะเสริ, ประยูงค์ กาญจนวิโรจน์, บันจบ มันตาภรณ์, บุญช่วย สุวัตถิ, กิ่ง จะเกรง, มนตร์ นรพัลลภ, พิศนุ ณ ถลาง, - - -, อำนวย ฉายะบุตร, แอ๊ด สุจริตกุล, พึ่ง มูลศาสตร์, จินดา พลางกูร, ทองหล่อ พฤธิพงศ์, แหยม ทรายแก้ว, ประเดิม พืชผล, สวัสดิ์ เทียมเมธ, อรุณ ภาคสุวรรณ, สวัสดิ์ ภูโสภา

แถว ๒ บุญรอด สกุลสิงห์, สนัด จุฑะศิลปิน, สาภ แก้วประสิทธิ์, ประวิทย์ ลำใยทอง, นกุล มาตุทัต, บุญยิ่ง คุมภ์ประพันธ์, - - -, สุพัฒน์ วงศ์วัฒนะ, ปาน ปุณทริก, อัมพร กรัลนันท์, ภัทร เอี่ยมรัตน์, สุขุม กุลชล, พงศ์สวัน อินทรคุล, - - -, สกนธ์ โสภโณ, เขื่อน เฟื่องเพชร, นพ ธรรมลิ, เมือง สังขวัฒนะ, สมพร มิลรกุล

แถว ๓ สิทธิ์ พรหมประกาย, จิตร ถนัดหัตถกรรม, ดำริ เพชรพลาย, หวล เปี่ยมใส, สงวน จิตตลาน, วาศ ผดุงพัฒน์ ชลอ เอมะศิริ, กลับ องแก้ว, ฉัตร อุดล, สงัด กาญจนกุญชร, - - -, เสริม กำจัดแจ่ม, สอุมภ์ ปุนนะภุม, ปัญญา สัตยาบัน, ชลอ อาตมะมิตร, พล ตรินุท, ถาวร เทวานุกิ, อัมพร ตุงคะเตชะ, สนั่น สังขจันทร์

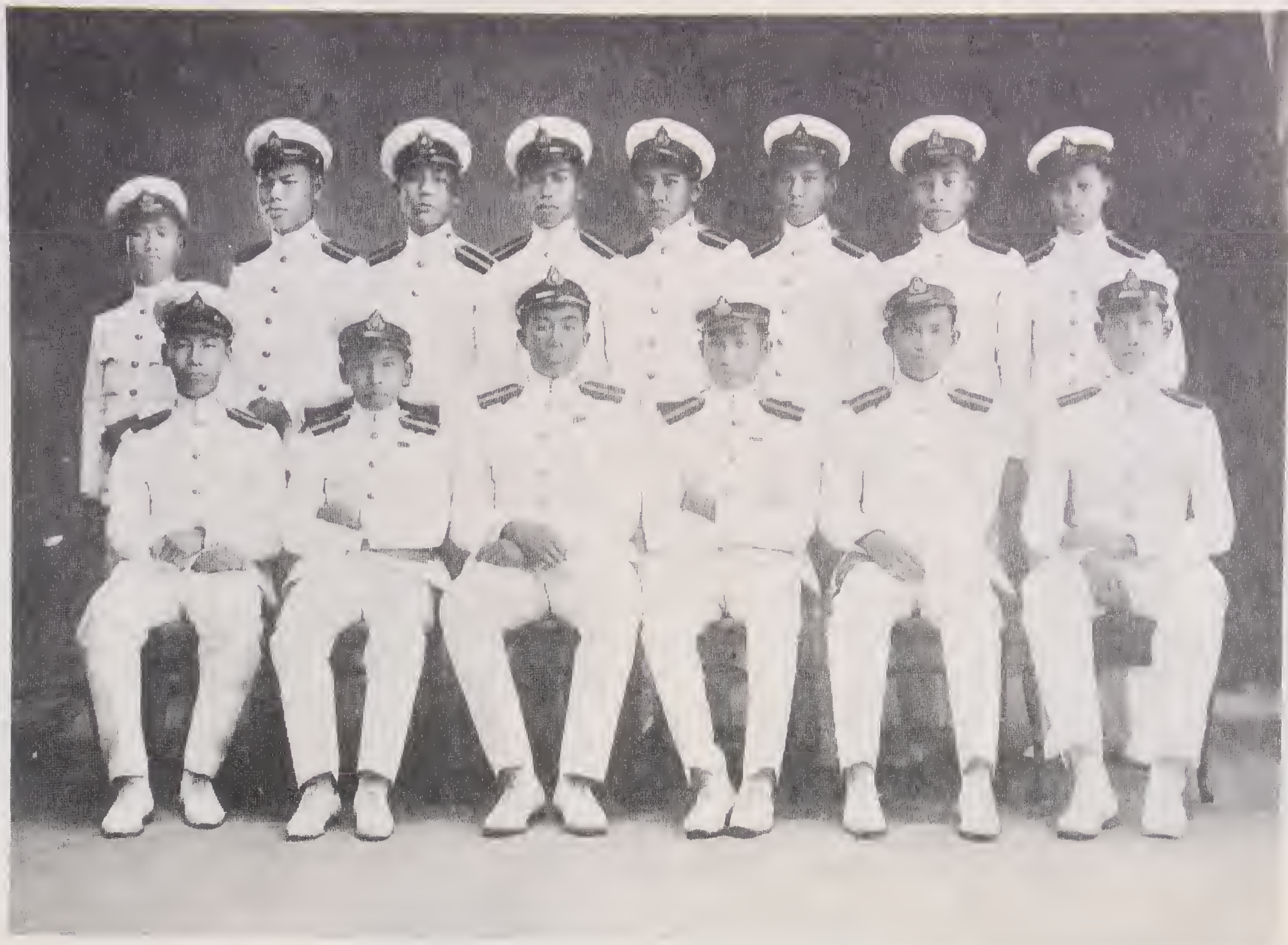
แถว ๔ เจริญ สุวรรณกนิษฐ์, เกียรติ ผาสุขดี, ศิริ ตุงคะสมิต, คงศักดิ์ เปลี่ยนประยูร, - - -, ทองใบ สุวรรณพิมพ์, ทองกลึง วัฒนวิกกาญจน์, บุญเรือน นิจถาวร, ประเสริฐ ธาริสวัสดิ์, สุขุม ถิระวัฒน์, เสนาะ อินภู่, เทพ เหมะพุกกะ, - - -, ธวัช ศิริสวย, ถวิล รายนานนท์, ยอง เชียงจัน, ม.ร.ว. ปราณนวตรี นวรัตน์, ธน สีตะจิตต์, - - -, บุญชัย กระบวนรัตน์

แถว ๕ - - -, สำราญ อิมะไชย, สำเนียง จารุมิลินทร์, - - -, อุทัย เหมรัตน์, วิเชียร อุณหะนันท์ ชุบ ชินประยูร, สง่า รักษ์เจริญ, สำราญ วัลลภศิริ, สำรวย สุมาวงศ์ - - -, - - -, - - -, ทองคำ แสงเนย, ปลั่ง สุวรรณานนท์, ชุบ มุนิกานนท์, - - -, สง่า เดชกล้า, สมาส อมาตยกุล, อรุณ วิระทัต

แถว ๖ สันทัด พันธุบรรยงค์, พโยม เลขยานนท์, เชษฐ์ ชวนะลิขิตกร, ลภส รสานนท์, กาญจนะ เยาวณิช, - - - พจน์ สังขฤกษ์, ลรชิด เกษมสุข, - - -, ทวี ตงคะจันทร์, - - -, - - -, เธียร อุธยานันท์, โกเมร เครือตาชู, - - -, สง เสียมภักดิ, เจริญ อุเทนสุต, ประเสริฐ เรืองสกุล, ใบแดง จันตะเสน

แถว ๗ ตัด นุตพันธ์, สงวน เล็กสกุล, - - -, - - -, - - -, - - -, กำหนด ไวคกุล, วัลลภ อัศวนนท์, ยส พุ่มคิริ, ประเสริฐ สิบอักษร, จำรัส เทพหัสดินทร์, ชะเจือ บูรณธรรม, ทด อิ้งประทีป, ทวี จันทนยิ่งยง หลง เสริมภูทอง, ทอง ถมพิทักษ์, ชลวิชช์ ชุติกร

นักเรียนนายเรือ ถวิล รายนานนท์

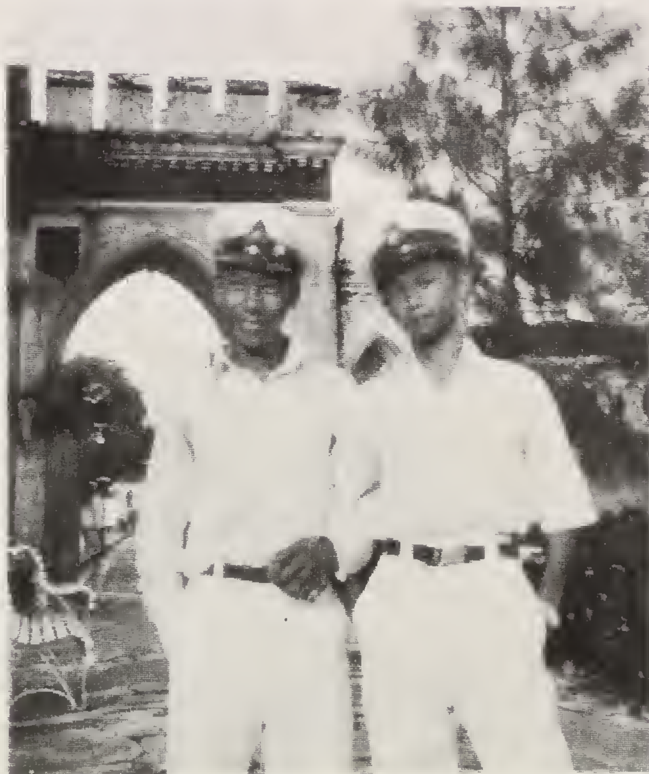
เป็นนักเรียนนายเรือชั้นปีที่ 2

อยู่ชั้นปีที่ 3

ก่อนไปศึกษาวิชาการ เรือดำน้ำที่ประเทศญี่ปุ่น

ยศ เรือโท ขณะศึกษาวิชาการ เรือดำน้ำที่ประเทศญี่ปุ่น.
พ.ศ. 2480 - 2481

คณะนายทหารเรือไทย-ญี่ปุ่น
(เรือโท ถวิล แถวที่สอง คนแรกจากขวา)

บนเรือดำน้ำ ขณะเดินทาง
(เรือโท ถวิล คนขวาสุด)

ขณะศึกษาวิชานายทหารเรือชั้นสูงและการปืน ประเทศอังกฤษ

พ.ศ. 2491 - 2494

หน้าบ้านพัก ตำบลเอิลร์สคอร์ต ประเทศอังกฤษ

1 พฤษภาคม 2492

คณะนายทหารบก เรือ อากาศ ที่ไปศึกษาและดูงาน ณ ประเทศอังกฤษ

ผู้บังคับบัญชาและนักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ชุดที่ ๓

พ.ศ. ๒๕๐๓

จากซ้ายไปขวา

แถวหน้า พล.ท. สนิท สนิทยุทธการ ไทยานนท์ พล.ท. ทักษ์ เสนีวงศ์ ณ อยุธยา พล.อ.อ. ทวี จุลละทรัพย์ พล.อ. หลวงสวัสดิ์กลยุทธ พล.อ. ถนอม กิตติขจร จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ พล.อ. สุทธิ์ สุทธิสารรณกร พล.อ สุรจิต จารุเศรนี พล.ร.อ. หม่อมเจ้า ครรชิตพล อาภากร ร.น. พล.ท. ประพันธ์ กุลพิจิตร พล.ต. เวก เชี่ยวเวช

แถวกลาง นายประเสริฐ กาญจนดุล พล.ต.ท. กระเษียร ศรุตานนท์ นายจรัล สาระนาค ศาสตราจารย์จำลอง สุวคนธ์ นายสมฤทธิ์ เลิศบุศย์ พล.ท. อัมพร ศรีไชยยันต์ นายณรงค์ บัณฑิตย์ พล.ต. ฟอง ประมวญรัตน พล.ท. เจียม ญาโณทัย พล.อ.ท. หะริน หงสกุล นายคิด สุวรรณสุทธิ พล.ต. ธีระเดช มุ่งทางธรรม พล.อ.ท. สวัสดิ์ พรชำนิ นายกอง วิสุทธารมณ์ ศาสตราจารย์เทอด สุปรีชากร พล.อ.ต. สวน สุขเสริม นายถนัดถวิล อมาตยกุล พล.ร.ต. เจริญ เปล่งวิทยา ร.น. พ.อ. โชติ คล่องวิชา นายสุวรรณ รื่นยศ พล.ต. พิสิฏฐ์ ฉายเหมือนวงศ์ นายปุ่ย โรจนะบุรานนท์ นายวิทย์ ยอแสงรัตน์ พล.ต.ท. ประจวบ กีรติบุตร พล.อ.ท. สวัสดิ์ โพธิวิหค นายอรุณ ประสานทอง พล.ต. อ่อง โพธิกนิษฐ นายสว่าง สงวนวงศ์ พล.ท. สุรใจ พูลทรัพย์ พล.ต. อัมพร จินตกานนท์ พล.ต. กฤษณ์ สีวะรา พล.ร.ต. ศิริ กระจ่างเนตร์ ร.น. หม่อมเจ้า ทองประทาศรี ทองใหญ่

แถวหลัง ดร. กนต์ธีร์ ศุภมงคล นายนาม พูนวัตถุ พล.ต. จิตต์ สุนทานนท์ พล.ร.ต. เฉลิม สถิรถาวร ร.น. พล.อ.ท. ศิริ เมืองมณี พล.ต. พนัส ผลาพิบูลย์ นายพ่วง สุวรรณรัฐ พล.อ.ต. ศิริชัย วาทิน พล.ต. เฉลียว เพ็ชร์โยธิน พล.ต. ทวิช เสนีวงศ์ ณ อยุธยา พล.ต. บุญชัย บำรุงพงศ์ ดร. สิริลักษณ์ จันทรางศุ พล.ต. เล็ก แนวมาลี พล.ต.ต. เยื้อน ประภาวัต พล.ร.ต. ถวิล รายนานนท์ ร.น. ดร. อดุล วิเชียรเจริญ นายบุญถิ่น อัตถากร พล.ร.จ. ประสงค์ พิบูลสงคราม ร.น. น.ต. หยู่ ทองเวส นายชิน ทิวารี พ.อ. บัญชา มินทร์ขินร์ พล.อ.ต. เอื้อน เขมะสิงคิ ดร. จี๊ด เศรษฐบุตร นายโพยม เลขยานนท์ นายประสิทธิ์ ศรินทุ พล.ต. สมัย แววประเสริฐ นายอุดม บุณยประสพ

ผู้ที่ไม่ได้มาถ่าย พล.ต. หม่อมหลวงคำรน สุทัศน์ ศาสตราจารย์ฝน แสงสิงแก้ว ศาสตราจารย์รอง ศยามานนท์

เชิงมวย

ฟุตบอลโรงเรียนนายเรือ 2475

ร่วมทีมฟุตบอล รุ่นใหญ่ โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย 2471

ร่วมทีมฟุตบอลกระทรวงกลาโหม

ทีมกระทรวงกลาโหม ในความอุปการะของ พ.อ. หลวงพิบูลสงคราม รัฐมนตรีกลาโหม

แข่งขันชนะเลิศ รับถ้วย นายกรัฐมนตรี ปี พ.ศ. ๒๔๗๘

ทีมฟุตบอลกระทรวงกลาโหม ชนะเลิศ รับถ้วยนายกรัฐมนตรี 2478

แถวนั่ง นับจากซ้าย ร.ท. เสนาะ ผ. วัฒนะ, ร.ท. เวก เชี่ยวเวช, ร.ท. อนุจร ฌนคร, ร.ต. บุญลือ โตกระแส, ร.ท. ภักดี สัมปุรณะพันธ์.
แถวกลาง ,, ร.ต. อุ๋ กุยยกานนท์, ร.ต. เสงี่ยม บุญมา ร.น., ร.ท. เฮงหย่วน เสาวนะ (หัวหน้าทีม), ร.ต. ถวิล อายนานนท์ ร.น.
แถวยืน ,, ร.ท. บุรี ฌนคร, ร.ท. อบ ชะยานนท์, พ.ต. หลวงวีรวัฒนโยธิน, ร.ท. สนั่น จันทรินธุ, ร.ท. สดับ ศไรภาส.

ร่วมแข่งขัน กอล์ฟสามเหล่าทัพ 2515

ราชการในประเทศ

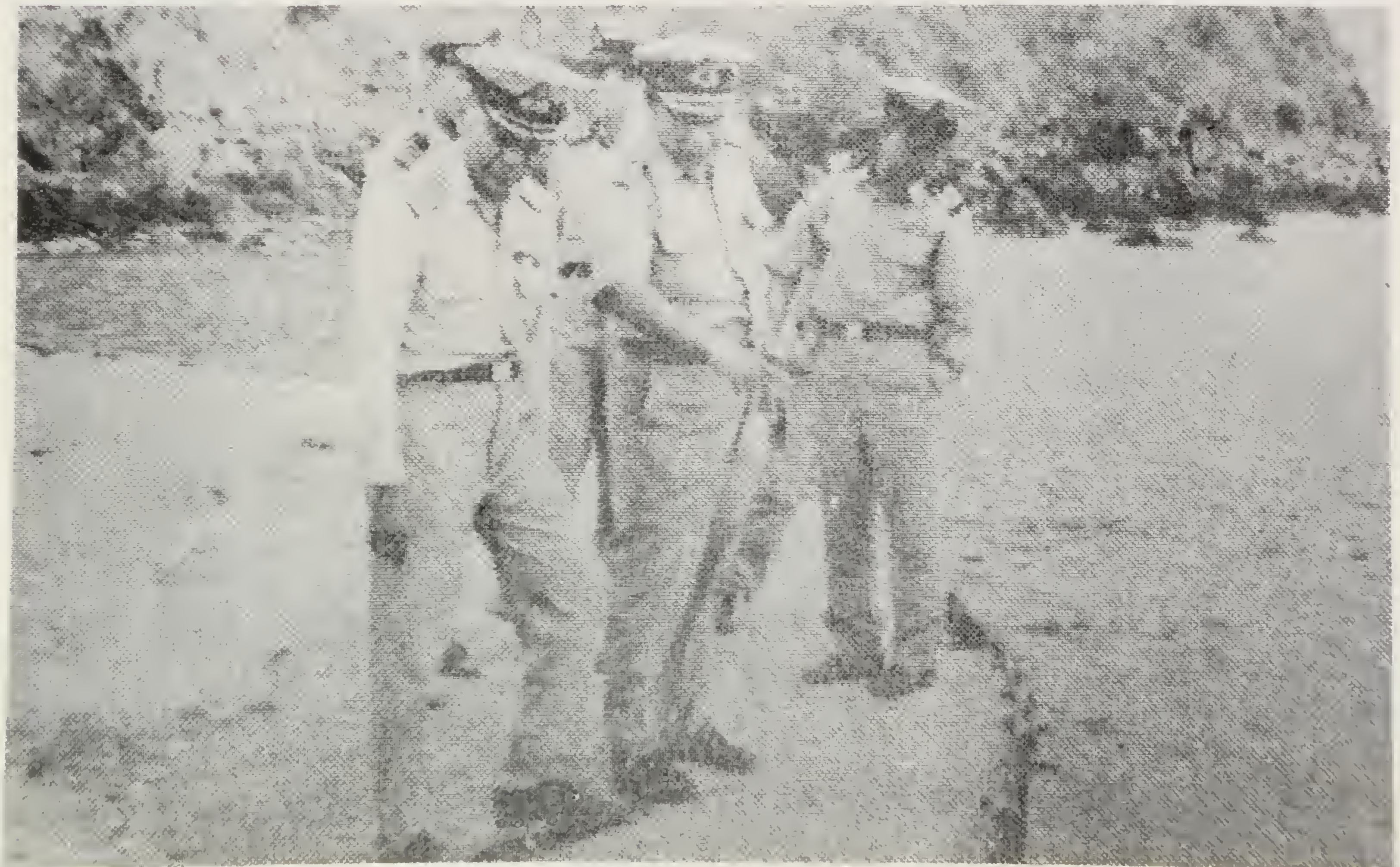
ร่วมในคณะของ พล ร.อ. หลวงชำนาญอรรถยุทธ์ ผบ.ทร.
ตรวจ เยี่ยมสถานีทหาร เรือสัตหีบ

ร่วมในคณะของ พล ร.อ. สวัสดิ์ ภูติอนันท์ ผบ.ทร.
ต้อนรับ ฯพณฯ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์

เสนาธิการทหารเรือและคณะ ตรวจเยี่ยมทหารและการก่อสร้าง
ที่ฐานทัพเรือสัตหีบ จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด
24 - 27 กุมภาพันธ์ 2510

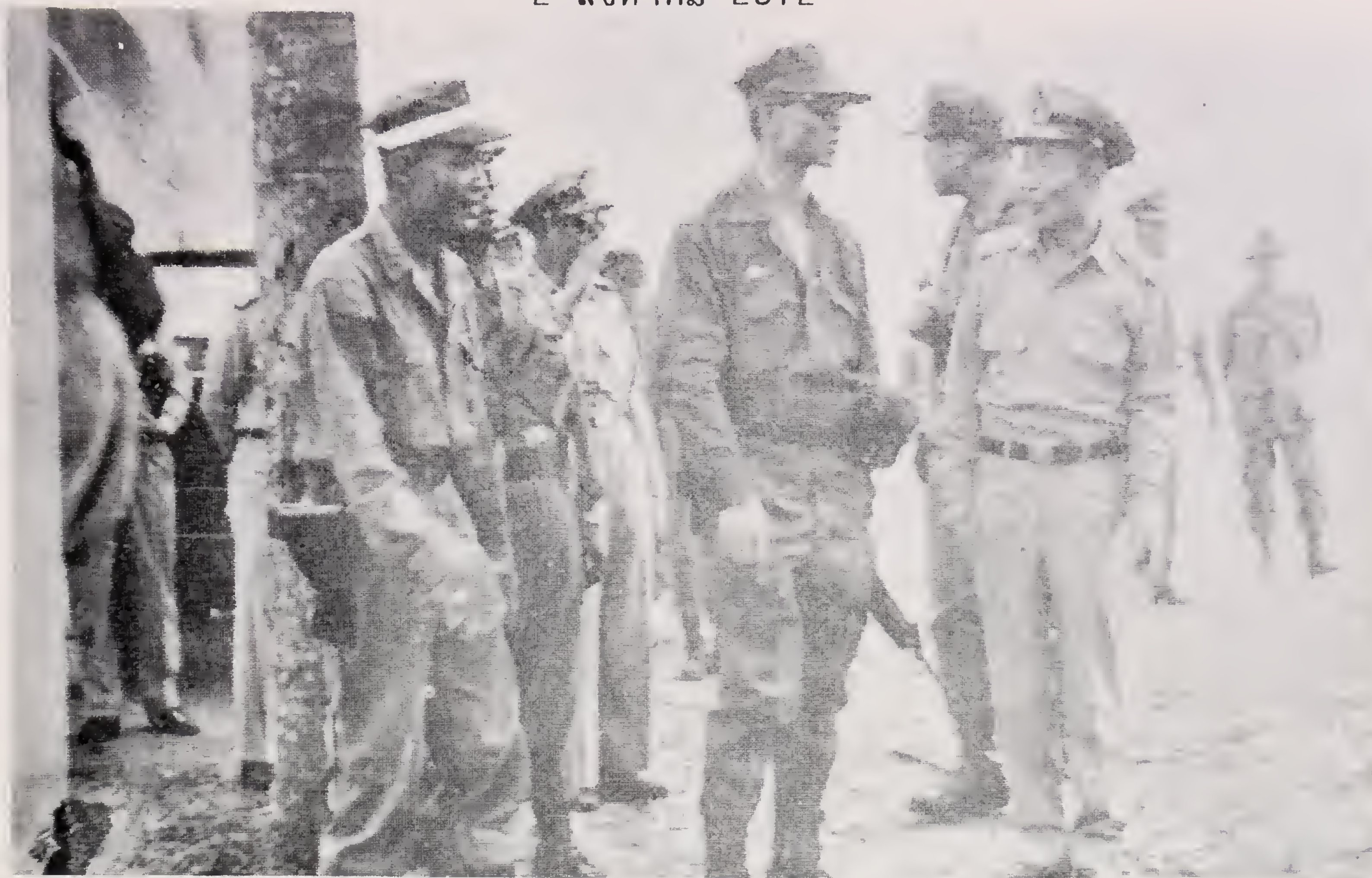

ตาม เสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จทอดพระเนตร

การฝึกยกพลขึ้นบกที่หาดบ้านทอน จังหวัดนราธิวาส

2 สิงหาคม 2512

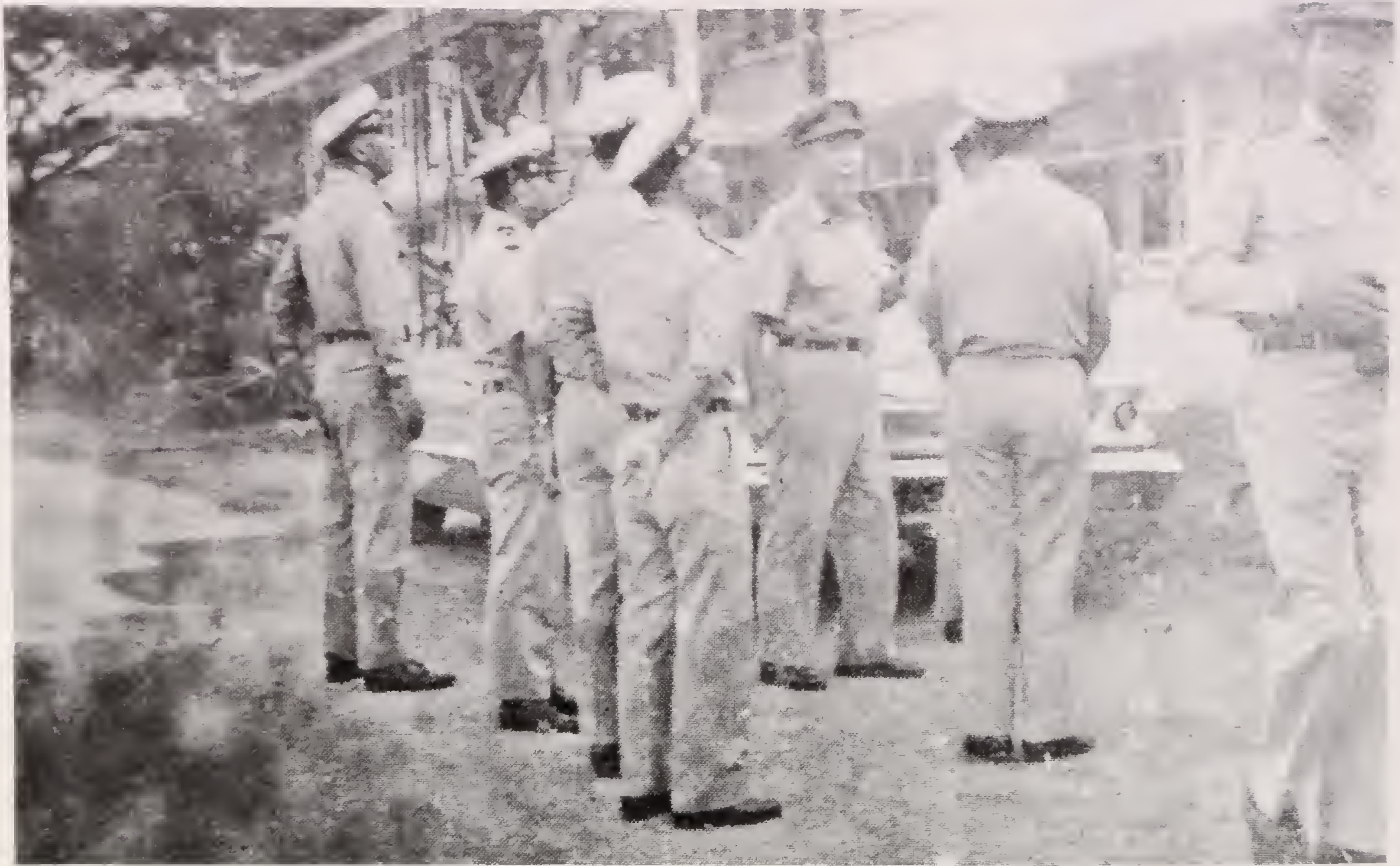

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จถึงหาดบ้านทอน

ตาม เสด็จ ในรถจี๊ปพระที่นั่งจากหาดบ้านทอนสู่บริเวณหน้าสนามบินบ้านทอน

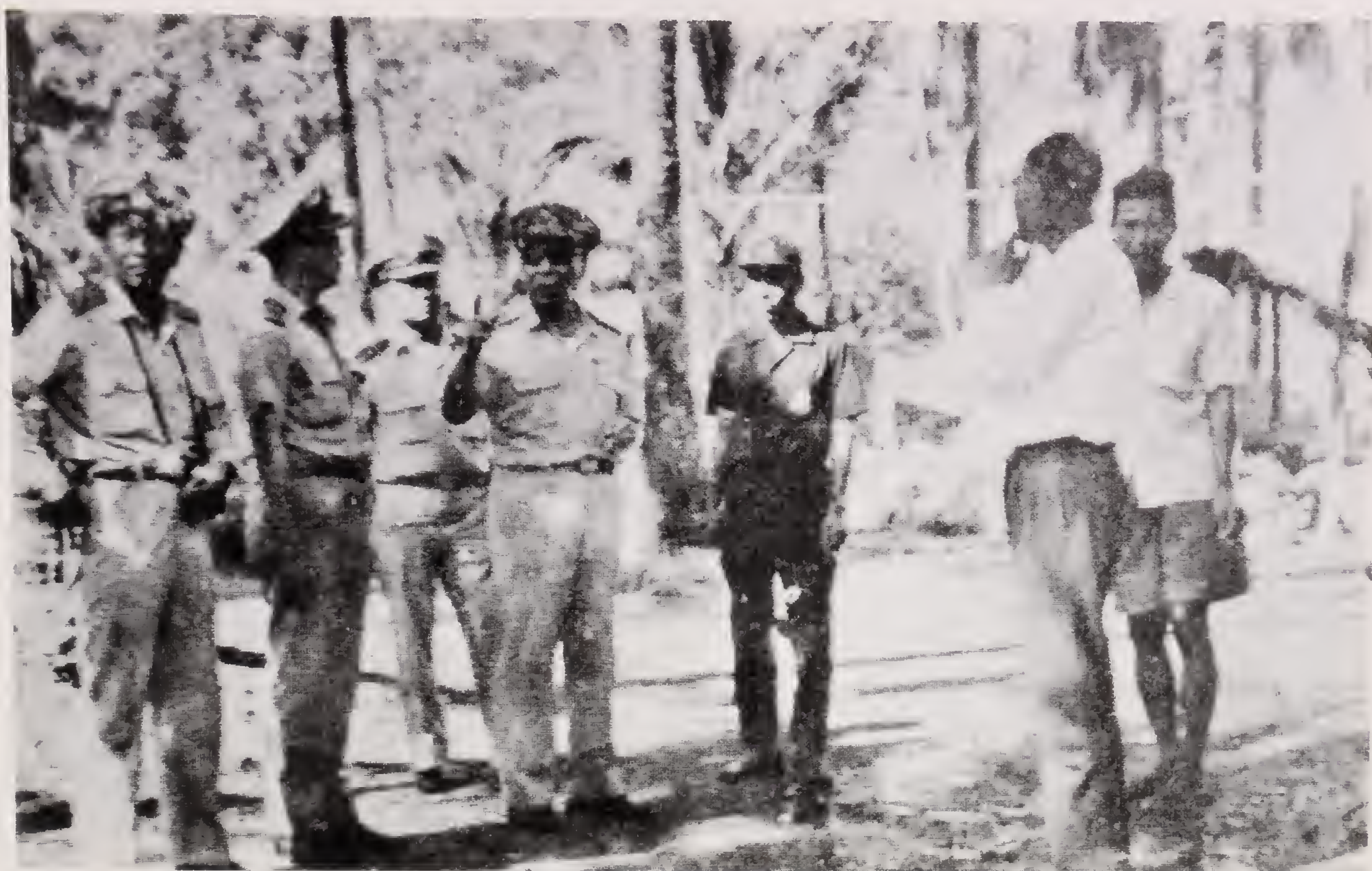
เสนาธิการทหารเรือ ตรวจเยี่ยมหน่วยทหาร
จังหวัดจันทบุรี และ จังหวัดตราด
20 - 29 ตุลาคม 2512

เสนาธิการทหารเรือ เยี่ยมราษฎรหมู่บ้านคลองสน
และเยี่ยมหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ อ่าวสลักเพชร เกาะช้าง

20 - 29 ตุลาคม 2512

เสนาธิการทหารเรือ ตรวจเยี่ยม ร.ล.จันทร ซึ่งปฏิบัติการสำรวจแผนที่ทะเลบริเวณชายแดน จังหวัดสตูล และสำรวจภูมิประเทศบริเวณเกาะตะรุเตา ช่องลังกาวี และหมู่เกาะอาดัง ราวี
14 - 15 มีนาคม 2513

ฟังบรรยายงานสำรวจแผนที่ทะเล

ขึ้นเยี่ยมบ้านชาวน้ำบนเกาะนิปิส ในกลุ่มเกาะอาดัง

เสนาธิการทหารเรือ ทำพิธีเปิดป้าย "กองอำนวยการฝึกร่วมทักษิณ 13"
ที่ตึกกองบังคับการสถานีทหารเรือสงขลา
30 กรกฎาคม 2513

เสนาธิการทหารเรือ ตรวจเยี่ยมฐานทัพเรือสัตหีบ

พิธีรับ-ส่งหน้าที่ ผู้บัญชาการทหารเรือ

ณ ท้องพระโรง พระราชวังเดิม ธนบุรี

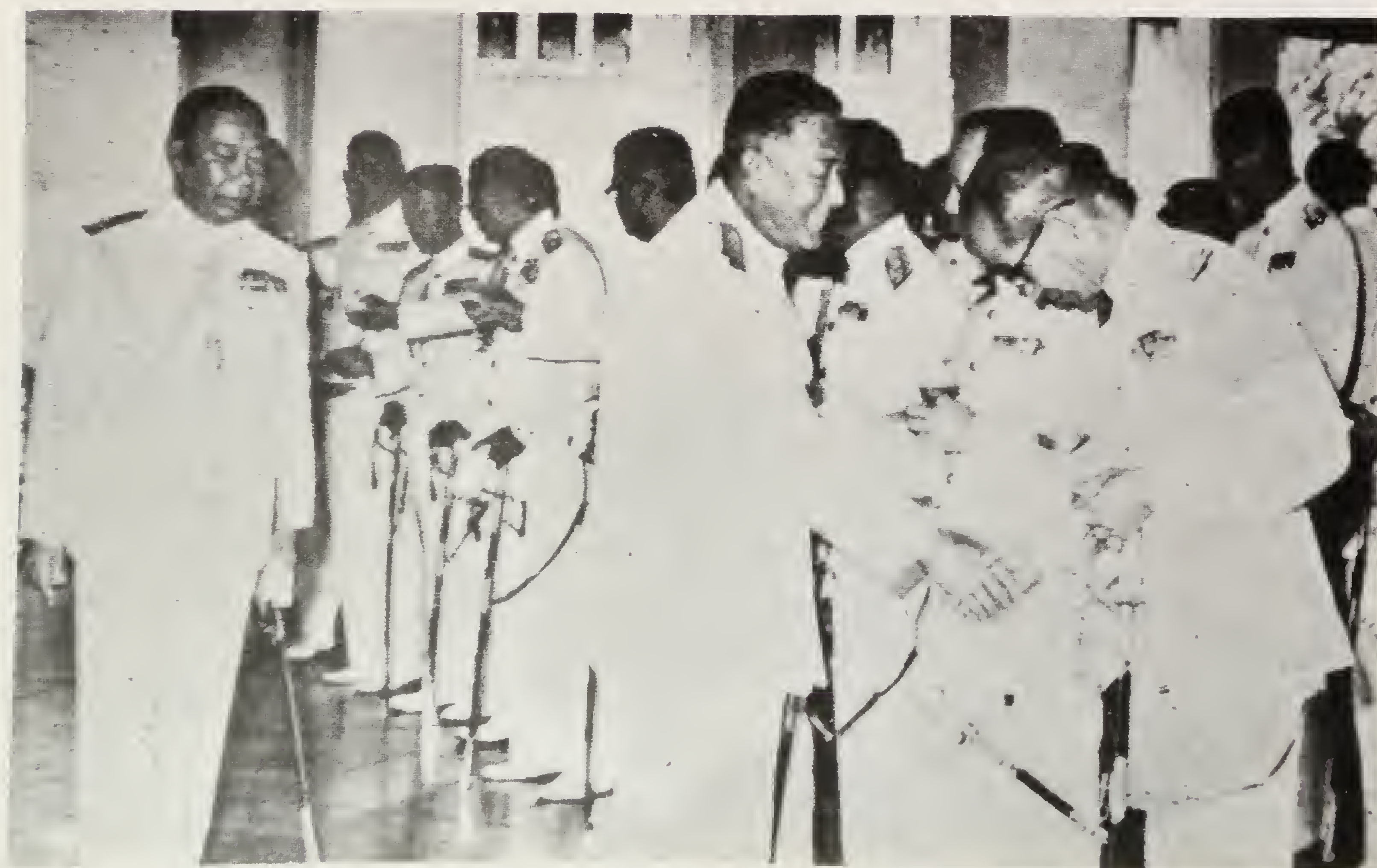
1 ตุลาคม 2514

พลเรือเอก จรูญ เฉลิมเตียรณ ผู้บัญชาการทหารเรือคนเก่า

และ

พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ ผู้บัญชาการทหารเรือคนใหม่

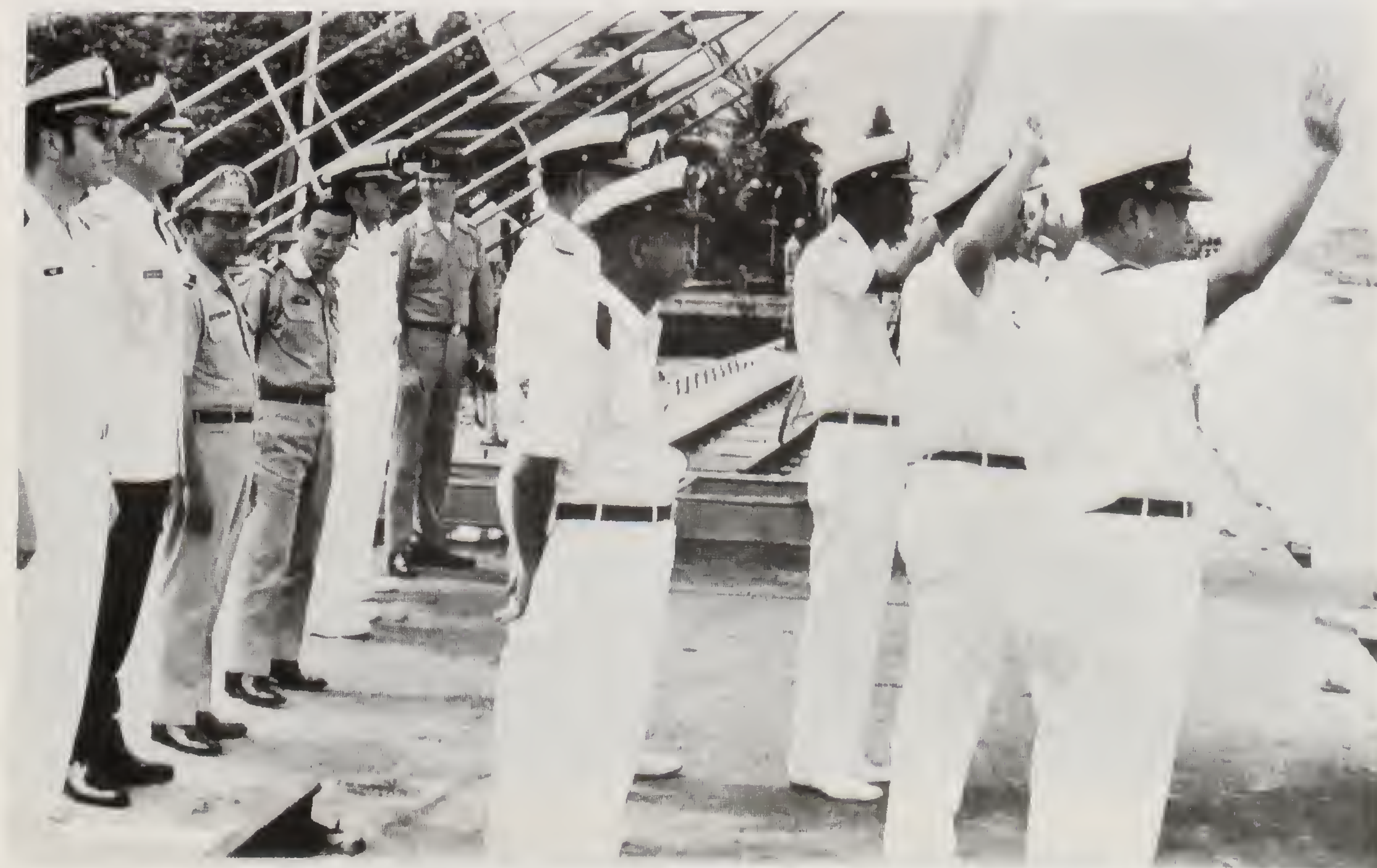

ผู้บัญชาการทหารเรือคนเก่าสัมผัสมืออำลานายทหารที่ไปร่วมในพิธี

ผู้บัญชาการทหารเรือเป็นประธานในพิธีส่งเรือหลวงพงัน
เดินทางไปปฏิบัติราชการ ณ สาธารณรัฐเวียตนาม
ณ ท่าเทียบเรือ กรมสรรพาวุธทหารเรือบางนา
7 ตุลาคม 2514

ให้โอวาทแก่ทหารประจำเรือ

อำลา

ผู้บัญชาการทหารเรือ ตรวจเยี่ยมฐานทัพเรือสัตหีบ

ผู้บัญชาการทหารเรือ เป็นประธานในพิธีเปิดการแข่งขัน

กีฬาภายใน ของกองทัพเรือ

10 พฤศจิกายน 2514

ผู้บัญชาการทหารเรือ เป็นประธานในพิธีเปิดอาคารต่าง ๆ ที่กรมสรรพาวุธทหารเรือ

30 พฤศจิกายน 2514

ผู้บัญชาการทหารเรือ ทำพิธีเปิดอาคารกองบังคับการ
กรมสรรพาวุธทหารเรือ

ผู้บัญชาการทหารเรือ เยี่ยมทหารที่เจ็บป่วย
ในโรงพยาบาลกรมสรรพาวุธทหารเรือ

ถวายการรับเสด็จ สมเด็จพระนางเจ้าอลิซาเบธ ที่ 2
และ ดยุคแห่งเอดินเบอระ พระราชสวามี ในวโรกาส
เสด็จเยือนประเทศไทย 9-15 กุมภาพันธ์ 2515

ผู้บัญชาการทหารเรือและคณะ ตรวจเยี่ยม พัน ร.3 และ พัน ร.7
ผส. นย. ที่บ้านตามูน อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี
16-17 มีนาคม 2515

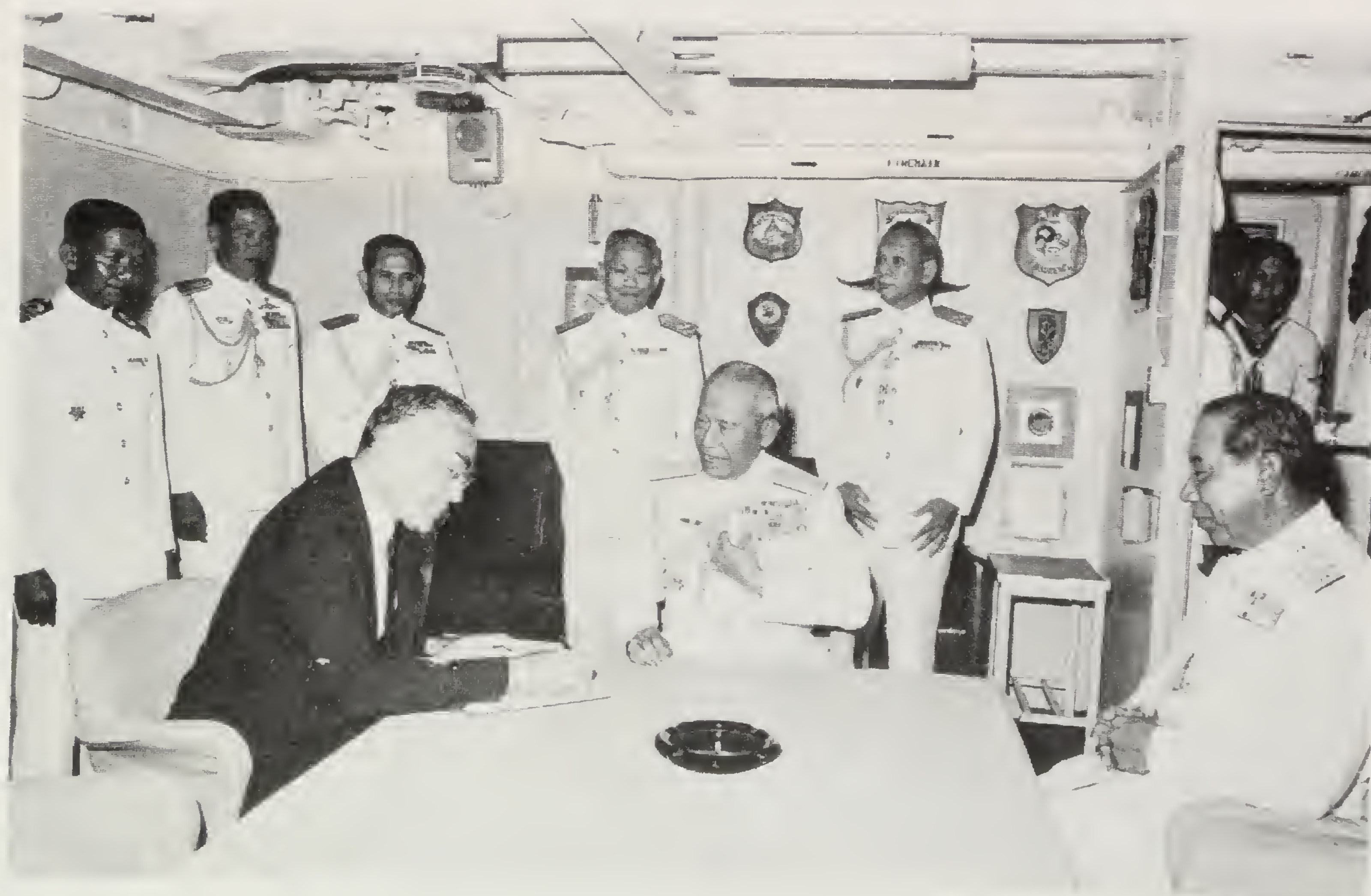

พิธีต้อนรับ เรือหลวงตาปี ณ ท่าเทียบเรือ โรงเรียนนายเรือ

3 พฤษภาคม 2515

ผู้บัญชาการทหารสูงสุด และผู้บัญชาการทหารเรือ ตรวจแถวและสนทนากับนายทหาร และทหารประจำเรือ

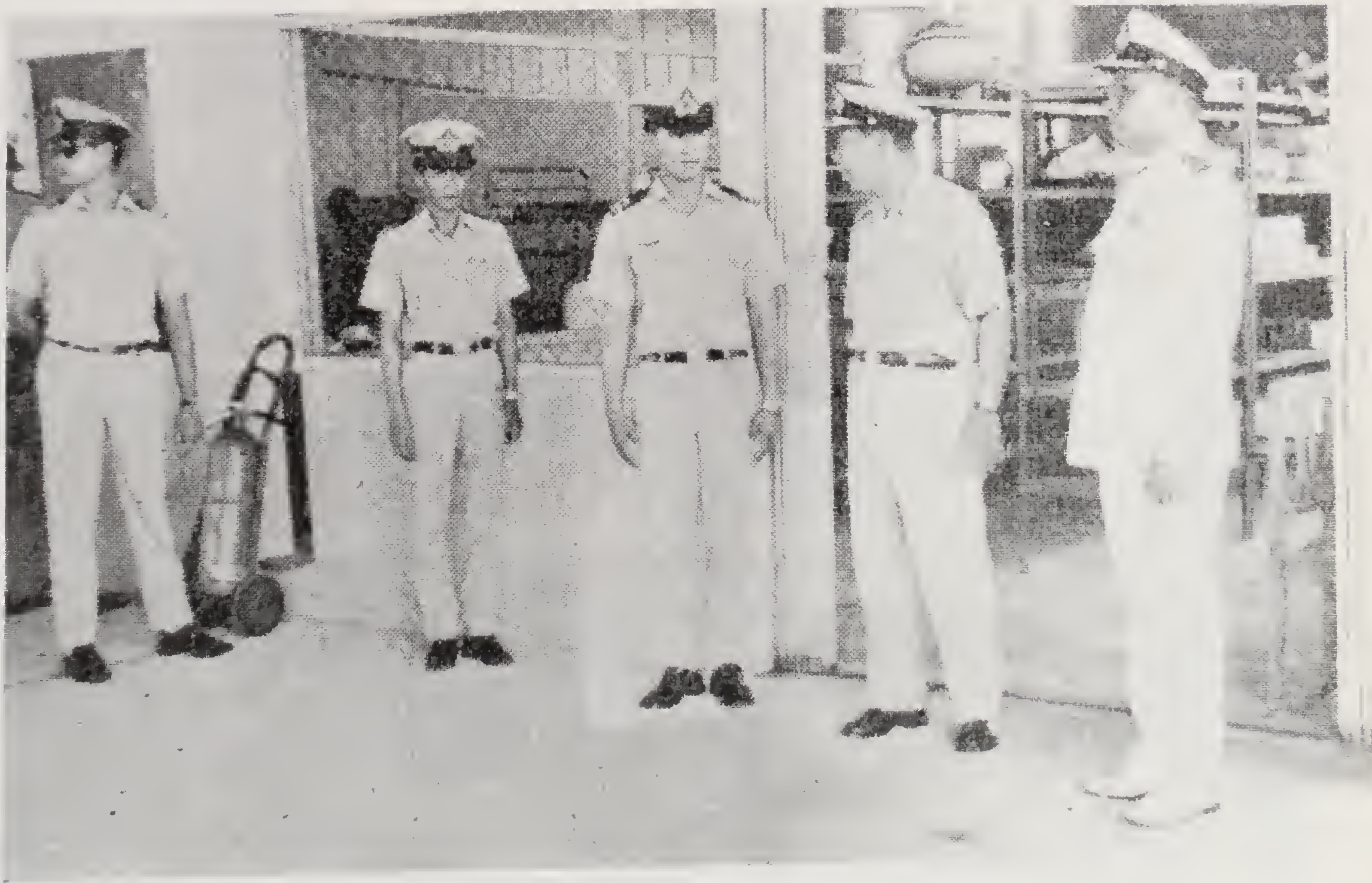

ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารเรือ
และเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทย
ร่วมลงนามในสมุดเยี่ยม

ผู้บัญชาการทหารเรือและคณะ ตรวจเยี่ยมสถานีทหารเรือสงขลา

9 พฤษภาคม 2515

ผู้บัญชาการทหารเรือและคณะ ตรวจเยี่ยมโรงเรียนพลทหาร

24 กรกฎาคม 2515

ตรวจการก่อสร้างฝายกั้นน้ำทะเลเพื่อการฝึก

งานเลี้ยงรับรอง พลเรือเอก เบอร์นาร์ด เอ. คลารี่
ผู้บัญชาการกองทัพเรือสหรัฐประจำภาคพื้นแปซิฟิค
14 กันยายน 2515

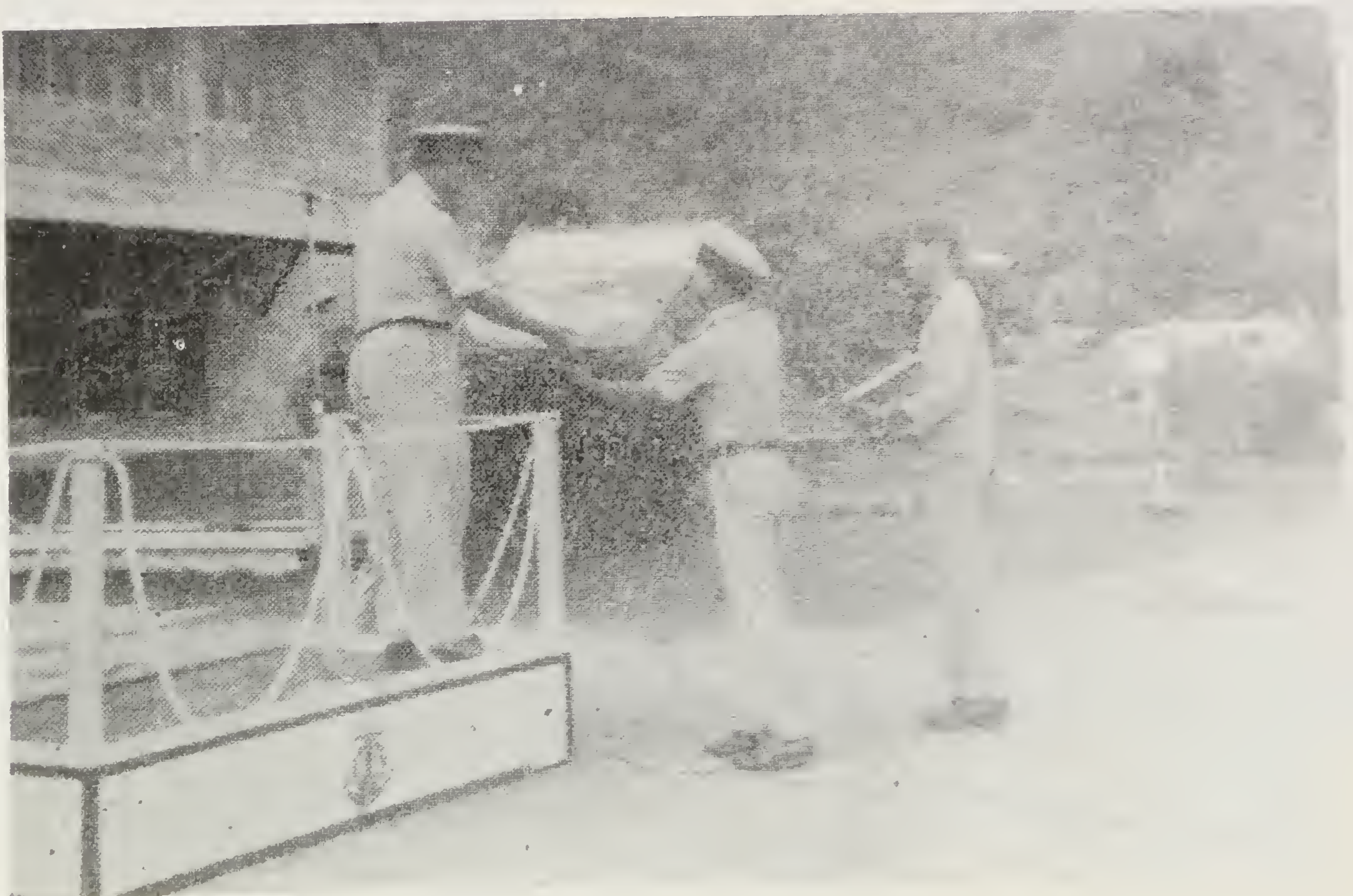
ผู้บัญชาการทหารเรือเยี่ยมอำลาโรงเรียนพลทหาร

เนื่องในโอกาสครบเกษียณอายุ

22 กันยายน 2515

อำลาและให้โอวาท

รับภาพที่ระลึกจาก ผบ.รร.พลทหาร

พิธีรับ - ส่งหน้าที่ ผู้บัญชาการทหารเรือ
ณ ท้องพระโรง พระราชวังเดิม ธนบุรี
1 ตุลาคม 2515

พลเรือเอก กมล สีตะกลิน ผู้บัญชาการทหารเรือคนใหม่
กล่าวรับมอบหน้าที่

สัมผัสมืออำลานายทหารผู้ใหญ่

ราชการต่างประเทศ

ร่วมในคณะผู้แทนทางทหารซึ่งมี พลโท หลวงวิชิตสงคราม (ยศในขณะนั้น) เป็นหัวหน้า
ไปเยือนและดูกิจการทหารที่ประเทศในอินโดจีน ตามคำเชิญของผู้บัญชาการทหารสูงสุด
แห่งกองทัพฝรั่งเศส ประจำประเทศในอินโดจีน

1 - 11 ตุลาคม 2495

ร่วมในคณะทูตสันถวไมตรีของรัฐบาลซึ่งมี ฯพณฯ นายรักษ์ ปันยารชุน
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงต่างประเทศ เป็นหัวหน้า ไปเยือนสาธารณรัฐจีน

18 - 27 เมษายน 2499

เอกอัครราชทูตไทย ประจำประเทศญี่ปุ่น
ผู้ช่วยทูตทหารบก ผู้ช่วยทูตทหารเรือ ทูตการค้า และคณะภริยา
หน้าสถานเอกอัครราชทูตไทย กรุงโตเกียว

ผู้ช่วยทูตทหารเรือ รองผู้ช่วยทูตทหารบก ทูตการค้า
คณะเจ้าหน้าที่สถานทูตไทย ณ กรุงโตเกียว

เยี่ยมชมเรือ ชิกินามิ 9 พฤษภาคม 2501

เข้าเยี่ยมชม และสนทนากับผู้บัญชาการ โรงเรียนเหล่า อีตาจิม่า

ตุลาคม 2501

ร่วมในคณะทูตสันถวไมตรีของรัฐบาลซึ่งมี ฯพณฯ พลเอก ถนอม กิตติขจร (ยศในขณะนั้น) เป็นหัวหน้าไปเยือนสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า 24 ตุลาคม - 6 พฤศจิกายน 2504

เป็นหัวหน้าคณะทหารเรือไทยไปดูกิจการทหารเรือที่ประเทศสหรัฐอเมริกา

ขณะดำรงตำแหน่ง ผู้ช่วยเสนาธิการทหารเรือฝ่ายยุทธการ

10 พฤษภาคม - 15 พฤษภาคม 2505

ขณะเยี่ยมชมฐานทัพเรือลอสแอนเจลลิสพร้อมกับ นาวาเอก อุดม พุ่มหิรัญ (ยศในขณะนั้น)

ขณะเยี่ยมชมกองเรือกวาดทุ่นระเบิด กองทัพเรือสหรัฐอเมริกา ประจำภาคพื้นแปซิฟิค

ณ ฐานทัพเรือลอสแอนเจลลิส

เป็นหัวหน้าคณะผู้แทนทางทหารไปร่วมงานฉลองวันชาติของสาธารณรัฐเวียดนาม

ในขณะดำรงตำแหน่งเสนาธิการทหารเรือ

1 พฤศจิกายน 2508

ร่วมในคณะ ฯพณฯ จอมพลถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรี
เยือนสาธารณรัฐเวียตนาม และเยี่ยมทหารกรมทหารอาสาสมัคร
ในสมเด็จพระนางเจ้าฯพระบรมราชินีนาถ ณ สาธารณรัฐเวียตนาม
10 - 12 มกราคม 2511

เยือนสาธารณรัฐเกาหลี

เมื่อดำรงตำแหน่งเสนาธิการทหารเรือ

มิถุนายน 2512

รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ORDER OF TAE KUK จากสาธารณรัฐเกาหลี

เยี่ยมกองร้อยทหารไทยที่เกาหลี

เยี่ยมชมกิจการกองทัพเรือประเทศอินโดนีเซีย
เมื่อดำรงตำแหน่ง เสนาธิการทหารเรือ
มิถุนายน 2512

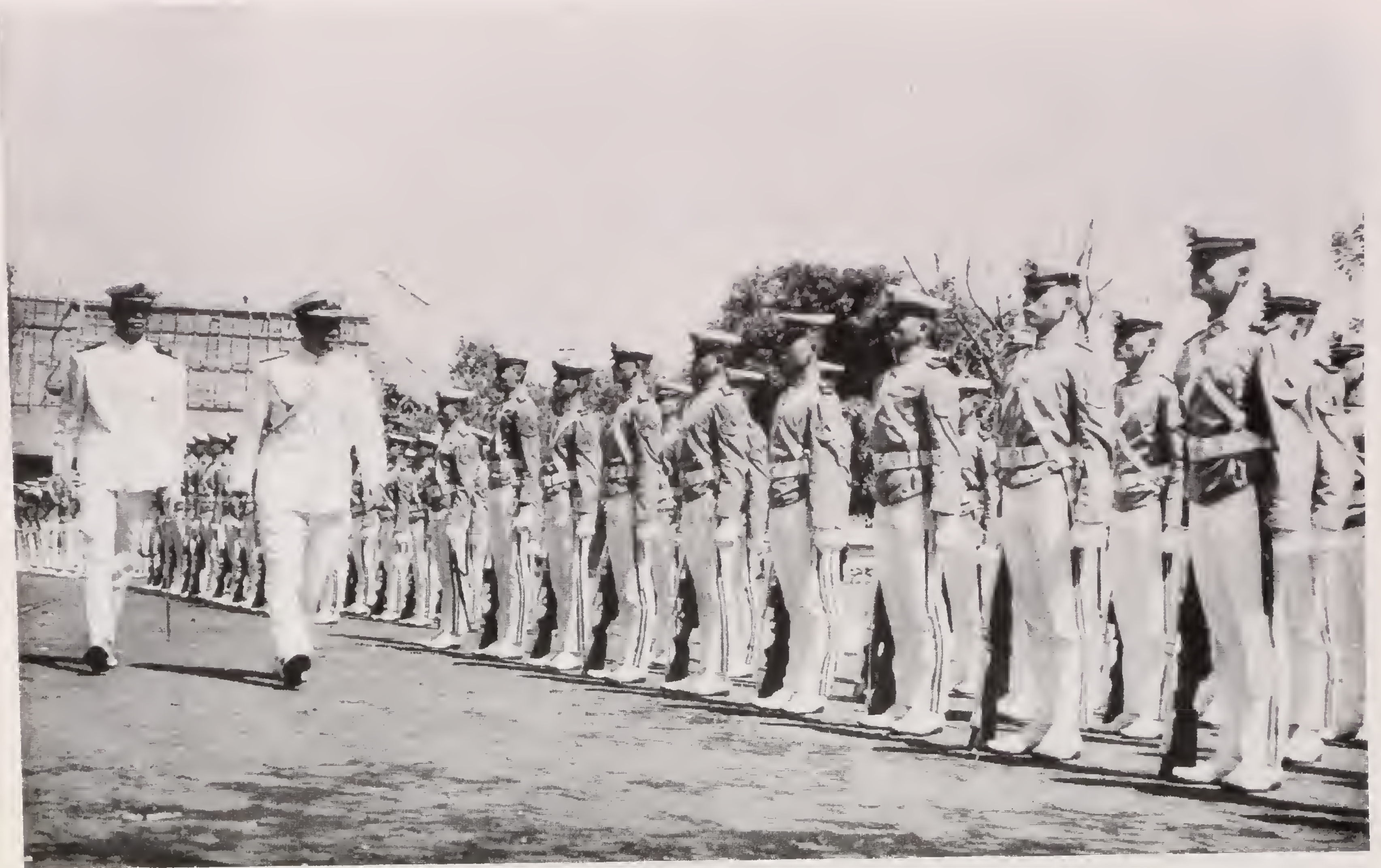

ร่วมในคณะ ฯพณฯ จอมพลถนอม กิตติขจร ผู้บัญชาการทหารสูงสุด
ตรวจเยี่ยมกองบัญชาการ กองกำลังทหารไทย ในสาธารณรัฐเวียดนาม
29 มิถุนายน 2512

ไปเยือนและดูกิจการทหารเรืออินโดนีเซีย ตามคำเชิญของผู้บัญชาการทหารเรืออินโดนีเซีย
ขณะดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารเรือ
21 มิถุนายน - 2 กรกฎาคม 2515

เยี่ยมคารวะประธานาธิบดี ซูฮาร์โต้

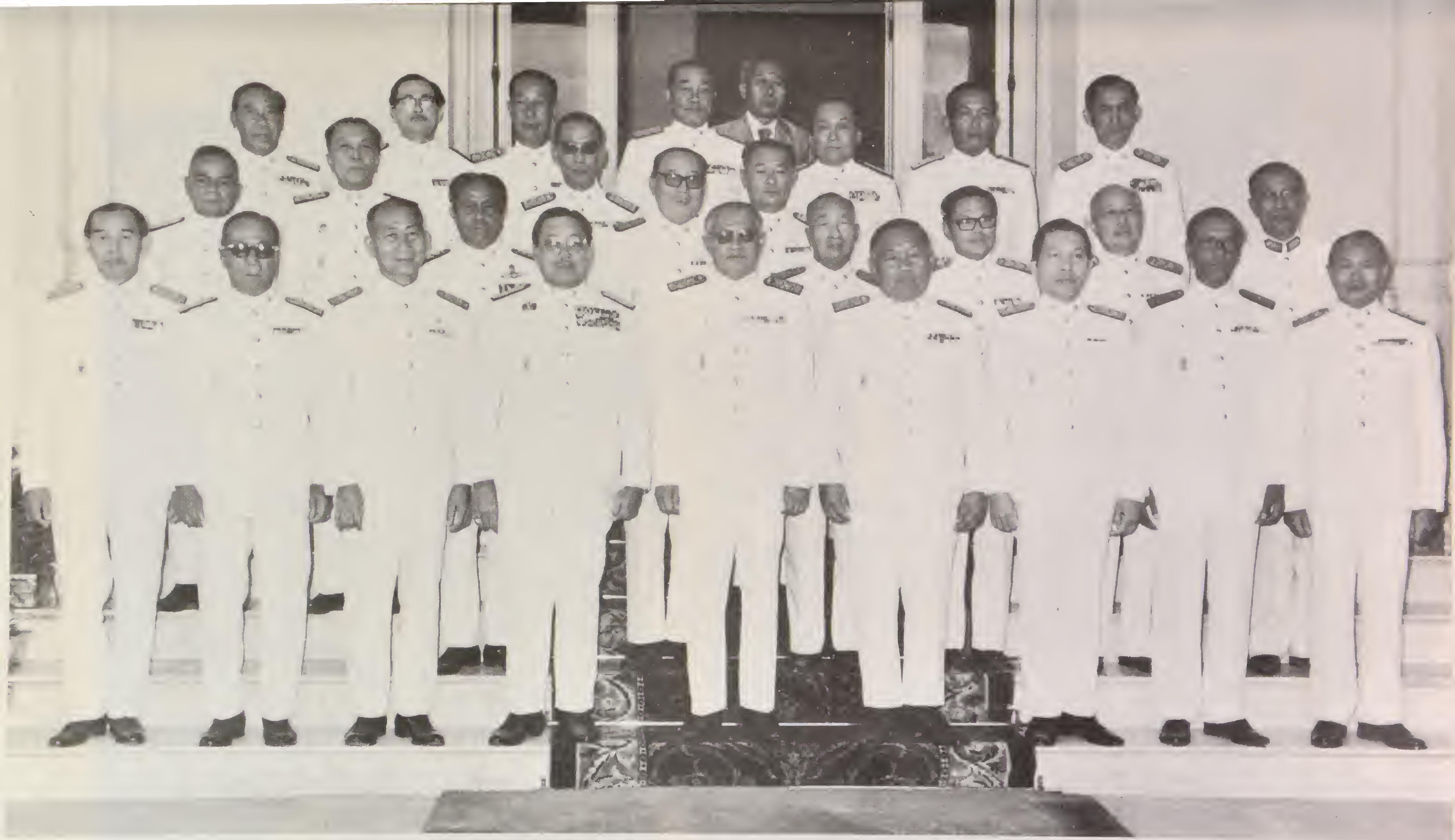

รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ JALASENA STAR (1st CLASS)

จากสาธารณรัฐอินโดนีเซีย

24 มิถุนายน 2515

ราชการการเมือง

ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม ในคณะรัฐบาล ซึ่งมี

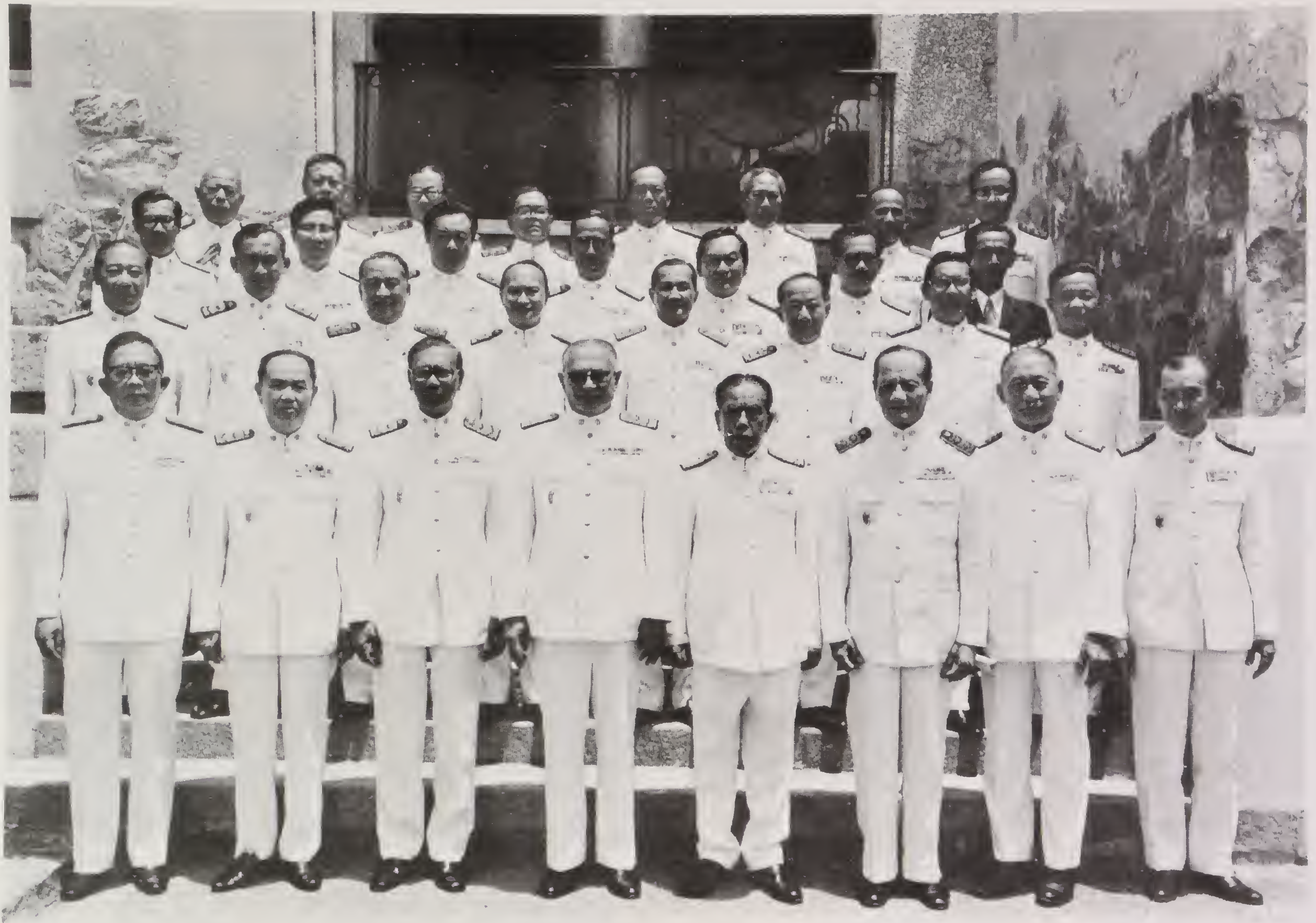
ฯพณฯ นายสัญญา ธรรมศักดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี

16 ตุลาคม 2516

รัฐมนตรีว่าการ และ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม
ชี้แจงนโยบาย ต่อที่ประชุมสภากลาโหม
มกราคม 2517

ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม ในคณะรัฐบาล ซึ่งมี

ฯพณฯ นายสัญญา ธรรมศักดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี

30 พฤษภาคม 2517

รัฐมนตรีว่าการ และ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม
เยี่ยมกองทัพเรือ
30 ตุลาคม 2517

รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม เป็นประธานในพิธีต้อนรับ และเจิมเรือหลวงคีรีรัฐ
ณ ท่าเทียบเรือ กรมสรรพาวุธทหารเรือ บางนา
27 ธันวาคม 2517

ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม ในคณะรัฐบาล ซึ่งมี

ฯพณฯ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี

22 กุมภาพันธ์ 2518

ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม และ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี

ในคณะรัฐบาล ซึ่งมี ฯพณฯ พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เป็นนายกรัฐมนตรี

12 พฤศจิกายน 2520 และ 11 สิงหาคม 2521

ใต้เบื้องพระยุคลบาท

ถวายการต้อนรับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ภายในเรือดำน้ำราชนาวีไทย

เข้าเฝ้าฯ รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ทุติยจุลจอมเกล้าวิเศษ

5 พฤษภาคม 2511

เข้าเฝ้าฯ และร่วมโต๊ะเสวยในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เสด็จประพาสทางทะเลเพื่อทอดพระเนตรการฝึกทักษิณ 12
สิงหาคม 2512
(ตำแหน่งเสนาธิการกระบวนเรือ)

เข้าเฝ้าฯ ในวโรกาสที่ สมเด็จพระนางเจ้าฯพระบรมราชินีนาถ
เสด็จทอดพระเนตรการแสดงกาชาดคอนเสิร์ท โดย วงดุริยางค์ราชนาวี
2515

เป็นผู้บัญชาการกระบวนเรือ
ในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯพระบรมราชินีนาถ
เสด็จประพาสทางทะเล โดย ร.ล. จันทร
26 - 29 เมษายน 2515

เข้าเฝ้าฯ สมเด็จพระราชชนนี

2516

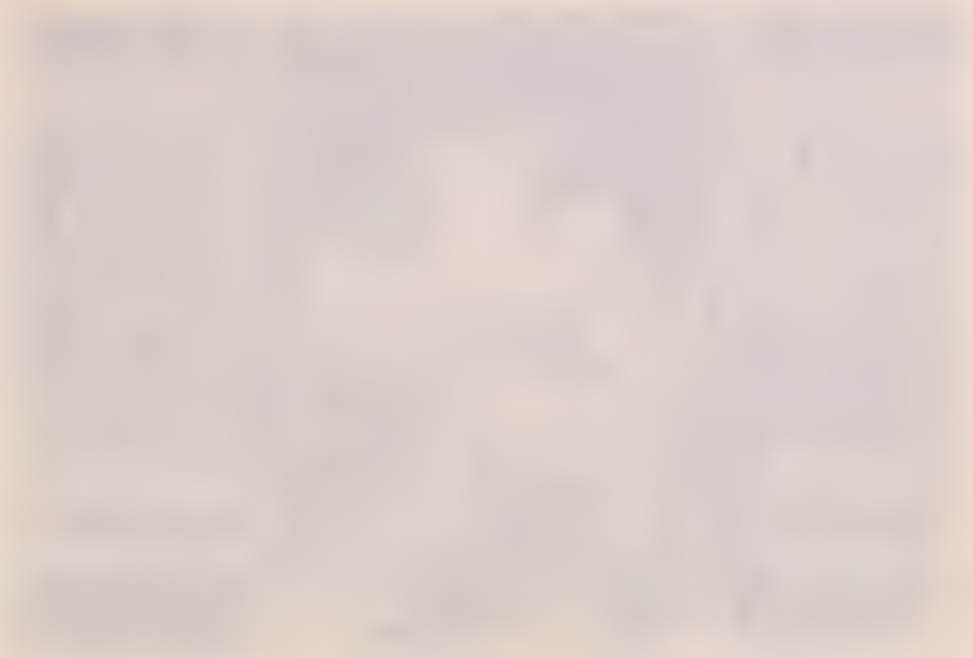
โปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง คณะนายทหารพิเศษ ประจำกองนักเรียนนายเรือรักษาพระองค์ โรงเรียนนายเรือ

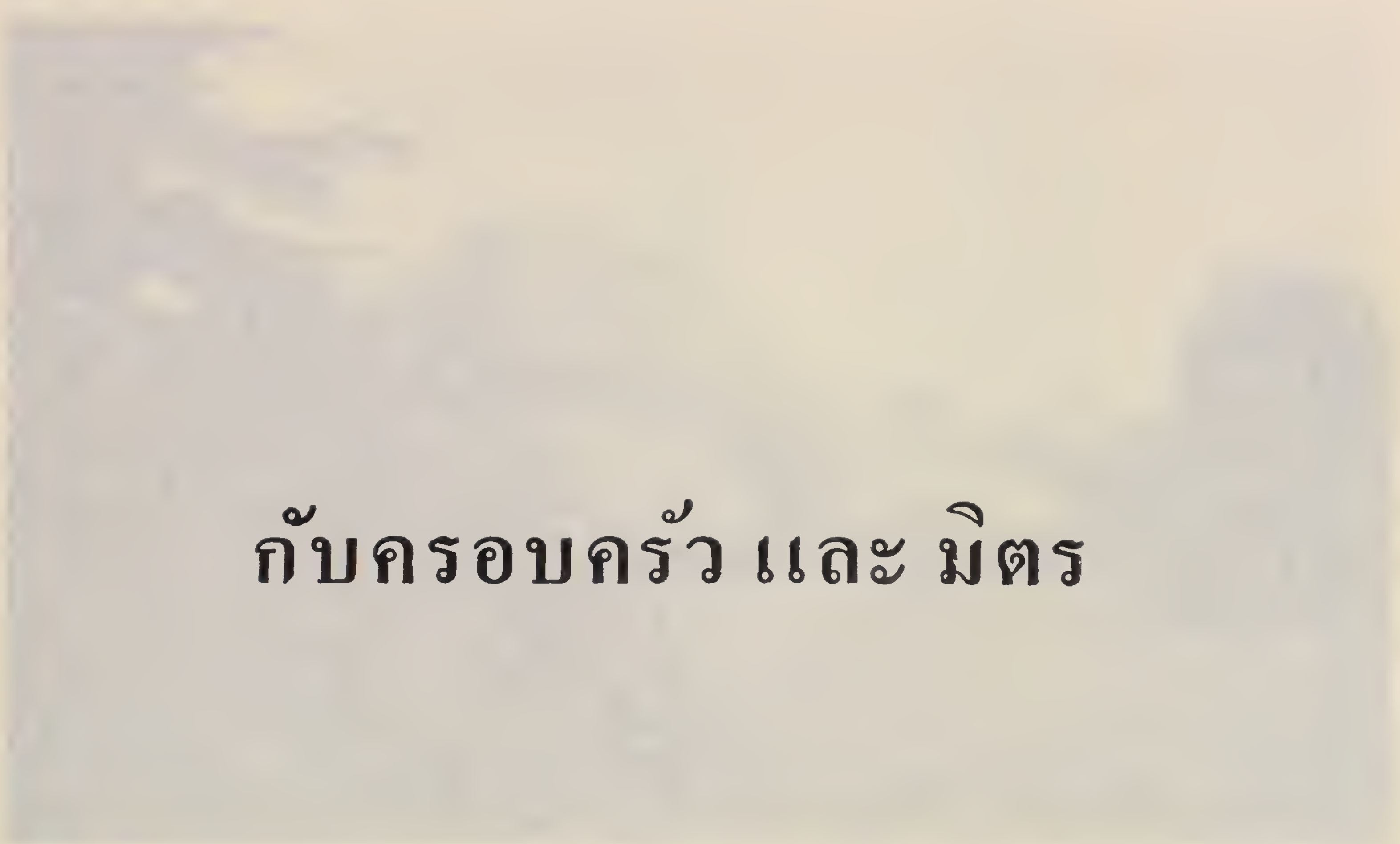
และ

ประจำกองบังคับการกรมทหารราบที่ 3 รักษาพระองค์ กรมนาวิกโยธิน

10 เมษายน 2524

กับครอบครัว และ มิตร

กับบุตรชายคนโต

ตุลาคม 2484

กับภริยา และบุตรชาย

มีนาคม 2495

ในสวน ณ กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ

วัน เดินทางกลับจากอังกฤษ

8 เมษายน 2494

ณ บ้านพัก กรุงโตเกียว

ก่อนเข้าเฝ้าสมเด็จพระเจ้าจักรพรรดิ พร้อมคณะทูตานุทูตต่างประเทศ

พฤศจิกายน 2500

กับครอบครัวที่ญี่ปุ่น
2499 - 2502

กับครอบครัวที่ญี่ปุ่น

2499 - 2502

กับครอบครัว

พ่อและลูกสาว

คุณปู่ กับ หลาน

คุณปู่ กับ หลาน

วันรับพระราชทานปริญญาบัตรของบุตรสาว

10 กรกฎาคม 2519

ทำบุญอายุครบ 5 รอบ

4 พฤศจิกายน 2514

ฉลองวันเกิด อายุ 67 ปี

ที่น้ำตกพลิ้ว
ครั้งไปเยี่ยม พัน ร.2 นย.
ค่ายตากสิน จันทบุรี
ธันวาคม 2524

ที่อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี
ธันวาคม 2524

เที่ยวอยุธยากับหลาน ๆ

ที่ท่าเรือประมง
อำเภอแหลมสิงห์
จังหวัดจันทบุรี

ทำบุญอายุครบ 6 รอบ

4 พฤศจิกายน 2526

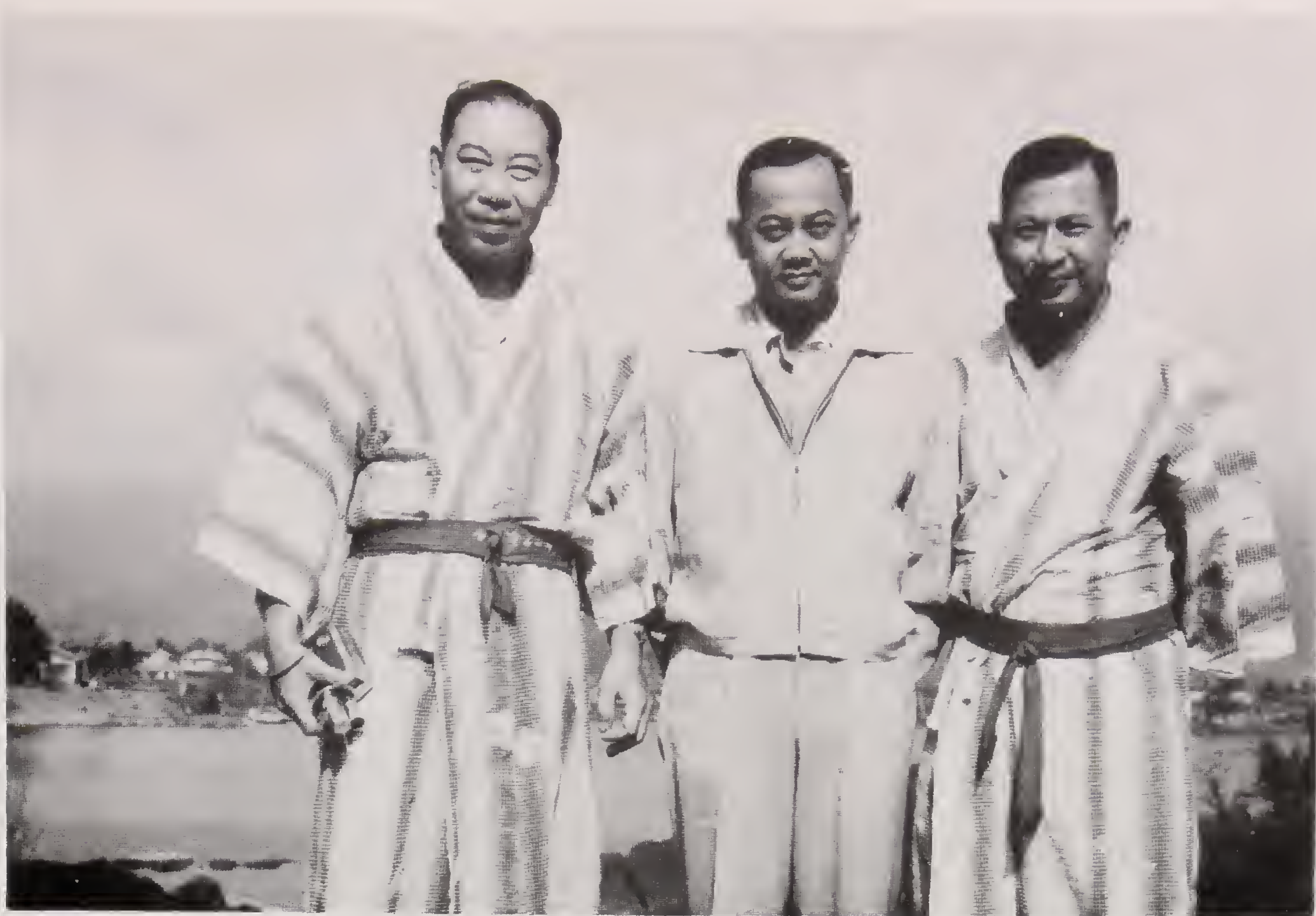

สมาชิกคณะลอนดอน - ปารีส

ในหมู่เพื่อนสวนกุหลาบ

สามเซียนซามูไร
พลเรือจัตวา ถวิล รายนานนท์ พันโท เทพ กรานเลิศ
คุณอนันต์ ภู่ชอุ่ม

ครอบครัวผู้ช่วยทูตทหารเรือ รองผู้ช่วยทูตทหารบก
และทูตการค้า ประจำประเทศญี่ปุ่น

กับ เพื่อนสนิท

สุดท้ายแห่งชีวิต

ภริยา บุตรและธิดา

กองทัพเรือ

กองทัพเรือ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

คำไว้อาลัย

ท่าน พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ ได้รับราชการร่วมกับข้าพเจ้ามาโดยใกล้ชิดในช่วงระยะเวลาอันมีความยากลำบากเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๖ และ ๒๕๑๗ ข้าพเจ้ามีความเคารพนับถือท่านในฐานะรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม ท่านเป็นผู้มีความสงบรำงับอันแสดงถึงความสุขุมรอบคอบในทางความคิดเห็น และการวินิจฉัยเหตุการณ์ต่าง ๆ ซึ่งมีขึ้นอย่างมากมายแทบทุกวันในระยะนั้น ข้าพเจ้ายังมีความสำนึกในพระคุณของท่านผู้ใหญ่และเพื่อนร่วมคณะรัฐมนตรีในครั้งกระนั้นอยู่เสมอมา ที่ได้ร่วมทุกข์ร่วมรับผิดชอบ จนตลอดระยะเวลาอันได้รับมอบหมายมา ท่านพลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ เป็นผู้หนึ่งดังกล่าวนั้น

ข้าพเจ้ามีความเสียใจและเสียดายที่ท่านถึงแก่มรณกรรมไป ขอท่านจงประสบสุขในสัมปรายภพเทอญ ฯ

สัญญา ธรรมศักดิ์

๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๗

คำไว้อาลัยแด่
พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์

ผมได้รู้จัก พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ หลังจากการรัฐประหารเมื่อ ๘ พฤศจิกายน ๒๔๙๐ แล้ว เวลานั้นท่านมียศเป็นนาวาโท นายทหารฝ่ายเสนาธิการกองเรือยุทธการ เพราะรองเสนาธิการกองเรือยุทธการ (กองเรือรบในสมัยนั้น) คือ หลวงชำนาญอรรถยุทธ ได้ร่วมในการรัฐประหารด้วย ในระหว่างที่ผมเป็นผู้บัญชาการกองพลที่ ๑ ได้ไปดูกิจการทหารที่ประเทศอังกฤษ เมื่อพฤษภาคม – กรกฎาคม ๒๔๙๔ คุณถวิลก็ยังศึกษาวิชานาย-ทหารเรือชั้นสูงและการปืนอยู่ที่นั่น เมื่อกลับมาประเทศไทยแล้ว ได้รับราชการในตำแหน่งต่าง ๆ ตามลำดับ อาทิ รักษาราชการหัวหน้าแผนกที่ ๔ กรมเสนาธิการทหารเรือ นายทหารเสนาธิการกองเรือยุทธการ ผู้ช่วยทูตทหารเรือประจำประเทศญี่ปุ่น แล้วกลับมาเป็นเจ้ากรมยุทธการทหารเรือ ในตอนนั้นผมเป็นรองผู้บัญชาการทหารสูงสุด และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม จึงรู้จักคุณถวิลดีขึ้น ต่อมาท่านได้เลื่อนตำแหน่งสูงขึ้น ๆ คือ เป็นผู้ช่วยเสนาธิการทหารเรือฝ่ายยุทธการ รองเสนาธิการทหารเรือ เสนาธิการทหารเรือ และเป็นผู้บัญชาการทหารเรือ เมื่อ ๑ ตุลาคม ๒๕๑๔ ในระหว่างที่ผมเป็นนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมและผู้บัญชาการทหารสูงสุด ท่านได้เคยไปตรวจราชการทั้งในและนอกประเทศกับผมบ่อย ๆ และได้ร่วมทำการปฏิวัติกับผมเมื่อ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๔ ครั้นได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งรัฐบาลขึ้นเมื่อ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๑๕ ผมได้เลือก พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ เข้าร่วมในรัฐบาลด้วย ในตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม

พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ เป็นนายทหารเรือที่มีความรู้ดีผู้หนึ่ง ปฏิบัติงานด้วยความหมั่นขยันซื่อสัตย์สุจริต ทำมากกว่าพูด ใจนักเลง สำหรับผมนั้นท่านได้ให้ความ

เคารพนับถืออย่างสม่ำเสมอไม่มีเปลี่ยนแปลง แม้แต่เมื่อออกจากหน้าที่ราชการไปแล้ว ในระหว่างที่ผมกลับมาอยู่ในประเทศ ท่านได้มาอวยพรในวันเกิดของผมทุกปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๒๖ นี้ ก็ยังอุตส่าห์มาทั้ง ๆ ที่ตนเองไม่สบาย ผมเห็นเข้ารู้สึกตกใจเพราะร่างกายท่านทรุดโทรมไปมาก ได้พูดกับท่านและแขกผู้ใหญ่ ๆ อีกหลายคนว่าท่านไม่ควรลำบากมาเลย ผมขอบคุณท่านอย่างที่สุด ต่อมาอีก ๔ เดือนเศษก็ได้ทราบว่าท่านได้ถึงอนิจกรรมเสียแล้ว เมื่อ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๒๖ ผมรู้สึกสลดใจมาก จึงได้ไปเคารพศพและแสดงความเสียใจกับครอบครัวของท่าน ขอให้คุณความดีที่ท่านได้กระทำไว้ต่อประเทศชาติ บุญกุศลซึ่งได้รับพระราชทานและได้มีผู้บำเพ็ญอุทิศให้เมื่อท่านถึงอนิจกรรมไปแล้ว จงเป็นพลวปัจจัยให้ดวงวิญญาณอันบริสุทธิ์ของ พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ จงมีความสงบสุขตามคติวิสัยในสัมปรายภพตลอดกาล

จอมพลเรือ ถนอม กิตติขจร

(ถนอม กิตติขจร)

คำไว้อาลัย

แด่

พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์

ผมรู้สึกเสียใจและอาลัยเป็นอย่างยิ่งที่ได้ทราบข่าวการถึงอนิจกรรมของ พลเรือเอก ถวิล เมื่อปลายเดือนธันวาคม ๒๕๒๖ ในส่วนตัวผมได้คุ้นเคยกับ พลเรือเอก ถวิล มานาน ในส่วนราชการก็เคยรับราชการประสานงานกันอย่างใกล้ชิด ถึงแม้ว่าคุณถวิลจะอยู่กองทัพเรือและผมจะย้ายจากกองทัพบกมาประจำการอยู่ในบก. ทหารสูงสุดก็ตาม หลังจากคุณถวิลได้ย้ายจากหน้าที่ทูตทหารเรือที่เรียกกันในปัจจุบันว่าผู้ช่วยทูตทหารเรือ เราก็ได้ร่วมงานกันมาโดยตลอด จนกระทั่งคุณถวิลเลื่อนขึ้นเป็นผู้บัญชาการทหารเรือ

หลังจากครบเกษียณอายุราชการไปแล้ว คุณถวิลก็ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้มาร่วมปฏิบัติราชการแผ่นดินร่วมกันในรัฐบาลอีก คุณถวิลดำรงตำแหน่ง รมช. กลาโหม และ รมต. ประจำสำนักนายกรัฐมนตรี มาตามลำดับ

คุณถวิลเป็นนักการทหารที่ดีและเป็นนักการเมืองที่สามารถ มีอัธยาศัยสุภาพเรียบร้อย โอบอ้อมอารี มีความรู้ความสามารถ มีความเสียสละ และอุทิศตนเพื่อการงาน สุขุมรอบคอบ เป็นที่รักใคร่ของผู้ใต้บังคับบูชา จริงใจต่อเพื่อนฝูง พูดจาตรงไปตรงมา นับได้ว่าเป็นนายทหารหลักที่มีสมรรถภาพของกองทัพเรือ

ฉะนั้น การที่คุณถวิลได้ถึงแก่อนิจกรรมไป จึงนับได้ว่าเป็นการสูญเสียคนดีของชาติไปคนหนึ่ง ซึ่งผมและครอบครัวตลอดจนเพื่อนใกล้ชิด ขอแสดงความเสียใจต่อครอบครัวของคุณถวิลเป็นอย่างยิ่ง

พล.อ. เกรียงศักดิ์ ชมะนันท์

พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันท์

พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์
คนดีที่จากไป

แม้ผมจะเขียนข้อความนี้ในนามนักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๓ แต่ผมก็อดที่จะเขียนความรู้สึกส่วนตัวที่เรามีอยู่ต่อกันไม่ได้ เพราะเราคบกันมาอย่างมิตรที่ดีเกือบจะครบ ๕๐ ปีแล้ว

ผมเรียกท่านว่า "พี่หวิล" ตั้งแต่ท่านเป็นนายเรือตรี จนกระทั่งเป็นผู้บัญชาการทหารเรือ และเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม

ในสมัยเป็นนักเรียน เรายังไม่ได้พบกัน ผมรู้จักแต่เพียง ถวิล รายนานนท์ นักฟุตบอลที่เป็นดาราคนหนึ่งของวงการฟุตบอลนักเรียน ต่อมาเมื่อท่านเข้าโรงเรียนนายเรือแล้ว ท่านก็เป็นดาราอยู่ในทีมโรงเรียนนายเรือ และในทีมของกองทัพเรือด้วย

เมื่อผมสำเร็จการศึกษาออกรับราชการเป็นนายทหารในปี พ.ศ. ๒๔๗๘ ถูกส่งตัวไปรับการอบรมในกองทัพเรือเป็นเวลา ๔ เดือน จึงได้พบกับ เรือตรี ถวิล รายนานนท์ เป็นครั้งแรกในการออกฝึกภาคทะเลร่วมกัน พี่หวิลประจำอยู่เรือเสือทยานชล ผมประจำอยู่เรือเสือคำรณสินธุ์ ตระเวณตรวจอ่าวไปด้วยกันถึงชุมพร เกาะสมุย และสุราษฎร์ธานี รวมทั้งการนำเรือรบหลวงทั้ง ๒ ลำ เข้าไปในแม่น้ำตาปีเป็นครั้งแรกด้วย

มิตรภาพตั้งแต่ครั้งนั้นก็ยั่งยืนมาตามลำดับ จนกระทั่งพี่หวิลเป็นพลเรือจัตวาไปเป็นทูตทหารเรืออยู่ที่ประเทศญี่ปุ่น ผมได้เป็นผู้แทนกองทัพไทยไปร่วมการฝึกของกองทัพอเมริกันภาคแปซิฟิค เมื่อผ่านไปแวะที่กรุงโตเกียวพี่หวิลก็ต้อนรับขับสู้อย่างดียิ่ง อำนวยความสะดวกให้ทุกอย่างเท่าที่ต้องการ

จนถึง พ.ศ. ๒๕๐๓ ชะตาชีวิตก็นำเรามาพบกันในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๓ การได้มาเรียนร่วมกันในวัยสูงอายุแล้ว ได้กินอยู่หลับนอนร่วมกันในการไปดูงานต่างจังหวัด และในต่างประเทศ ทำให้พวกเราทั้งหมดมีความสนิทสนมกลมเกลียวกันเป็นอย่างดี และรู้จัก "ธาตุแท้" ของแต่ละคน

พี่หวิลเป็นนักศึกษาที่จัดอยู่ในรุ่นใหญ่ มีความโอบอ้อมอารีต่อเพื่อนนักศึกษาด้วยกัน รวมทั้งอาจารย์ด้วย เป็นคนมีอารมณ์เยือกเย็น สุขุม เปิดเผย และมีอารมณ์ขันด้วย เป็นที่รักใคร่ เคารพนับถือ ของบรรดานักศึกษารุ่นนี้ทุกคน

หลังจากนั้น ชีวิตราชการของพี่หวิลก็ก้าวหน้าขึ้นเป็นลำดับอย่างรวดเร็ว จนถึงตำแหน่งสูงสุดในกองทัพเรือ คือเป็นผู้บัญชาการทหารเรือ ที่ได้รับการยกย่องทั้งจากผู้ใต้บังคับบัญชา และจากวงการทหารเรือต่างประเทศ

ในทางการเมือง นอกจากพี่หวิลจะเป็นสมาชิกรัฐสภามาหลายสมัย เป็นกรรมาธิการหลายชุดแล้ว ยังได้เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม และรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี อีกด้วย

ความสำเร็จในชีวิตแบบนี้ไม่ใช่ทุกคนจะเป็นได้ และคนที่ไม่ดีถึงขนาดก็คงเป็นไม่ได้เช่นเดียวกัน

การที่พี่หวิลต้องจากพวกเราไปก่อนเวลาอันสมควรเพราะโรคภัยไข้เจ็บอันเป็นธรรมดาของสังขารที่ไม่มีใครจะหลีกเลี่ยงได้พ้น ก็ไม่วายที่จะทำให้เราต้องเสียใจและอาลัยเป็นอย่างมากในคุณงามความดีของพี่หวิล

การจากไปของพลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ ไม่ใช่เป็นการสูญเสียของราชนาวีไทยเท่านั้น แต่เป็นการสูญเสียปูชนียบุคคลท่านหนึ่งของชาติไทยด้วย

ในนามของนักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๓ และในฐานะส่วนตัวที่ได้คบกับพี่หวิลมา ๔๘ ปี ผมหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคุณงามความดีของพี่หวิลจะเป็นพลวปัจจัยนำวิญญาณไปสู่สุคติเป็นแน่นอน

พวกเราจะไม่มีวันลืมมิตรที่แสนดีท่านนี้

พลอากาศเอก หะริน หงสกุล

คำไว้อาลัย

ข้าพเจ้ารู้สึกเป็นเกียรติอย่างสูงที่ได้มีโอกาสส่งคำไว้อาลัยสำหรับ พล ร.อ. ถวิล รายนานนท์ มาร่วมลงพิมพ์ในหนังสือนี้ เพราะข้าพเจ้ารู้จักคุ้นเคยและรักใคร่นับถือกับ พล ร.อ. ถวิล มาเป็นเวลาหลายสิบปี

ข้าพเจ้าเริ่มรู้จัก พล ร.อ. ถวิล มาตั้งแต่สมัยเป็นนักเรียนมัธยม และถึงแม้เราจะอยู่ต่างโรงเรียนกัน และสองโรงเรียนของเราคือโรงเรียนมัธยมวัดเทพศิรินทร์และโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยจะเคยเป็นคู่แข่งหรือ "อริ" กันอยู่บ้างโดยเฉพาะในด้านกีฬา แต่ความจริงนี้หาได้ทำให้ความนิยมชมชอบของข้าพเจ้าในตัว พล ร.อ. ถวิล รายนานนท์ ลดน้อยลงไปแต่ประการใดไม่ ความนิยมของข้าพเจ้านั้นยังคงอยู่ในระดับสูงตลอดมาจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิตของ พล ร.อ. ถวิล

ข้าพเจ้าจำได้ดีว่าเราทั้งสองเคยแข่งขันฟุตบอลในทีมตรงกันข้ามหลายครั้ง และข้าพเจ้าจำได้อย่างตรึงตาตรึงใจว่า พล ร.อ. ถวิล เป็นนักฟุตบอลที่ยอดเยี่ยมผู้หนึ่ง และเป็นปีกซ้ายที่หาตัวจับได้ยากจริง ๆ นอกจาก พล ร.อ. ถวิล จะเล่นฟุตบอลได้ดีเยี่ยมแล้วยังมีความสุภาพเรียบร้อยอย่างน่าชมเชยและข้าพเจ้าไม่เคยได้เห็น พล ร.อ. ถวิล เล่น "เฮี้ยว" เลยแม้แต่ครั้งเดียวในชีวิตนักกีฬาอันยาวนานของท่านทั้ง ๆ ที่มีเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ยั่วยุให้ท่านโมโหและโกรธขึ้งอยู่เสมอ ๆ

เมื่อท่านสำเร็จจากโรงเรียนสวนกุหลาบไปแล้ว ท่านก็ได้เป็นกำลังสำคัญสำหรับทีมฟุตบอลของโรงเรียนนายเรือซึ่งท่านไปศึกษาต่อ และได้รับเลือกให้เป็นนักฟุตบอลของราชนาวีและทีมสำคัญอื่น ๆ อีกหลายทีม เพราะฝีมือหรือฝีเท้าของท่านนั้นอยู่ในขั้นเยี่ยมตลอดมา และท่านก็ได้รักษาความสุภาพและความไม่เคย "เฮี้ยว" ของท่านได้อย่างคงเส้นคงวาน่าสรรเสริญ และถ้าข้าพเจ้าจำไม่ผิดท่านเคยได้รับรางวัลสำหรับนักกีฬาดีเด่นและสุภาพด้วย

ในประมาณระหว่าง พ.ศ. ๒๕๑๐-๒๕๑๒ ข้าพเจ้าได้รับมอบหมายจากทางราชการให้ดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำประเทศสหรัฐอเมริกา และในหมู่ข้าราชการของสถานเอกอัครราชทูตในระยะดังกล่าวนั้นก็ปรากฏมีบุตรชายของ พล ร.อ. ถวิล คือ คุณวิทย์ รายนานนท์ เป็นเจ้าหน้าที่ด้วยผู้หนึ่งและข้าพเจ้าได้สังเกตุตั้งแต่แรกว่า คุณวิทย์ เป็นข้าราชการที่เอาใจใส่ต่อการงานและสุภาพอ่อนโยนน่ารักใคร่ด้วยผู้หนึ่ง และเมื่อข้าพเจ้าทราบว่าคุณวิทย์เป็นบุตรชาย พล ร.อ. ถวิล ข้าพเจ้าก็เข้าใจได้ทันทีว่าคุณวิทย์ได้รับมรดกความดีมาจากบิดาของเธอนั้นเอง สมดังคำพังเพยของไทยเราที่ว่า "ลูกไม้หล่นไม่ไกลต้น" โดยแท้

พล ร.อ. ถวิล กับข้าพเจ้าได้กลับมาร่วมงานอย่างใกล้ชิดกันอีกเป็นครั้งสุดท้ายเมื่อเราเป็นรัฐมนตรีในคณะรัฐบาลชุดที่หนึ่งของ พล.อ. เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ในฐานะรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม พล ร.อ. ถวิล ได้แสดงความสามารถและสุภาพอ่อนโยนให้เห็นได้ชัดอีกครั้งหนึ่ง เมื่อท่านเสนอเรื่องของกระทรวงกลาโหมให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา และข้าพเจ้าจำได้ดีว่ารัฐมนตรีทุกท่านจะรับฟังคำชี้แจงของท่านด้วยความสนใจและดุษนียภาพเสมอ

พลร.อ. ถวิล ได้จากเราไปแล้วโดยไม่มีวันกลับ ตามวิสัยของปุถุชนทุกรูปนาม แต่บุคลิกลักษณะและคุณงามความดีอันดีเด่นของท่าน จะฝังอยู่ในความทรงจำของทุกท่านที่ได้มีโอกาสรู้จักคุ้นเคยกับท่านต่อไปอีกชั่วกาลนาน และข้าพเจ้าเชื่อเกินว่ากุศลกรรมต่าง ๆ ที่ท่านได้ประกอบไว้ตลอดอายุขัยของท่านจะส่งผลอันดีงามให้ท่านเสวยสุขในสัมปรายภพและส่งผลสะท้อนอันดีงามแก่ครอบครัวและบุตรหลานของท่านต่อไปอีกเป็นเอนกประการ

(นายสุนทร หงส์ลดารมภ์)
อดีตรองนายกรัฐมนตรี

คำไว้อาลัย

แด่

พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์

พลเรือเอก ถวิล กับ ผม ได้รู้จักมักคุ้นกันเมื่อเราได้เข้าศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๓ ด้วยกัน เนื่องด้วย พลเรือเอก ถวิล เป็นผู้มีอัธยาศัยดี จึงเป็นที่รักใคร่ชอบพอของบรรดาเพื่อน ๆ ใน วปอ. รุ่นนั้น ผมชอบคุยกับ พลเรือเอก ถวิล มาก เพราะคุยสนุกและร่าเริง เราจึงสนิทสนมกันมาก เวลาไปทัศนศึกษาภายในประเทศและต่างประเทศ จึงมักถูกจัดให้นอนอยู่ห้องเดียวกันบ่อย ๆ เมื่อจบการศึกษาแล้วต่างก็แยกย้ายกันกลับไปรับราชการตามตำแหน่งหน้าที่ ก็ห่าง ๆ กันไปบ้างแต่ยังคงได้พบปะกันอยู่บ้างตามโอกาส จนเมื่อผมย้ายเข้ามารับราชการในกรุงเทพ ฯ จึงได้มีโอกาสพบปะกันบ่อยขึ้น ทั้งในทางราชการและทางส่วนตัว ซึ่งก็มักเป็นการเล่นกอล์ฟกันที่สนามกอล์ฟทหารเรือที่บางนาในวันเสาร์อาทิตย์ ในระยะนั้นผมมักได้รับความเอื้อเฟื้อจาก พลเรือเอก ถวิล แบ่งเหล้าสาเกมาให้แทบทุกเดือน ทั้งนี้เพราะ พลเรือเอก ถวิล เป็นนักดำรุ่นแรกของกองทัพเรือโดยไปศึกษาวิชาการทางเรือดำน้ำมาจากประเทศญี่ปุ่น และเคยเป็นทูตทหารเรือไทยที่ประเทศญี่ปุ่นด้วย จึงมีเพื่อนฝูงและลูกศิษย์ที่ไปมา กรุงเทพ ฯ – ญี่ปุ่น เสมอ ก็เลยหาเหล้าสาเกมาเผื่อแผ่เพื่อนฝูงได้สดวกหน่อย พลเรือเอก ถวิล เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถดีจึงได้ก้าวเร็วในทางราชการ ได้ดำรงตำแหน่งสำคัญ ๆ ของกองทัพเรือ เช่น ตำแหน่งเสนาธิการทหาร และตำแหน่งสุดท้ายก่อนเกษียณอายุก็คือ ผู้บัญชาการทหารเรือ นับว่าเป็นผู้ที่พบความสำเร็จในชีวิตราชการทหารเรืออย่างน่าพากพูมใจยิ่ง ถึงแม้ว่าเราจะเกษียณอายุราชการตาม ๆ กันออกมาแล้ว เราก็ยังคงพบปะเล่นกอล์ฟกันเช่นเดิม และบ่อยยิ่งขึ้นเพราะมีเวลามากขึ้น แต่แล้วเมื่อเหตุการณ์ทางการเมืองมีการปฏิรูปเกิดขึ้น บังเอิญผมถูกเลือกให้

เข้าไปร่วมอยู่ในรัฐบาลของนายกรัฐมนตรี ธานินทร์ กรัยวิเชียร ก็เลยห่างสนามกอล์ฟและเพื่อนฝูงไประยะหนึ่ง

ครั้นเมื่อมีการปฏิวัติเกิดขึ้นในปลายปี ๒๕๒๐ พลเรือเอก ถวิล และ พลอากาศเอก ประสงค์ คุณะดิลก กับผม ก็ได้มาร่วมทีมทำงานกันอีกที่กระทรวงกลาโหม ในรัฐบาลของนายกรัฐมนตรี เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ทีนี้เราก็ได้พบกันทุกวัน ทีมเวอร์คของเราดีมาก เราได้บริหารงานกระทรวงกลาโหมไปได้โดยราบรื่นเรียบร้อย

จนถึงปลาย มี.ค. ๒๕๒๑ ผมต้องย้ายไปกระทรวงมหาดไทย เราจึงไม่ได้พบพูดจากันทุกวันเหมือนดังก่อน แต่เราก็ได้พบกันคุยกันเสมอในการประชุมคณะรัฐมนตรี และต่อมา พลเรือเอก ถวิล ก็ได้ย้ายไปเป็นรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี

เราได้แยกย้ายกันกลับไปใช้ชีวิตข้าราชการเกษียณอายุ รับบำนาญต่อไปตามเดิม โดยเมื่อปลายกุมภาพันธ์ ๒๕๒๓ นายกรัฐมนตรี พลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ได้ลาออกจากตำแหน่ง รัฐบาลชุดนี้ก็สิ้นสุดไป ในระยะนี้ผมกับ พลเรือเอก ถวิล ไม่ค่อยได้พบกัน เพราะผมไปเล่นกอล์ฟเสียกับชมรมกอล์ฟ วปอ. ๓ และชมรมกอล์ฟบานไม่รู้โรย ซึ่งเล่นที่สนามกอร์ฟกองทัพบก กับ สนามกอล์ฟหัวหมาก เป็นประจำ ส่วนพลเรือเอก ถวิล ยังคงเล่นประจำอยู่ที่สนามกอร์ฟกองทัพเรือที่บางนา แต่เราก็ยังติดต่อถามข่าวคราวถึงกันอยู่เสมอ ประมาณต้นปีที่แล้วมาผมพบ พลเรือเอก เทียม ที่สนามกอล์ฟหัวหมาก ก็ถามถึง พลเรือเอก ถวิล ก็ได้ทราบว่าขาไม่ค่อยมีกำลัง เลยไม่ค่อยได้เล่นกอล์ฟ ถามว่าเป็นเพราะอะไร ก็ได้ทราบว่าเป็นเพราะเส้นโลหิตตีบ พยายามรักษาอยู่ ผมก็คิดว่าไม่ช้าคงหาย จนเมื่อปลายปลายปีที่แล้วพบนาวาเอก เมือง ก็ถามถึง พลเรือเอก ถวิล อีก ก็ได้ทราบว่า เข้าไปป่วยในโรงพยาบาลปิ่นเกล้า เนื่องจากโรคเส้นเลือดที่ขาตีบนั่นเอง จึงถามต่อไปว่า เป็นเบาหวานด้วยหรือเปล่า ก็รับตอบว่าไม่เป็น ก็ทำให้เบาใจ คิดว่าไม่ช้าก็คงหาย เพราะถึงขนาดผ่าตัดก็คงไม่เป็นไร ทั้งนี้เพราะเคยเห็น พลเรือเอก สงัด ก็เป็นเส้นเลือดที่ขาตีบต้องหยุดเล่นกอล์ฟไปพักหนึ่ง แต่แล้วก็รักษาหายกลับมาเล่นได้ใหม่อีก ประกอบกับตอนกลางปีหนังสือพิมพ์ลงรูป พลเรือเอก ถวิล และ พลเรือเอก เทียม และเพื่อนหลายคน ไปกินเลี้ยงกันที่โรงแรมแอมบาสเดอร์ ก็เลยคิดว่าคงหายดีขึ้นตามลำดับ

พอปลายเดือนธันวาคม ๒๕๒๖ จึงได้ทราบข่าวว่า พลเรือเอก ถวิล ถึงแก่อนิจกรรมเสียแล้ว ทำให้รู้สึกใจหาย เพราะไม่คาดคิดว่าจะป่วยหนักถึงเพียงนั้น ผมขอแสดงความอาลัยและความเสียใจร่วมกับครอบครัว และญาติมิตรของ พลเรือเอก ถวิล ในการสูญเสียอันยิ่งใหญ่ในครั้งนี้ด้วย

ขออำนาจแห่งคุณงามความดีที่ พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ ได้ประกอบไว้ รวมทั้งอานุภาพแห่งกุศลผลบุญที่ พลเรือเอก ถวิล ได้สร้างไว้ ตลอดทั้งที่ครอบครัวและญาติมิตรได้บำเพ็ญอุทิศให้ จงเป็นพลวะปัจจัยให้วิญญาณของ พลเรือเอก ถวิล ประสบความสุขเกษมสำราญในสัมปรายภพนั้นเทอญ.

(พลเอก เล็ก แนวมาลี)

ไว้อาลัยเพื่อนรัก

"ชีวิตของเราทั้งหลาย ความตายเป็นของไม่เที่ยงธรรม"

ข้าพเจ้าจำคำกล่าวนี้ได้นานมาแล้ว ครั้นเมื่อเร็ว ๆ นี้เพื่อนที่ชอบพอรักใคร่มาก คือ พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ อดีตผู้บัญชาการทหารเรือ ได้ล้มหายตายจากไป ข้าพเจ้าเคยนึกอยู่ว่า คุณถวิล คงจะต้องเป็นผู้เขียนคำไว้อาลัยให้ข้าพเจ้า เพราะว่าโดยสามัญสำนึกแล้ว ข้าพเจ้าแก่กว่าคุณถวิล ๒ เดือน ก็คงจะถึงแก่อายุขัยก่อนเป็นธรรมดา แต่คุณถวิลกลับหนีไปก่อนด้วยป่วยไข้มาหลายวัน พอหมดแรงสู้ก็จากสังขารไป ทิ้งให้คนที่อยู่ข้างหลังโศกเศร้าอาลัย เพราะจะไม่มีวันเห็นหน้ากันอีกแล้ว

ขอให้เพื่อนที่รักผู้นี้ไปสู่สุคติ ณ สัมปรายภพ

ชีวิตของคุณถวิลกับข้าพเจ้าได้มีสัมพันธ์กันตั้งแต่ที่โรงเรียนนายเรือ พระราชวังเดิม ธนบุรี คุณถวิลเข้าเป็นนักเรียนนายเรือหลังข้าพเจ้าหนึ่งปี และมาจากโรงเรียนสวนกุหลาบ ส่วนข้าพเจ้ามาจากโรงเรียนอัสสัมชัญ บางรัก ในโรงเรียนก็เล่นด้วยกัน กินด้วยกัน ออกฝึกด้วยกัน คุณถวิลเรียนเก่ง เมื่อออกเป็นนายทหารสัญญาบัตรพร้อมกันจึงมีอาวุโสกว่า และระดับอาวุโสนี้เป็นไปอยู่นาน

แนวทางอาชีพรับราชการ เมื่อได้รับการบรรจุแต่งตั้งคราวแรก รู้สึกว่า คุณถวิลถูกจัดให้ไปทางปืนใหญ่ และข้าพเจ้าไปทางตอร์ปิโด แต่ไม่ช้าไม่นานคุณถวิลและข้าพเจ้าก็ได้รับคัดเลือกให้ไปศึกษาวิชาการใช้เรือดำน้ำที่ประเทศญี่ปุ่น ประเทศญี่ปุ่นรับดำเนินการสร้างเรือดำน้ำ พร้อมทั้งสอนการใช้เรือดำน้ำให้ทหารเรือไทยด้วย เมื่อการสร้างเรือดำน้ำสำเร็จเรียบร้อย คุณถวิลและข้าพเจ้าก็ได้รับการบรรจุตำแหน่งในเรือดำน้ำคนละลำ คุณถวิลประจำใน ร.ล. สินสมุทร์ ส่วนข้าพเจ้าประจำใน ร.ล. พลายชุมพล และกลับกรุงเทพ ฯ พร้อมกับเรือ คุณถวิลและข้าพเจ้าได้ประจำการในเรือดำน้ำตลอดกรณีพิพาทกับ อินโดจีน–

ฝรั่งเศส และสงครามมหาเอเซียบูรพา ได้ผ่าอันตรายด้วยกัน ปฏิบัติการป้องกันประเทศต่อการรุกรานจากผู้ล่วงล้ำอธิปไตยโดยไม่ท้อถอย ได้เข้าเรียนโรงเรียนนายทหาร คือโรงเรียนเสนาธิการเดี๋ยวนี้ พร้อมกัน เมื่อจบการเรียน คุณถวิลเรียนเก่งตามเคย ก็ได้ไปเรียนต่อที่ประเทศอังกฤษ และยุโรป

ในระยะนี้ได้มีการเปลี่ยนรัฐบาลในกรุงเทพ ฯ และสมดังคำของนายพลเรือผู้มีชื่อเสียงโด่งดังผู้หนึ่งของกองทัพเรือสหรัฐอเมริกาว่า "การจะได้ดิบได้ดีนั้น นอกจากมีความรู้ความสามารถในตัวเองแล้ว ต้องประกอบด้วย เวลา สถานที่ และตัวผู้บังคับบัญชาที่เหมาะสมด้วย" เหตุการณ์ทางการเมืองครั้งนี้ทำให้ระดับอาวุโสของคุณถวิลและข้าพ-เจ้าเปลี่ยนแปลงไป เพราะคุณถวิลยังอยู่ต่างประเทศ และข้าพเจ้ามีส่วนเกี่ยวพันอยู่บ้าง แต่ก็ยังเป็นเพื่อนที่ดีต่อกันไม่เปลี่ยนแปลง

เมื่อคุณถวิลกลับเมืองไทย คุณถวิลและข้าพเจ้าก็ร่วมรับราชการในส่วนบัญชาการกองทัพเรือ และทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด เมื่อข้าพเจ้าได้รับความกรุณาจากผู้บังคับบัญชาและยิ่งกว่านั้น ได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารเรือ ซึ่งมีคุณถวิลเป็นเสนาธิการทหารเรือ เมื่อข้าพเจ้าได้รับราชการสนองพระมหากรุณาธิคุณจนเกษียณอายุแล้ว คุณถวิลได้รับพระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้าล้นกระ-หม่อมให้ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารเรือสืบแทนต่อไป

ในด้านการเมือง คุณถวิลเคยเป็นสมาชิกรัฐสภา และขึ้นไปถึงรัฐมนตรี ซึ่งแสดงถึงมีความรู้ ความสามารถ อีกทางหนึ่ง

คุณถวิลเป็นสุภาพบุรุษทั้งในวงราชการ สังคม และการกีฬา เป็นผู้ได้รับเครื่องหมายความสามารถและเกียรติคุณในทางกีฬาผู้หนึ่ง ซึ่งน่าภูมใจ ทั้งเป็นที่ยอมรับนับถือจากวงการผู้เกี่ยวข้องด้วย

ในตอนปลายของชีวิต ข้าพเจ้าได้พบและพูดคุยกับคุณถวิลที่บ้านข้าพเจ้าเมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๒๖ ในโอกาสที่ข้าพเจ้ามีอายุ ๗๒ ปี คุณถวิลให้ลูก

พามาอวยพรแก่ข้าพเจ้าในกาลอันเป็นศิริมงคล ตอนนั้นดูก็พอมีกำลังที่จะต่อสู้กับโรคภัยในกายไปได้อีกนาน ต่อมาไม่นานนักข้าพเจ้าได้ทราบข่าวคุณถวิลมีอาการไม่ดี ก็รีบไปเยี่ยมที่โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้า คุณถวิลมีอาการหนักต้องเอาเข้ารักษาพยาบาลในห้องฉุกเฉินทางโรคหัวใจ ข้าพเจ้าพยายามเรียก คุณถวิลพอจะรู้สึกตัวเล็กน้อยเป็นครั้งคราว พยายามขยับนิ้วมือให้รู้ ข้าพเจ้าจับมือไว้ แต่ไม่แน่ใจว่าคุณถวิลจะรู้สึกหรือไม่ตลอดเวลาที่ข้าพเจ้าจับมือไว้นั้น

คุณถวิลได้จากไปแล้ว จากผู้ที่เขารักและรักเขา เพื่อระลึกถึงเพื่อนร่วมเป็นร่วมตายของข้าพเจ้าผู้นี้ และเพื่อให้คุณถวิลมีความสุขถ้าสามารถล่วงรู้ได้ ข้าพเจ้าขอบันทึกยืนยันคุณงามความดีของคุณถวิลที่ข้าพเจ้ารู้เห็น และมั่นใจว่า คุณถวิลได้ทุ่มเทกำลังกายใจ และสติปัญญา ปฏิบัติราชการโดยซื่อสัตย์สุจริต ไม่บิดพริ้วต่อคำสั่งอันเป็นความมุ่งหมายของผู้บังคับบัญชา เป็นที่ไว้วางใจยิ่ง รวมความว่า คุณถวิลเป็นทหารเรือที่แท้จริงคนหนึ่งที่ควรแก่การยกย่องกล่าวถึง.

พลเรือเอก จรูญ เฉลิมเตียรณ.

(พลเรือเอก จรูญ เฉลิมเตียรณ)

อาลัย
พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์

ข้าพเจ้าได้รู้จักกับท่านพลเรือเอก ถวิล ฯ อย่างใกล้ชิดเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๒ หลังสงครามโลกครั้งที่สองแล้ว ซึ่งท่านและข้าพเจ้าได้รับทุนของรัฐบาลให้ไปศึกษา ณ ต่างประเทศ ข้าพเจ้าต้องเข้า ร.ร. เสนาธิการทหารอากาศอังกฤษ และพลเรือเอก ถวิล ฯ เข้าศึกษาและดูงานของกองทัพเรืออังกฤษ ระหว่างที่ต้องรอการเข้าโรงเรียนนั้นเราได้พบปะและสังสรรกันอยู่เสมอ ได้ร่วมทุกข์ร่วมสุขกันจนกระทั่งทั้งสองฝ่ายได้เข้าศึกษาและดูงาน เมื่อกลับจากต่างประเทศแล้วก็ได้พบปะกันอยู่เป็นประจำ ด้านการกีฬาได้เคยเล่นกีฬากอล์ฟกันเสมอตามสนามกอล์ฟต่าง ๆ ทั้งของกองทัพเรือเอง ในระยะที่อยู่ในราชการเราเคยร่วมเป็นร่วมตายกัน หลาย ครั้งใน การ ปฏิบัติราช การสำคัญ ของ ประเทศ ชาติ โดย เฉพาะเมื่อ ท่าน ดำรงตำแหน่งเป็นผู้บัญชาการทหารเรือและข้าพเจ้าดำรงตำแหน่งเสนาธิการทหารอากาศ ทำให้ความสัมพันธ์มีความลึกซึ้งและแน่นแฟ้นกันเป็นอย่างมาก เมื่อท่านออกจากราชการแล้วเราก็ยังมีความสัมพันธ์กันอย่างเดิม ได้เคยไปมาหาสู่และเล่นกอล์ฟกันอยู่เสมอเมื่อโอกาสอำนวย จนกระทั่งในระยะหลังท่านได้ห่างเหินไปเพราะสภาพของส่วนเท้า แต่เราก็คงได้พบกันอยู่เมื่อมีการเลี้ยงสังสรรของคณะซึ่งเราได้ตั้งชื่อว่า "คณะลอนดอน — ปารีส" อันกอร์ปด้วยคณะทหารและพลเรือนบางส่วนที่ได้ใกล้ชิดกันและศึกษาที่อังกฤษและฝรั่งเศสในปี พ.ศ. ๒๔๙๒ ท่านพลเรือเอก ถวิล ฯ ไม่เคยขาดการสังสรรเลยเท่าที่ข้าพเจ้าจำได้ จนกระทั่งครั้งสุดท้ายที่เราได้จัดเลี้ยงที่โรงแรมอินเตอร์คอน ฯ เราไม่ได้พบท่านพลเรือเอก ถวิล ฯ ซึ่งได้ทราบว่าสุขภาพไม่ค่อยดี จนกระทั่งมาทราบข่าวมรณกรรมของท่านในที่สุด จากการที่ได้พบปะกันเป็นระยะเวลาอันยาวนานถึง ๓๐ ปีเศษ ข้าพเจ้าเห็นว่าท่านพลเรือเอก ถวิล ฯ เป็นผู้มีความสามารถ สุขุม และเยือกเย็นเป็นอย่างยิ่ง เป็นบุคคลที่รักเพื่อนฝูง

และโอบอ้อมอารี จริงใจกับเพื่อนฝูงทุกคน เกือบจะเรียกได้ว่าไม่มีศัตรูเลย สำหรับด้านผู้ใต้บังคับบัญชาก็ได้ทราบว่าเป็นที่เคารพรักใคร่นับถือของผู้น้อยโดยทั่วไป สมกับคำที่ทหารเรือเรียกว่า "ครู" จริง ๆ ฉะนั้นเมื่อท่านได้จากพวกเราไปอย่างไม่มีวันกลับเช่นนี้ก็ย่อมทำให้เกิดความเศร้าสลดแก่พวกเราโดยทั่วไป

ขอให้กุศลผลบุญที่ท่านได้สร้างสมไว้ จงดลบันดาลให้วิญญาณของท่านจงประสบสุขในสัมปรายภพทุกประการ.

พลอากาศเอก

(กมล เดชะตุงคะ)

คิดถึงเพื่อนรัก

ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๖๖ จนถึงปี พ.ศ. ๒๔๗๐ กระทรวงทหารเรืองดการรับนักเรียนเข้าศึกษาในโรงเรียนนายเรือนับเป็นเวลาถึง ๕ ปี พอถึงปี พ.ศ. ๒๔๗๑ จึงได้เปิดรับสมัครนักเรียนสามัญที่จบมัธยมปีที่แปดสอบเข้าเป็นนักเรียนนายเรือเป็นครั้งแรก ผมสอบเข้าเรียนได้กับเขาคนหนึ่งในจำนวนแปดคนที่ทางราชการทหารเรือรับเข้าเป็นนักเรียนนายเรือ ในปี พ.ศ. ๒๔๗๒ กระทรวงทหารเรือเปิดรับสมัครนักเรียนสามัญที่เรียนจบมัธยมปีที่แปดสอบเข้าเป็นนักเรียนนายเรืออีก เป็นรุ่นที่ ๒ พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์สอบเข้าเรียนได้ ๑ คนในจำนวนนักเรียน ๘ คนที่ทางราชการรับไว้ ในฐานะที่เราเป็นศิษย์เก่าสวนกุหลาบด้วยกัน เมื่อมีเพื่อนมาเรียนร่วมกันต่างก็พากันดีใจและช่วยเหลือกันเป็นอย่างดี และมีความรักใคร่สนิทสนมกันในระหว่างที่เล่าเรียนศึกษาอยู่ที่โรงเรียนนายเรือที่พระราชวังเดิม ฝั่งธนบุรี ยิ่งเมื่อเราได้มากินนอนร่วมกัน เรียนวิชาการและฝึกหัดวิชาทหารอย่างหนักก็ยิ่งทำให้เราเห็นใจซึ่งกันและกันมากขึ้น แล้วพวกเราก็จับกลุ่มเป็นเพื่อนรักกันเป็นกลุ่ม ๆ ละ ๓ – ๔ คน เวลาเราเรียกขานกันมักจะใช้คำเรียกชื่อกันเฉย ๆ เช่น นัย – ถวิล – ผัน – ชัช เวลาออกฝึกภาคทะเลในอ่าวไทยเมื่อได้ขึ้นบกเราก็มักจะรวมกลุ่มเที่ยวและซื้ออาหารมากินร่วมกัน

สิ่งที่กระชับความสัมพันธ์ของพวกเราให้แนบแน่นยิ่งขึ้นก็คือ การเล่นฟุตบอล จำนวนนักเรียนนายเรือทั้งหมดในระยะนี้มีจำนวนถึง ๓๐ คน การจัดนักเรียนขึ้นเป็นทีมเล่นฟุตบอลทีมละ ๑๑ คนนั้นจะจัดให้ครบ ๒ ทีมเพื่อเล่นฟุตบอลกันแสนจะยาก ส่วนมากจะได้ตัวผู้เล่นไม่ครบเพราะป่วยหัดบ้าง ลากิจบ้าง ดังนั้นจึงต้องจัดเอาจ่าในหมวดรักษาการบ้าง จ่าแตรประจำโรงเรียนบ้าง เข้ามาเล่นให้ครบทีม กลุ่มเพื่อนรักของเรานั้นมักจะถูกจัดให้อยู่ในทีมเดียวกัน เล่นกันอย่างหนักเพื่อให้ผ่านการสะกัดกั้นของกองหลังฝ่ายตรงข้าม มี จวบ สีมา สิงห์ เป็นผู้เล่นในทีมที่จัดไว้ในนามของทีมฟุตบอลโรงเรียนนายเรือเพื่อเข้าแข่งขันกับทีมอื่นในวงการทหารเรือด้วยกัน หรือทีมฟุตบอลของข้าราชการตามจังหวัดชายทะเล

การศึกษาวิชาการทั้งทางตำราและทางใช้การนั้น ครูผู้ฝึกสอนและครูฝ่ายปกครองซึ่งต้องทำหน้าที่สอนวิชาในห้องเรียนทางตำราด้วยนั้นนับรวมกันแล้วมีจำนวนพอ ๆ กับนักเรียน ดังนั้นผลการเรียนของพวกเราจึงอาจกล่าวได้ว่าได้รับอย่างครบถ้วนทุกวิชาการยิ่งเป็นวิชาทางใช้การในเรือในทะเลด้วยแล้วเราทุกคนถูกกวดขันแบบจับมือทำเลย

พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ เรียนสำเร็จสอบไล่ได้ชั้นสูงสุดออกรับราชการสัญญาบัตรยศว่าที่นายเรือตรีเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๖ และได้ปฏิบัติราชการในหน่วยรบตามเรือออกไปฝึกภาคร่วมกับพวกผมซึ่งออกรับราชการมาก่อนแล้วหนึ่งปี เมื่อเสร็จการฝึกของเรือรบแต่ละลำแต่ละวันแล้ว พวกเราก็จะขึ้นบกไปอาบน้ำตั้งแต่เวลา ๑๖.๓๐ ถึงเวลา ๑๘.๐๐ แล้วจึงกลับเรือของตน เรามีเวลาพบปะคุยกันเสมอ ๆ พอถึงวันเสาร์ – อาทิตย์ มีการพักการฝึกของเรือรบทั้งหลาย เวลา ๑๓.๐๐ เมื่อมีการปล่อยทหารขึ้นบกและให้กลับเรือเวลาธงลง ส่วนนายทหารนั้นให้กลับเรือในเวลา ๒๑.๐๐ กลุ่มเพื่อนรักของเราจึงมีโอกาสสังสรรดื่มสุราร่วมกันในตลาดสัตหีบ พออิ่มหนำสำราญกันดีแล้วก็ควักสตางค์ออกมาเฉลี่ยกันจ่ายพอหมดเวลาเที่ยวเราก็แยกย้ายลงเรือบตประจำเรือของตนกลับไปยังเรือใหญ่

วันที่ ๑๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๘ กองทัพเรือมีคำสั่งให้หมู่เรือตรวจประมงประกอบด้วย ร.ล. คำรณสินธ์ และ ร.ล. ทยานชล ออกไปปฏิบัติราชการในทะเลด้านฝั่งตะวันตกของอ่าวไทย โดยมีเรือเอกหลวงพรหมพิสุทธิ์ (สนุ่น ยูปานนท์) เป็น ผบ. หมู่เรือและทำหน้าที่ ผบ. เรือ ร.ล. คำรณสินธ์ด้วย ในการไปทะเลในคราวนี้กองทัพอากาศฝากนายทหารอากาศยศเรืออากาศตรีจำนวนหนึ่งไปฝึกทะเล และหาประสพการณ์ต่าง ๆ ในเรือรบ นายทหารอากาศรุ่นนี้ในภายหลังก็รู้จักกันอย่างดีในนามของ พลอากาศเอก ทวี จุลละทรัพย์ พลอากาศเอก บุญชู จันทรุเบกษา และพลอากาศเอก หะริน หงสกุล และท่านอื่น ๆ อีก ซึ่งผมต้องขอโทษที่ไม่ได้กล่าวนามของท่านมาจนครบ การไปราชการของเรือใช้ตอร์ปิโดสองลำนี้มีระยะเวลาประมาณ ๒๑ วัน นายทหารอากาศได้ลงประจำเรือทั้งสองลำโดยเฉลี่ยจำนวนกันอยู่ในเรือ ร.ล. ทยานชล มี ร.อ. กนก (ซุ้ย) นพคุณ เป็น ผบ. เรือ ร.ท. นัย นพคุณ เป็นต้นเรือรักษาราชการต้นตอร์ปิโด ร.ท. ถวิล รายนานนท์ เป็นต้นปืน และรักษาราชการต้นหน เมื่อหมู่เรือตรวจประมงได้ออกทะเลทำ

การตรวจประมงมาได้ ๑๔ วันแล้ว หมู่เรือตรวจประมงก็มาจอดทอดสมอที่เกาะปราบ ปากแม่น้ำตาปี เมืองบ้านดอน วันรุ่งขึ้นท่านข้าหลวงประจำจังหวัดได้เดินทางโดยเรือประมงขนาดเล็กมาเยี่ยมคำนับ ผบ. หมู่เรือ (ต้องขอประทานโทษอีกครั้งที่จำชื่อท่านข้าหลวงไม่ได้) ท่านข้าหลวงได้ขอร้องให้นำเรือรบทั้งสองเข้าไปในแม่น้ำตาปี แล้วจะให้ไปจอดที่หน้าศาลากลางจังหวัด เพื่อให้ราษฎรได้ชมเรือรบเพราะชาวบ้านดอนไม่เคยเห็นเรือรบมาก่อนเลย ท่านข้าหลวงรับปากว่าจะส่งนำร่องผู้ชำนาญของเรือประมงขนาดเล็กมาบอกแนวทางการนำเรือเข้าแม่น้ำตาปีให้ ผบ. หมู่เรือตกลงใจนำเรือเข้าแม่น้ำตาปี ในตอนบ่ายวันนั้นทางจังหวัดได้ส่งนำร่องชาวพื้นเมืองมาชี้แจงบอกเล่าวิธีแล่นเรือเข้าตามร่องน้ำ ร.ท. ถวิล ได้ทำการเสก็ทช์แนวทางเดินเรือ เครื่องหมายเดินเรือ ขีดเข็มการนำเรือตามแนวต่าง ๆ ไว้ตามคำบอกเล่าของนำร่องเรือประมงไว้อย่างละเอียดถี่ถ้วน เช้าวันรุ่งขึ้นเวลาประมาณ ๐๘.๐๐ หมู่เรือตรวจประมงก็ถอนสมอออกเรือเดินทางเข้าไปยังปากน้ำตาปี โดยมีนำร่องชาวเรือประมงอยู่บนเรือคำรณสินธ์ เรือเสือทยานชลแล่นตามเรือหมู่ไป และต้นหน ร.ท. ถวิล ได้เรียนปฏิบัติให้ ผบ. เรือนำเรือแล่นตามเข็มในแผนที่ ๆ เสก็ทช์ไว้จนเข้าแม่น้ำตาปี ไปจอดทอดสมออยู่ตรงหน้าศาลากลางจังหวัดสุราษฎร์ธานี บางคนอาจคิดว่าเมื่อเราเป็นเรือแล่นตามเข้าไปก็ควรจะหันเลี้ยวและตั้งเข็มตามเรือนำไปทุกแนวได้ ไม่เห็นจะต้องทำแผนที่นำเรือไว้อย่างละเอียดเลย ครับเอาอย่างวิธีแล่นตามเขาไปนั้นก็ได้ครับ แต่ถ้าหากเรือแล่นผิดพลาดไปเกยตื้น หรือชนหินใต้น้ำเข้าแล้ว เราจะเอาอะไรเป็นหลักฐานมายืนยันสู้คดีเมื่อมีเรื่องขึ้นจริงเล่าครับ เมื่อเราเสก็ทช์แผนที่การนำเรือเข้าท่าต่าง ๆ ที่เรายังไม่คุ้นเคยตามหลักวิชาการเดินเรือนำร่องไว้เรียบร้อยเช่นนี้ เรามีความสบายใจมากกว่าเดินเรือตามเขาสุ่ม ๆ ไปครับ อนึ่งเมื่อเรือเข้าไปจอดในแม่น้ำตาปีแล้วความยาวของเรือทยานชลนั้นยาวกว่าความกว้างของแม่น้ำตาปี เวลากลับลำต้องใช้วิธีเอาเชือกหัวเชือกท้ายขึ้นไปผูกกับต้นไม้บนฝั่ง ดึงหัวเรือให้หันไปสู่ปากแม่น้ำ ร.ล. ทยานชลจะต้องแล่นนำเรือหมู่ออกไปสู่ทะเล การเสก็ทช์แผนที่เส้นทางเดินเรือไว้เรียบร้อยนั้นก็นำมาใช้ประโยชน์ได้อีกครั้งหนึ่งโดยไม่ต้องอาศัยนำร่องเรือประมงอีก ในระหว่างที่เรือทั้งสองจอดทอดสมออยู่ตรงหน้าศาลากลางนั้นในวันรุ่งขึ้นเราก็เปิดโอกาสให้ราษฎรชาวสุราษฎร์ธานีมาชมเรือรบ และมีการสาธิตการยิงตอร์ปิโด

หัวฝึกหัดออกจากท่อลงไปในน้ำ เมื่อสุดแรงกำลังดินขับออกจากท่อลูกตอร์ปิโดก็ลอยพ่องขึ้นมา แล้วเราก็ไปเก็บเอาลูกตอร์ปิโดมาขึ้นไว้บนเรือ ทางด้านการยิงปืนให้ชาวบ้านชม ร.ท. ถวิล ก็ได้สั่งการยิงปืนลูกสลุตซึ่งมีแต่เสียงและควันให้ชาวเมืองดูอย่างชอบอกชอบใจ พอถึงเวลา ๑๒.๐๐ เราก็ประกาศหมดเวลาชมเรือ เวลา ๑๖.๐๐ ทีมฟุตบอลของทหารเรือแข่งขันกับทีมข้าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการแข่งขันเสมอกัน ตอนค่ำมีการเลี้ยงอาหารโดยทางจังหวัดเป็นเจ้าภาพ รุ่งขึ้นเป็นวันที่ ๔ ที่เรือเข้ามาจอดอยู่ในแม่น้ำตาปี เวลาสายเรือรบทั้งสองลำก็แล่นออกจากแม่น้ำตาปีไปสู่ทะเลเดินทางเข้ากรุงเทพ ฯ

ในสมัยที่พวกเรามียศเพียงเรือโท เรือเอก นั้น เราประจำอยู่ในเรือรบแต่ละลำ เมื่อปฏิบัติหน้าที่ราชการประจำวันเสร็จแล้วต่างก็จะลงเรือเวรที่ผ่านมารับไปส่งที่ราชนาวิกสภา ไม่ได้ขึ้นไปดูหนังสือหาความรู้เพิ่มเติมอะไรหรอกครับ หากแต่ว่าเลี้ยวเข้าห้องบิลเลียดซึ่งอยู่ใต้ถุนราชนาวิกสภาเข้าไปตีสนุ๊กเกอร์กันครับ สั่งสุราฝรั่งกับแกล้มมาติดหัวคิวไว้แล้วก็เล่น ร.อ. ถวิล รายนานนท์ มีฝีมือในการแทงสนุ๊กเกอร์ดีมาก เพื่อนเล่นแล้วไม่ค่อยเสียทีกัน พวกเราจึงรวมหัวกันแทงอย่างจะให้คุณถวิลเสียเงินแต่ก็ไม่สำเร็จ ยิ่งเพื่อนทราบว่าเขาจะให้เพื่อนเสียที่กันเพื่อนยิ่งแสดงฝีมือและสู้อย่างสุดฝีมือ กว่าจะให้เขาเสียที่กันได้สักเกมหนึ่ง พวกเราก็เสียที่กันคนละ ๒ – ๓ ครั้ง พอถึงเวลาประมาณสามทุ่มเราเลิกเล่นบิลเลียดข้ามฟากขึ้นรถไปขี่จันเหลาอยู่ที่สี่แยกราชวงศ์เพื่อกินอาหารจีนและดื่มสุรากันต่อ วันไหนถ้ามีนายทหารรุ่นอาวุโสร่วมไปด้วยเราก็ได้รับประทานฟรี ถ้าวันไหนไม่มีนายทหารรุ่นอาวุโสไปด้วยเราก็แชร์กัน กินเสร็จแล้วใครจะกลับบ้านหรือจะชวนกันไปไหนอีกก็แล้วแต่อัธยาศัย

ในช่วงระยะเวลาที่คุณถวิล รายนานนท์ ออกไปศึกษาวิชาการเรือดำน้ำที่ประเทศญี่ปุ่น เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๐ ถึง พ.ศ. ๒๔๘๑ ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนกลุ่มของเราก็ห่างกันไปชั่วระยะหนึ่ง เมื่อเขาสำเร็จการเรียนและกลับมาพร้อมกับเรือดำน้ำถึงเมืองไทยแล้ว กลุ่มของเราก็เริ่มพบปะกันอย่างเคยอีก ต่อมาในสมัยเกิดสงครามอินโดจีน และสงครามมหาเอเซียบูรพา หมู่เพื่อนเราต่างคนต่างก็ปฏิบัติหน้าที่ของตนอยู่ในเรือรบซึ่งแต่ละคนประจำอยู่

เมื่อคราวที่ญี่ปุ่นบุกประเทศมาเลเซียและเข้าตียึดเมืองสิงคโปร์ได้นั้น คุณถวิลกับผมมียศเป็นนาวาตรีแล้วทั้งสองคน ราว ๆ ปลายเดือนเมษายนกับต้นเดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๕ กองทัพเรือได้ออกคำสั่งลับเฉพาะพิเศษให้ นาวาตรี นัย นพคุณ กับ นาวาตรี ถวิล รายนานนท์ ไปราชการในหน้าที่นายทหารติดต่อประจำเรือสำรวจของจักรพรรดินาวีญี่ปุ่นที่มาสำรวจน่านน้ำในอ่าวพังงาและภูเก็ต ก่อนจะเดินทางไปปฏิบัติงาน เสนาธิการทหารเรือได้เชิญตัวเราทั้งสองไปพบ และได้มอบหมายภาระกิจของแต่ละคนที่จะไปทำงานให้ทราบ วันออกเดินทางเราขึ้นรถไฟที่สถานีหัวลำโพงเวลาบ่ายสองโมง จุดหมายปลายทางคือสถานีรถไฟกันตัง เย็นวันรุ่งขึ้นเวลาประมาณสี่โมงเย็นเราถึงสถานีปลายทาง เวลาสองทุ่มเราโดยสารเรือเมล์เดินระหว่าง กันตัง – กระบี่ – พังงา – ภูเก็ต พอเช้าวันรุ่งขึ้นเราก็ถึงจังหวัดภูเก็ต ไปรายงานตัวต่อข้าหลวงประจำจังหวัด และพักอยู่ที่สโมสรข้าราชการจังหวัดภูเก็ตประมาณ ๒ – ๓ วัน เมื่อติดต่อกับฝ่ายญี่ปุ่นได้แล้วเราจึงไปพักอยู่กับกองสำรวจแผนที่ทะเลของญี่ปุ่น ซึ่งตั้งค่ายปฏิบัติงานอยู่บนเกาะมะพร้าวอยู่ห่างฝั่งด้านตะวันออกของเกาะภูเก็ตประมาณไมล์เศษ ฝ่ายญี่ปุ่นจัดให้เราสองคนอยู่ในกระโจมพักขนาดเล็กโดยเฉพาะ ในตอนเย็นของวันแรกที่เราไปอยู่ที่ค่ายกองสำรวจแผนที่ทะเล แม่กองสำรวจแผนที่ทะเลมียศเป็นนาวาโท รูปร่างอ้วนเตี้ยชื่ออะไรก็ลืมไปแล้วจัดให้มีการเลี้ยงอาหารค่ำ เราทั้งสองนั่งร่วมโต๊ะกับแม่กองสำรวจ กับเจ้าหน้าที่พลเรือนอาวุโสผู้หนึ่งเป็นช่างเขียนแผนที่ทะเล ชื่ออะไรก็จำไม่ได้ นั่งดื่มเบียร์กับสาเก แกล้มด้วยปลากระป๋องและเซ็มเบะขนมปังกรอบเค็ม พออิ่มหนำสำราญดีแล้วก็ร้องเพลงถึงกับมาร์ช แหกปากร้องกันหลายจบไม่ได้ทันสังเกตว่าเจ้าหน้าที่พลเรือนญี่ปุ่นคนนั้นออกจากโต๊ะอาหารไปเมื่อใด เห็นเอาตอนแกกลับเข้ามาพร้อมกับดาบซามูไรของแก และมานั่งลงใกล้ ๆ กับ นาวาตรี ถวิล รายนานนท์ พอนั่งเรียบร้อยแล้วพี่แกก็รำพึงรำพันเป็นภาษาญี่ปุ่นว่า แกมีความโกรธแค้นอังกฤษเป็นอย่างมาก แล้วมาลงท้ายว่าไทยน่าจะเป็นพันธมิตรเสียตั้งแต่ต้น รำพึงรำพันไปร้องไห้ไป แล้วพี่แกก็ชักดาบซามูไรออกมาจี้คอคุณถวิล ทำท่าจะเชือด แม่กองสำรวจได้พูดอธิบายให้แกเข้าใจและห้ามปรามไว้ ขณะที่ดาบซามูไรจ่อคอคุณถวิลอยู่นั้นผมตกใจพูดไม่ออก แต่มองดูสีหน้าของคุณถวิล เห็นยิ้ม ๆ แต่ก็ไม่ได้พูดอะไรออกมา เมื่ออีตาขี้เมาพลเรือนญี่ปุ่นคน

นั้นถอนดาบออกจากคอคุณถวิลตามคำสั่งของแม่กองสำรวจ ตะแกก็ลาไปนอนเดินเข้ากระ-โจมพักของแกไป แม่กองสำรวจได้กล่าวคำขอโทษต่อคุณถวิล และในที่สุดเรื่องก็จบลงด้วยดีไม่มีใครถือสาหาความ การที่คุณถวิลถูกดาบซามูไรพาดคอนั้น เพราะว่าคุณถวิลรู้ภาษาญี่ปุ่นและไปเรียนเรือดำน้ำมาจึงทำให้แกคิดว่าไม่น่าเลยที่คนไทยจะไปนิยมอังกฤษ ส่วนผมนั้นพูดภาษาญี่ปุ่นตะกอกตะแกก แกจึงไม่เอาดาบมาจ่อคอ เราพักดูงานอยู่ที่ค่ายเกาะมะพร้าวต่อไปอีก ๒ – ๓ วัน เวลาตอนเย็นที่โต๊ะอาหารของเราขาดเจ้าหน้าที่พลเรือนคนนั้นไปคนหนึ่ง ที่นำเรื่องนี้มาเล่าก็เพื่อแสดงให้เห็นว่าคุณถวิลมีอารมณ์เย็นและจิตใจกล้าหาญมาก วันต่อมาเราได้รับอนุญาตให้ไปดูงานสำรวจแผนที่ทางทะเลบนเรือสำรวจ "คาทุริก" ซึ่งเป็นเรือสลุปคล้ายเรือเจ้าพระยาของเรา แต่ขนาดใหญ่กว่าคะเนเอาว่ามีระวางขับน้ำประมาณ ๑,๕๐๐ ตันเศษ บนเรือเห็นมีอาวุธปืนสามนิ้วทางหัวเรือ ๑ กระบอก ท้ายเรือ ๑ กระบอก ฝ่ายญี่ปุ่นให้เราดูเฉพาะการสำรวจหยั่งน้ำเท่านั้นไม่ได้พาเราไปชมเรือเลย น.ต. ถวิลได้เสก็ทช์ภาพเรือคาทุริกไว้ประกอบกับรายงานที่เราเสนอต่อกรมเสนาธิการในเวลาต่อมาเมื่อเรากลับมาถึงกรุงเทพ ฯ เราดูงานสำรวจบนเรือเพียงวันเดียวก็กลับขึ้นไปพักอยู่ที่ค่ายบนเกาะพร้าวอีกสองสามวัน ระหว่างที่อยู่กับฝ่ายญี่ปุ่นนั้นสังเกตเห็นว่าฝ่ายญี่ปุ่นไม่ต้องการความช่วยเหลืออะไรจากเราเลย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเสบียงหรือน้ำจืดหรืออะไร ๆ ทั้งนั้น วันก่อนที่เราจะถึงกำหนดกลับ ทางบ้านเมืองภูเก็ตได้เชิญนายทหารชั้นสัญญาบัตรญี่ปุ่นประมาณ ๑๐ คนขึ้นมาเลี้ยงอาหารที่สมาคมพ่อค้าในเวลาเย็น เพื่อเป็นการเชื่อมสัมพันธไมตรีระหว่างชาวเมืองภูเก็ตกับทหารเรือญี่ปุ่น

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๙ พลเรือจัตวา ถวิล รายนานนท์ ได้รับแต่งตั้งให้ไปเป็นทูตทหารเรือประเทศญี่ปุ่นสืบต่อจากผม เราได้พบกันที่กรุงโตเกียวในเดือนกันยายน ผมได้มอบส่งหน้าที่ทูตและการเงินพร้อมกับพา พลเรือจัตวา ถวิล รายนานนท์ ไปพบปะกับข้าราชการทหารบกทหารเรือของกองกำลังป้องกันประเทศญี่ปุ่นจนไม่มีเวลาพอที่จะไปเที่ยวหาความสำราญเพื่อให้เพื่อนได้รำลึงความหลังมากนัก ผมออกเดินทางกลับประเทศไทยเมื่อปลายเดือนกันยายน

เมื่อคุณถวิลหมดหน้าที่ทูตทหารแล้วก็กลับเมืองไทย เข้าปฏิบัติราชการในฝ่ายเสนาธิการตลอดมา ส่วนผมนั้นปฏิบัติราชการในฝ่ายกองเรือยุทธการ มีความดีความชอบ

ด้วยกันทั้งสองคนจนได้เลื่อนยศขึ้นถึงขั้นพลเรือเอก สำหรับพลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ นั้นดวงดี วาสนาสูงส่งจนได้เป็นผู้บัญชาการทหารเรือ และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม

เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๒ ผมออกจากราชการเนื่องจากเกษียณอายุ พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ ยังคงรับราชการอยู่ต่อไป ตอนนี้ผมไม่ได้ติดต่อกับเพื่อนฝูงบ่อยนัก เพราะผมออกไปทำมาหากินเป็นชาวสวนอยู่ตำบลปากจั่น อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง

วันที่ ๑๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๖ ผมกลับจากสวนปากจั่นมากรุงเทพ ฯ ได้ประมาณ ๑ วัน ผมได้รับโทรศัพท์จากลูกชายของพลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ คนหนึ่งผมจำไม่ได้ว่าเป็นใคร เมื่อเวลาประมาณโมงเช้าเศษ ๆ บอกว่าคุณพ่อป่วยหนักอยู่ที่โรงพยาบาลพระปิ่นเกล้า ผมตกใจเพราะไม่เคยได้รับข่าวการป่วยเจ็บของท่านมาก่อนเลย อาบน้ำแต่งตัว กินอาหารเช้าแล้ว เวลาสองโมงครึ่งก็นั่งรถไปยังโรงพยาบาล ถึงโรงพยาบาลแล้วขอเข้าไปดูอาการของท่าน หมอประจำห้อง ไอ.ซี.ยู. แจ้งว่าอาการของท่านนั้นหมดหวังแล้ว ผมจึงเดินไปดูที่เตียงเห็นมีสายอะไรมิอะไรต่อตามจมูกตามแขนให้ยุ่งไปหมด ยืนมองดูอาการกระตุกของท่านเป็นช่วง ๆ ไป น้ำตาไหลสงสารเพื่อนอย่างสุดซึ้ง เฝ้าดูอาการของท่านอยู่ประมาณ ๒๐ นาที จึงได้ลากลับออกไปนอกห้อง และบอกนายแพทย์ประจำห้อง ไอ.ซี.ยู. ให้ช่วยบอกบุตรและภรรยาของท่านด้วยว่าผมมาเยี่ยมท่านแล้ว และไม่อาจมาดูท่านทนทุกข์ทรมานอยู่เช่นนี้ได้อีกแล้ว

วันที่ ๒๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๖ ได้รับทราบว่า พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ ได้ถึงแก่กรรม และจะมีการพระราชทานน้ำอาบศพในเวลา ๑๗ ๐๐ วันนี้ เวลาประมาณ ๑๖.๐๐ ผมจึงไปที่วัดธาตุทองเข้าเยี่ยมคำนับศพ และขออโหสิกรรมต่อกัน ขอให้เพื่อนจงไปเป็นสุข เป็นสุข เถิด อย่าได้มีเวรมีกรรมต่อกันอีกเลย.

พล. ร.อ. นัย นพคุณ

(พลเรือเอก นัย นพคุณ)

คำไว้อาลัย

พล ร.อ. ถวิล รายนานนท์ ได้จากพวกเราทุกคนไปแล้วอย่างไม่มีวันกลับมาอีก ผมได้มีโอกาสเป็นครั้งสุดท้าย ที่ได้พบและเยี่ยมเยียนท่านที่โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้า ก่อนที่ท่านจะถึงแก่กรรม ๒–๓ วัน แต่ในวันนั้น ท่านก็พูดไม่ได้เสียแล้ว เมื่อกลับมาแล้ว ผมรู้สึกสลดใจว่า ท่านคงจะจากพวกเราไปอย่างแน่แท้

การปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิดกับท่านในระหว่างที่ผมรับราชการในกองทัพเรือ ในตำแหน่ง รองเจ้ากรมอู่ทหารเรือ และเจ้ากรมอู่ทหารเรือ ส่วน พล ร.อ. ถวิล รายนานนท์ ในตำแหน่งเสนาธิการทหารเรือ และตำแหน่งผู้บัญชาการทหารเรือ ตามลำดับ ทำให้ผมมีโอกาสได้เรียนรู้ถึงความรู้ ความสามารถ การปฏิบัติราชการ อุปนิสัยใจคอ ความโอบอ้อมอารีต่อเพื่อนฝูงและผู้ใต้บังคับบัญชาทุก ๆ คน

ในหน้าที่และความรับผิดชอบ พล ร.อ. ถวิล รายนานนท์ จะทำงานทุกอย่างโดยความตั้งใจจริง คือความถูกต้อง และความซื่อสัตย์สุจริต ในการเสนอความคิดเห็นขึ้นไป ท่านจะอ่านรายงานโดยละเอียด และเรียกสอบถามให้เข้าใจ นอกจากนั้น ท่านจะชี้แจงรายละเอียดที่ตัวท่านมีประสพการณ์มาในอดีตให้ทุกคนนำไปปฏิบัติ และแก้ไข เข้าในลักษณะของทหารเรือที่ผู้ใหญ่ทำตัวเป็นครูให้แก่ผู้อื่น

พล ร.อ. ถวิล รายนานนท์ มีเพื่อนฝูงเป็นจำนวนมากและเป็นที่รักใคร่ของเพื่อนฝูงทุกคน เพราะอุปนิสัยใจคอและบุคคลิกลักษณะของตัวท่าน ที่ทำตัวเป็นกันเองกับทุกคนอย่างเสมอต้นเสมอปลายมาโดยตลอด

ในฐานะของผู้ใต้บังคับบัญชาคนหนึ่งของ พล ร.อ. ถวิล รายนานนท์ ผมมีความรักและเคารพต่อท่านเป็นอย่างมาก เพราะท่านให้ความรักและเอ็นดูเหมือนญาติ และผู้ใต้บังคับบัญชาอื่น ๆ ที่มีอายุน้อยลงไปอีก เสมือนลูกหลานของท่าน และตัวท่านเองเมื่อนอกเวลาราชการแล้ว ทุกคนมีโอกาสสัมผัสและพูดคุยได้ อย่างคำที่ พล ร.อ. สงัด ชลออยู่ ได้กล่าวว่า เป็นผู้บังคับบัญชาที่แตะต้องและสัมผัสได้

พล ร.อ. ถวิล รายนานนท์ เป็นนักกีฬาตลอดมา และในวัยสูงอายุได้เล่นกอล์ฟกับเพื่อนฝูง และผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นประจำที่สนามกอล์ฟราชนาวี บางนา แม้ว่าพ้นจากราชการแล้วตัวท่านก็ยังมาเล่นและมีเพื่อนฝูงเล่นด้วยอยู่ตลอดมา ระหว่างการเล่นตัวท่านชอบสนุกสนานและเฮฮา เมื่อเสร็จการเล่นแล้วมักจะมีการร่วมรับประทานอาหารกลางวันด้วยกัน ซึ่งเป็นเวลาที่มีความสุข สนุกสนาน และเบิกบานใจสำหรับทุก ๆ คนรวมทั้งตัวท่านเองด้วย

พล ร.อ. ถวิล รายนานนท์ เมื่อพ้นเกษียณราชการไปแล้ว ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ในตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหมหลายครั้ง ท่านได้ให้ความสนใจในงานของกองทัพเรือเป็นอย่างดี และใช้เวลาติดตามผลงานต่าง ๆ ต่อไปอีก ถึงแม้จะได้พ้นตำแหน่งรัฐมนตรีไปแล้วก็ตาม ผมได้สังเกตเห็นว่า ท่านมีความสุขใจเป็นอย่างยิ่งที่ได้มีโอกาสเดินทางไปเยี่ยมสถานที่ต่าง ๆ ในฐานทัพเรือสัตหีบ หรือกิจการอู่ทหารเรือที่ป้อมพระจุล ฯ จิตใจท่านยังรักกับงานของกองทัพเรือ และติดตามความก้าวหน้าอยู่ตลอดไป

ในระยะหลัง ๆ เมื่อท่านไม่สามารถจะเดินเล่นกอล์ฟได้อย่างเคย เพราะเข่าของท่านไม่ดี และสุขภาพของท่านล่วงโรยลงไป จากที่เคยเล่นได้ครบ ๑๘ หลุม ก็เหลือ ๙ หลุม และต่อมาก็เหลือ ๓–๔ หลุม แล้วท่านก็เลิกเล่นไป ผมก็มีโอกาสพบกับท่านน้อยลง แต่อย่างไรก็ตาม ผมก็หาโอกาสนัดเพื่อนฝูงที่สนิทสนมกับท่าน พบกับท่านในโอกาสเดือนเกิดของท่าน และร่วมรับประทานอาหาร พวกเราในฐานะผู้ใต้บังคับบัญชาและเพื่อนฝูง รู้สึกมีความสุขใจ เมื่อท่านเองเข้ามาอยู่ในหมู่พวกเราและสนุกสนาน เพราะทุกคนไม่ใฝ่ฝันที่จะได้อะไรจากท่านอีกแล้ว นอกจากให้ความรัก เคารพนับถือ เสมือนญาติที่สนิทของเรา แต่ต่อจากนี้ไปคงจะเป็นแต่ความหลัง และอยู่ในความทรงจำของพวกเราทุกคน ผมจึงขออธิษฐานให้ดวงวิญญาณของ พล ร.อ. ถวิล รายนานนท์ ได้ไปสู่สุขคติในสัมปรายภพ.

พล ร.อ. [signature]

(เทียม มกรานนท์)

ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

๑๖ ก.พ. ๒๗

คำไว้อาลัย

คุณครู พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ อดีตผู้บัญชาการทหารเรือ อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม และอดีตรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นนายทหารเรือที่มีความรู้ความสามารถดีเด่น และเป็นนักกีฬาที่มีชื่อเสียงท่านหนึ่งของกองทัพเรือ ท่านได้เป็นนักเรียนนายเรือชั้นสูงในสมัยที่ พลเรือเอก สินธุ์ กมลนาวิน (เมื่อครั้งมียศบรรดาศักดิ์เป็น นาวาโท หลวงสินธุสงครามชัย) เสนาธิการทหารเรือ เริ่มวางระบบการฝึกทางใช้การของนักเรียนนายเรือขึ้นมาใหม่ และได้เข้าควบคุมการฝึกตลอดจนเป็นครูฝึกบางวิชาด้วยตนเอง ความรู้ ความสามารถของคุณครู พลเรือเอก ถวิลฯ จึงเป็นที่ประจักษ์แก่เสนาธิการทหารเรือแต่นั้นมา เชื่อว่าคุณสมบัตินี้เองทำให้ท่านได้รับเลือกให้ไปศึกษาวิชาเรือดำน้ำในประเทศญี่ปุ่น ในระหว่าง พ.ศ. ๒๔๘๐ – ๒๔๘๑ และต่อมาได้รับเลือกให้ไปศึกษาและดูงานในอังกฤษ และประเทศต่าง ๆ ในยุโรปเป็นรุ่นแรก ใน พ.ศ. ๒๔๙๑ เมื่อสงครามโลกครั้งที่สองยุติลงแล้ว ทั้งนี้ผมเชื่อว่าเป็นเพราะ พลเรือเอก สินธุ์ กมลนาวิน เห็นว่าท่านเป็นผู้หนึ่งที่มีคุณสมบัติสูงพอที่จะรับตำแหน่งสำคัญ ๆ ชั้นสูงในกองทัพเรือได้ และก็ปรากฏว่าท่านได้ดำรงตำแหน่งที่สำคัญเป็นลำดับมา จนได้รับตำแหน่งสูงสุดของกองทัพเรือ คือผู้บัญชาการทหารเรือ ในวันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๔

ผมเริ่มรู้จักท่านเป็นครั้งแรกในเดือน พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ เมื่อผมเป็นนักเรียนนายเรือ ชั้น ๑ และท่านเป็นกรรมการสอบวิชาพลศึกษา ในสมัยนั้นนายทหารที่มีความสามารถหรือมีชื่อเสียงในทางกีฬา จะได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการสอบวิชาพลศึกษาของนักเรียนนายเรือ ผมจำได้ว่าคุณครู พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ เป็นกรรมการสอบวิชานี้เกือบทุกปี เว้นแต่ในปีที่มีสถานการณ์สงคราม และไม่มีการสอบเท่านั้น

คุณครู พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ ปฏิบัติราชการด้วยความละเอียดรอบคอบตลอดเวลา ก่อนที่จะตัดสินใจในเรื่องใด ท่านจะเชิญผู้ที่เกี่ยวข้องมาสอบถามจนได้ข้อมูลครบถ้วนและปราศจากข้อสงสัย ในสมัยที่ท่านดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารเรือนั้น ผมมี

หน้าที่เป็นผู้บัญชาการโรงเรียนนายเรือ ท่านได้อนุมัติงบประมาณให้สร้างสระว่ายน้ำให้แก่โรงเรียนนายเรือ พร้อมด้วยอุปกรณ์เป็นราคาเกือบ ๔ ล้านบาท ท่านได้สละเวลามาตรวจการก่อสร้างบ่อย ๆ จนกระทั่งสระว่ายน้ำนี้ได้สร้างเสร็จ และท่านเป็นผู้ทำพิธีเปิด ท่านได้กำชับผมให้ใช้สระว่ายน้ำนี้ให้คุ้มค่าและให้เป็นประโยชน์อย่างแท้จริง ซึ่งผมได้รับปากกับท่านและได้ปฏิบัติตามตลอดมาจนสามารถกราบเรียนท่านด้วยความภาคภูมิใจในเวลาต่อมาได้ว่าผมได้ปฏิบัติตามที่รับปากกับท่านแล้ว เพราะตั้งแต่มีสระว่ายน้ำที่โรงเรียนนายเรือแล้ว ไม่ปรากฏว่ามีนักเรียนนายเรือคนใด "ว่ายน้ำไม่แข็ง" อีกเลย และยังทำให้โรงเรียนนายเรือสามารถครองตำแหน่งชนะเลิศในกีฬาทางน้ำได้เกือบทุกปีอีกด้วย

นอกจากจะได้ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารเรือแล้ว เมื่อท่านออกประจำการแล้วท่านยังได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม และรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีอีกด้วย ทั้งนี้เป็นผลอันเกิดจากคุณสมบัติของท่านและยังเป็นเกียรติประวัติแก่กองทัพเรืออีกด้วย

ชีวิตและร่างกายของคุณครู พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ ต้องเสื่อมสูญไปแล้วตามธรรมดาโลก แต่ชื่อเสียงและเกียรติคุณของท่าน จะยังคงอยู่ในความทรงจำของทหารเรือต่อไปชั่วกาลนาน

ขออำนาจกุศลบุญราศีที่ได้บำเพ็ญ จงเป็นพลวปัจจัยสนองให้คุณครู พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ อดีตผู้บัญชาการทหารเรือ ประสบแต่ความสุขตามควรแก่คติวิสัยในสัมปรายภพชั่วนิรันดร

พลเรือเอก

(ประพัฒน์ จันทวิรัช)

ผู้บัญชาการทหารเรือ

อาลัย
คุณครูถวิล รายนานนท์

ผมได้ข่าวคุณครูครั้งสุดท้ายว่า คุณครูเข้าโรงพยาบาลและต่อมาคุณครูก็ได้ถึงแก่กรรมเสียแล้ว ผมรู้สึกว่าชีวิตของผมได้ขาดอะไรไปอย่างหนึ่ง สิ่งนั้นก็คือ "คุณครูถวิล" ผู้เป็นปูชนียบุคคลที่ผมเคารพและนิยมในตัวท่าน ตั้งแต่สมัยที่ท่านยังรับราชการอยู่ และเมื่อท่านได้เกษียณอายุราชการไปแล้วก็ตาม ท่านและผมยังคงไปมาหาสู่ติดต่อกันอยู่เสมอ อนิจจา ! ต่อนี้ไปผมไม่มีโอกาสได้พบกับท่านอีก นอกเสียจากคุณความดีที่ท่านได้สร้างไว้เพื่อเป็นอนุสรณ์แก่ทหารนาวิกโยธินทุกคน ซึ่งจะยังคงจารึกอยู่ในความทรงจำของทหารนาวิกโยธินตลอดไป

ในสมัยที่คุณครูดำรงตำแหน่งเสนาธิการทหารเรือนั้น คุณครูได้ให้ความเมตตากรุณาแก่ทหารนาวิกโยธิน ด้วยการสนับสนุนกิจการต่าง ๆ ของทหารนาวิกโยธินทุกวิถีทาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับปรุงอัตรากำลังพลของกรมนาวิกโยธิน จนมีความเป็นปึกแผ่นเช่นที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ คุณครูเป็นตัวจักรกลที่สำคัญอย่างยิ่ง ที่มีส่วนสนับสนุนผลักดันทุกขั้นทุกตอนตามลำดับ จนได้รับอนุมัติจากสภากลาโหม ซึ่งผมได้มีโอกาสใกล้ชิดกับคุณครูในฐานะหัวหน้าคณะทำงานพิจารณาอัตราในขณะนั้น ความยุ่งยากและอุปสรรคทั้งปวงของคณะทำงาน คุณครูก็ได้ช่วยปัดเป่าและแนะนำทุกขั้นตอน อีกทั้งได้ช่วยเป็นกำลังใจ ให้ความสนใจอย่างใกล้ชิด จนทำให้ความเจริญก้าวหน้าของทหารนาวิกโยธินเป็นไปดังที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันนี้

ในขณะที่คุณครูได้ประสบความสำเร็จในชีวิต เมื่อได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารเรือนั้น คุณครูก็ได้ให้ความสนใจต่อทหารนาวิกโยธินมากยิ่งขึ้น ด้วยการตรวจเยี่ยมหน่วยและติดตามการปฏิบัติราชการทั้งในที่ตั้งปกติ

และในการฝึกภาคสนาม สิ่งใดที่คุณครูได้พิจารณาถ่องแท้แล้วว่าทหารนาวิกโยธินจำเป็นต้องมีคุณครูก็ได้ให้ความสนับสนุนจัดหามาให้ทุกวิถีทาง อาจกล่าวได้ว่าที่กรมนาวิกโยธินได้พัฒนาขึ้นมาจนมีที่ตั้งของหน่วยทางภาคใต้ คือ "ค่ายจุฬาภรณ์" นี้ คุณครูเป็นผู้หนึ่งที่มีส่วนริเริ่มและผลักดันจนเป็นรูปร่างขึ้นมาก่อน ทหารนาวิกโยธินทุกคนยังคงระลึกถึงและซาบซึ้งในพระคุณของท่านอยู่เสมอ

แม้นเมื่อคุณครูได้เกษียณอายุราชการไปแล้วก็ตาม คุณครูก็ยังอุตส่าห์ไปเยี่ยมเยียนทหารนาวิกโยธินที่ปฏิบัติราชการชายแดน จันทบุรี–ตราด เป็นประจำทุกปีด้วยความห่วงใย เว้นเมื่อปีที่แล้วคุณครูไม่ได้ไปเยี่ยมพวกเราเหมือนเช่นเคย ผมได้ทราบข่าวว่าสุขภาพของคุณครูเริ่มไม่ค่อยดี เข้า ๆ ออก ๆ โรงพยาบาลอยู่เป็นประจำ ผมไม่ได้คาดคิดเลยว่านั่นคือสัญญาณที่บ่งว่าคุณครูและผมจะไม่ได้พบกันอีกชั่วชีวิต

คุณครูที่เคารพอย่างสูงได้จากพวกเราไปแล้วด้วยอาการสงบ การเกิด ความเจ็บความตาย เป็นธรรมชาติของสัตว์โลก เมื่อคุณครูได้มาถึงวาระสุดท้ายแห่งธรรมชาตินี้ ก็ยังความโศกสลดให้กับทุก ๆ คน ผมขอตั้งจิตอุทิศส่วนกุศลในความดีงามทั้งปวงที่ผมได้กระทำมาแล้ว ขอให้คุณครูที่เคารพของผมได้รับทราบการอุทิศนี้ และขอให้คุณครูได้เสวยผลบุญทั้งหลายโดยอนุโมทนามัย เป็นพลังปัจจัยพาคุณครูไปสู่สุคติในสัมปรายภพเทอญ

พลเรือเอก

(ยุธยา เชิดบุญเมือง)
ผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารเรือ

อนุสรณ์ คำนึงถึง
พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ ที่รัก และ นับถือ
จาก
พลเรือตรี ดาว เพชรชาติ

ในวันงานพระราชทานเพลิงศพ เรือเอก สีมา หงสกุล อดีตอธิบดีกรมเจ้าท่าที่เมรุหลวงวัดเทพศิรินทร์ เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๑๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๖ ข้าพเจ้าได้เห็นพลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ ซึ่งเพิ่งหายป่วยจากโรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้าเมื่อไม่กี่วันมานี้เองก็ดีใจ ที่แข็งแรงสามารถมางานนั้นได้ แต่เสียดายที่ไม่มีเวลาพูดจาทักทายกันได้มากนัก เพราะติดภาระช่วยเจ้าภาพรับแขกและงานอื่น ๆ คิดว่าพอเสร็จธุระแล้วจะไปนั่งคุยถามสารทุกข์สุขดิบอีกพักหนึ่ง เพราะระยะนี้ไม่ใคร่จะได้พบปะกัน แต่ก็ไม่ได้พบ ด้วยพลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ ได้รีบกลับไปเสียก่อน รู้สึกเสียใจอยู่

ต่อมาก่อน พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ จะถึงแก่กรรมไม่กี่วัน ข้าพเจ้าได้ข่าวว่า พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ ป่วยหนัก ต้องเข้าโรงพยาบาลทหารเรือกรุงเทพอีก ได้สอบถามไปยังโรงพยาบาล ก็ไม่ปรากฏว่าได้ไปป่วยอยู่ที่โรงพยาบาลดังกล่าว คิดว่าจะสอบถามไปทางโรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้าอีกแห่งหนึ่ง ก็บังเอิญจริง ๆ เกิดติดธุระเสียจึงยังมิได้สอบถามไป ก็พอดีในตอนสายของวันอังคารที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๒๖ ธิดาของพลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ ได้โทรศัพท์บอกข้าพเจ้ามาว่า บิดาของเธอได้ถึงแก่กรรมเสียแล้วตั้งแต่ตอนเช้าวันนั้น และแจ้งต่อไปอีกว่ากำหนดจะอาบน้ำที่วัดธาตุทอง เวลา ๑๗.๐๐ น. ขอให้ข้าพเจ้าช่วยบอกคุณหญิง กัลยา หงสกุล ภรรยาของเรือเอกสีมา หงสกุล และบรรดาญาติคนอื่น ๆ ที่คุ้นเคยอยู่กับบิดาของเธอด้วย

ข้าพเจ้าได้ทราบข่าวร้ายนี้แล้วบังเกิดความเศร้าเสียใจเป็นอย่างยิ่ง และก่อให้เกิดความสะเทือนใจเป็นอย่างมาก เพราะคนที่ชอบพอรักใคร่นับถือกันมากต้องมาพลัดพรากจากกันไปอีกคนหนึ่งในระยะไม่ห่างกันนัก แล้วทำให้นึกถึงตัวขึ้นมาเหมือน ๆ กับที่เคยปรารภ

กับญาติ ๆ และเพื่อน ๆ อยู่เนือง ๆ ว่า เรานี้ก็เหมือนกับไม้ใกล้ฝั่งยืนเคียงอยู่กับต้นอื่น ๆ ต้นหนึ่งมีอันล้มครืนลงน้ำไป ก็ย่อมทำให้เกิดความสั่นสะเทือนให้กับต้นข้างเคียงฉันใด ข้าพเจ้าก็รู้สึกฉันนั้น เพราะระยะนี้อายุก็มากแล้ว

อันความเกิดแก่เจ็บตายของสัตว์โลกทั้งหลายย่อมถือว่าเป็นของธรรมดา ไม่มีใครหนีพ้นไปได้ ย่อมเป็นที่ทราบกันอยู่ทุกผู้คน แต่ก็เหลือที่จะหักห้ามใจมิให้คิดให้เกิดความระทมทุกข์เศร้าโศกเสียใจได้ ในเมื่อเหตุการณ์พลัดพรากจากกันนั้นเกิดขึ้นกับญาติมิตรหรือตนเอง พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ ผู้จากไปนี้ก็เป็นคนหนึ่งในกลุ่มที่พูดถึง และไม่เฉพาะแต่ข้าพเจ้าคนเดียวเท่านั้น หมายถึงคณะบ้านรองเมืองทุกคนที่ชอบพอรักใคร่ในตัว พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ ด้วย

ในวันอังคารที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๒๖ เวลา ๑๗.๐๐ น. ข้าพเจ้ามีงานที่จะไปงานฌาปนกิจศพคุณปทุม ภรรยาของนาวาเอกชอบ การสุทธิ ที่วัดมกุฏกษัตริย์อีกรายหนึ่ง ซึ่งอยู่ห่างกันมากพอดูอยู่ หากจะไปงานฌาปนกิจศพก่อน ก็คงไปวัดธาตุทองช้าไป ไม่ทันจะได้เห็นหน้าผู้ที่ข้าพเจ้ารัก จึงตัดสินใจไปอาบน้ำศพ พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ ก่อน เพื่อที่จะได้มีโอกาสได้เห็นหน้ากันเป็นครั้งสุดท้าย เมื่อเสร็จแล้วจึงรีบเดินทางไปงานฌาปนกิจศพต่อไป วันนั้นรถมากติดกันเป็นแถว จากวัดธาตุทองถึงวัดมกุฏกษัตริย์กินเวลาถึง ๑ ชั่วโมงครึ่ง ต้องไปคำนับศพและใส่ไฟทางเบื้องหลังเตา กลับลงมารู้สึกเหนื่อยเกือบเดินก้าวขาไม่ออก ต้องพักอยู่ครู่หนึ่งจึงลาเจ้าภาพกลับบ้าน ถึงแม้จะเหนื่อยมากสักหน่อยก็สบายใจ เพราะได้มีโอกาสเห็นหน้าเพื่อนรักซึ่งได้จากไปแล้วสมใจ

นับตั้งแต่ พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ ได้ถึงแก่กรรมเมื่อวันอังคารที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๒๖ คุณหญิงเพ็ญศรี รายนานนท์ และบุตรธิดา พร้อมด้วยญาติพี่น้องได้ตั้งศพบำเพ็ญกุศลชั้นต้นแล้วได้พักไว้รอเวลาขอรับพระราชทานเพลิงต่อไป บัดนี้เจ้าภาพได้กำหนดวันพระราชทานเพลิงแล้ว ข้าพเจ้าในฐานะผู้รักใคร่นับถือในตัวผู้จากไปจึงขอลิขิตข้อความให้เป็นกุศล และเป็นการไว้อาลัยแด่ผู้ที่ข้าพเจ้ารักและนับถือ ณ โอกาสนี้

ข้าพเจ้ารู้จัก พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ อยู่บ้างแต่แรก ๆ เข้าเป็นนักเรียนนายเรือแต่ไม่คุ้นเคย มาคุ้นเคยตอนคุณชัช จุลละรัต (พลเรือโทชัช จุลละรัต) ทำการ

สมรสกับคุณละออง ศัพทนาวิน ธิดานาวาโท หลวงตรี จักรวิจารณ์ (แตร ศัพทนาวิน) เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๗ โดยที่ทั้งข้าพเจ้า และพลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ ต่างก็ไปในงานมงคลสมรสของคุณชัช แล้วมักจะไปเยี่ยมคู่สมรสที่เรือนหอ ซึ่งปลูกอยู่ติด ๆ กับเรือนบิดาของคุณละอองที่ตำบลสวนมะลินั่นเองบ่อย ๆ คุณละอองเป็นเพื่อนกับน้องสาว และภรรยาของข้าพเจ้าสมัยเป็นนักเรียนสามัญ และเรียกข้าพเจ้าว่า "พี่" อย่างพวกเพื่อน ๆ ของน้องเรียกกัน กอรปทั้งข้าพเจ้ากับท่านบิดาของคุณละอองก็รู้จักกันอยู่บ้างแล้ว ส่วนคุณชัช จุลละรัตนั้นเรียกข้าพเจ้าว่า "พี่ดาว" ตั้งแต่แรกรู้จักกัน และเป็นคนแรกในกลุ่มนักเรียนนายเรือที่คุ้นเคยกับข้าพเจ้ามากหน่อย

สำหรับ พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ มีอายุอ่อนกว่าข้าพเจ้า เห็นเพื่อนเรียกข้าพเจ้าว่า "พี่ดาว" ก็พลอยเรียกตามเพื่อนไปด้วย และเรียกแทนชื่อข้าพเจ้ามาดังนั้นตลอดมา แม้ พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ จะได้รับพระราชทานเลื่อนยศ และตำแหน่งสูงขึ้นจนเป็นพลเรือเอก เป็นผู้บัญชาการทหารเรือ ก็คงเรียกข้าพเจ้าว่า "พี่ดาว" อยู่นั่นเองที่ข้าพเจ้านำเอาเรื่องนี้มาเขียนนั้น มิใช่ข้าพเจ้าจะปลาบปลื้มยินดีในการที่ถูกเรียกว่าเป็นพี่ก็หามิได้ ยินดีในความเสมอต้นเสมอปลายของ พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ ส่วนข้าพเจ้านั้นเมื่อแรกรู้จักกันเรียก พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ ว่า "คุณหวิล" ก็เรียกอยู่ดังนั้นตลอดมาจนบัดนี้ เมื่อสมัย พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ เป็นพลเรือเอก และมีตำแหน่งเป็นเสนาธิการทหารเรือ ข้าพเจ้าเคยเรียกว่า "เสนาธิการ" อย่างนิยมเรียกกัน รู้สึกว่า พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ ไม่พอใจจะให้ข้าพเจ้าเรียกเช่นนั้น ข้าพเจ้าก็ต้องเรียกอย่างที่เคยเรียกนั้นต่อไป

ต่อมาเมื่อคุณสีมา หงสกุล พี่ภรรยาของข้าพเจ้า นักเรียนนายเรือรุ่นหลังพลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ ๑ รุ่น สำเร็จการศึกษาออกรับราชการในกองทัพเรือแล้ว และชอบพอเป็นกันเองอยู่กับ พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ ก็เลยทำให้ข้าพเจ้ากับพลเรือเอก ถวิล สนิทสนมกันมากยิ่งขึ้น ข้าพเจ้ากับ พลเรือเอก ถวิล รายยานนท์ ไม่เคยร่วมรับราชการในกรมกองเดียวกัน แต่มีความสัมพันธ์กันทางครอบครัวเป็นส่วนใหญ่ และในลักษณะเช่นนี้มีอยู่หลายคนด้วยกัน สมัยเป็นโสดกันอยู่นั้น เราได้มีการพบปะสังสรร

เที่ยวเตร่ร่วมกันอย่างสนุกสนานพอสมควรทีเดียว แต่พอมีเหย้ามีเรือนกันแล้ว ซึ่งรวมทั้งพลเรือเอก ถวิล ได้ทำการสมรสกับคุณเพ็ญศรี อิศรศักดิ์ ธิดาของพระยาอุดมพงศ์เพ็ญสวัสดิ์ด้วยแล้ว การเที่ยวเตร่ดังว่าก็ลดไป แต่ความสัมพันธ์ทางครอบครัวกลับทวีขึ้น ผู้หลักผู้ใหญ่ในแต่ละครอบครัวก็ชอบพอรักใคร่นับถือกัน มีการไปมาหาสู่กันเป็นนิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่บ้านเดิมของข้าพเจ้าหรือไม่ก็ที่บ้านรองเมืองของ คุณสีมา หงสกุล

บรรดาเพื่อน ๆ ของคุณสีมา หงสกุล หรือผู้ที่ชอบพอรักใคร่กับข้าพเจ้าด้วยที่ไปมาหาสู่บ้านรองเมืองบ่อย ๆ ในการต่อมานั้น มีพลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ คนหนึ่งที่ได้รับการยกย่องสรรเสริญว่าเป็นกันเองจริง ๆ ตลอดกาล บรรดาน้อง ๆ ของคุณสีมา หงสกุลที่บ้านรองเมือง รัก นับถือ และยกย่อง พลเรือเอก ถวิล เป็นอย่างมาก เช่น น้องลีลา กาญจนาคม (ลีลา หงสกุล) ผู้มีฉายาว่า "แป้น" พลเรือเอก ถวิล เรียกว่า "ยายแป้น" ซึ่งเป็นการแสดงความเป็นกันเองอันยังให้เกิดความพูมใจของเด็กยิ่งกว่าจะเรียกว่า "คุณ"

พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ มีอายุอานามรุ่นราวคราวเดียวกับคุณสีมา หงสกุล พี่ของภรรยาของข้าพเจ้า เป็นบุคคลหนึ่งที่ภรรยาของข้าพเจ้ารักและนับถือเป็นพิเศษได้พบกับ พลเรือเอก ถวิล คราใดเป็นต้องรู้สึกอิ่มอกอิ่มใจมาเล่าสู่ข้าพเจ้าฟังอยู่เป็นนิจ ในกรณีที่พลเรือเอก ถวิล พูดกับเธอ หลังจากคุณแม่บ้านรองเมืองได้ถึงแก่กรรมแล้วบ่อย ๆ ว่า "เห็นคุณยาใจแล้วทีไรทำให้คิดถึงคุณแม่จริง ๆ" คำพูดธรรมดา ๆ เท่านี้แหละภรรยาของข้าพเจ้าซึ้งในน้ำใจของคู่สนทนายิ่งนัก คุณแม่บ้านรองเมืองท่านเป็นคนอย่างไรนั้น เข้าใจว่าบรรดาเพื่อน ๆ ของคุณสีมาหลายต่อหลายคนที่เคยไปบ้านรองเมืองคงทราบดี

พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ เป็นนักกีฬาโดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นนักฟุตบอลที่มีชื่อคนหนึ่งของโรงเรียนายเรือสมัยยังเป็นนักเรียนอยู่ แม้จะได้ออกรับราชการในกองทัพเรือแล้วก็ยังเป็นดาราอยู่ในกองทัพเรืออยู่อีกนาน ด้วยเหตุที่เป็นนักกีฬานี้เองจึงเป็นคนที่แข็งแรงมีน้ำอดน้ำทน ใจคอเข้มแข็งเด็ดขาด และกว้างขวาง แต่ก็อ่อนโยนลมุลละม่อมพูดจาจะเป็นเวลาอยู่ในอารมณ์เครียดอย่างไร ก็มีรอยยิ้มให้คู่สนทนาได้เห็นว่าไม่ใช่เป็นคน

โหดเหี้ยมหรือหน้าเนื้อใจเสือแต่ประการใด คุณสมบัติอันดีอีกประการหนึ่งที่ข้าพเจ้าต้องขอแสดงไว้ ณ ที่นี้เพื่อเป็นเกียรติประวัติก็คือ ความไม่ถือโทษหรืออาฆาตแค้นแม้แต่ผู้ที่ทำความสะเทือนใจอย่างแรงต่อ ข้าพเจ้ามีคำพูดและอารมณ์เสียบางประการ แสดงให้ฟังในกรณีที่มีผู้ที่ทำให้คุณถวิลของข้าพเจ้าต้องสะเทือนใจ โดยที่ข้าพเจ้าทราบที่มาจริง ๆ แต่ พลเรือเอก ถวิล ขอร้องข้าพเจ้าไม่ให้พูดถึงด้วยใบหน้าอันยิ้มย่อง ลักษณะใบหน้าขณะนั้นเป็นอย่างไรขณะนี้ซึ่งเป็นเวลานานโขอยู่ ข้าพเจ้าก็ยังจำได้ ก็ขอยกย่องว่าเขาก็มีดีอยู่หลาย

พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ ข้าพเจ้าว่าเป็นนายทหารที่มีระเบียบวินัยดี มีความรู้ ขยันขันแข็ง ซื่อสัตย์สุจริต มั่นอยู่ในศีลในธรรม มีกตัญญูรู้คุณ ไม่จองเวร แต่ใจแข็ง จึงเป็นนายทหารที่ผู้บังคับบัญชาทุกชั้นนิยมชมชื่น เชื่อถือในความรู้ความสามารถ ทำให้มีโอกาสดีในราชการทหารเรือ ได้รับตำแหน่งที่เหมาะสม ได้มีโอกาสไปศึกษาต่างประเทศ ได้รับราชการมีหน้ามีตาในต่างประเทศ ได้รับการเลื่อนยศ เลื่อนตำแหน่งสูงขึ้นตามกาลเวลาอันควร จนที่สุดได้เลื่อนยศขึ้นเป็นนายทหารชั้นนายพลถึงพลเรือเอก มีตำแหน่งเป็นเสนาธิการทหารเรืออันเป็นตำแหน่งที่ทรงเกียรติ และได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นผู้บัญชาการทหารเรือ ซึ่งเป็นตำแหน่งสูงสุดในกองทัพเรือ

ในทางการเมือง ได้เป็นถึงรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม และในระหว่างดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารเรืออยู่นั้น ได้บริหารราชการในกองทัพเรือให้ดำเนินไปด้วยดีเยี่ยงผู้บัญชาการที่ดีทั้งหลาย เป็นที่ยอมรับนับถือของบรรดาครูบาอาจารย์ผู้บังคับบัญชาและผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา พร้อมทั้งให้ความสนับสนุนและรักใคร่อย่างน่าภาคภูมิใจด้วย ด้วยเหตุดังได้พรรณนามาจึงทำให้ไม่แต่ได้รับเลื่อนชั้นยศและตำแหน่งเท่านั้น ยังได้รับเหรียญตราชั้นสูงถึงชั้นสายสะพาย เป็นการแสดงเกียรติศักดิ์สมศักดิ์ศรีด้วย

ในด้านครอบครัว มีหลักฐานเป็นปึกแผ่นสมฐานะ มีบุตรธิดาได้รับการอบรมในทางที่ดี มีการศึกษาสูง มีอาชีพมีหน้ามีตา เป็นฝั่งเป็นฝา อันน่าภาคภูมิใจ เช่น เป็นข้าราชการในกระทรวงการต่างประเทศ เป็นต้น ส่วนทางธิดาก็เป็นแม่บ้านแม่เรือนที่ดีมีความสามารถ

จากที่ข้าพเจ้าได้กล่าวมาแล้วพอสรุปได้ว่า พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ นี้ได้อุบัติมามีบุญคนหนึ่ง กล่าวคือถือกำเนิดมาในสกุลสัมมาทิฏฐิ เคารพนับถือศาสนาพุทธ เป็นสกุลที่แม้จะไม่มั่งคั่ง แต่ก็ไม่ขาดแคลนลำบาก ได้รับความสะดวกสบายตามสมควร ได้รับการเล่าเรียนอยู่ในเกณฑ์สูง มีงานทำเป็นอาชีพอันสูงส่งที่ยึดถือได้ เมื่อสมควรสร้างหลักฐานก็ได้มีการสมรสกับผู้มีการศึกษาดี มีตระกูล จึงทำให้ชีวิตในครอบครัวได้ดำเนินไปด้วยความปกติสุข จนมีลูกหลานอันก่อให้เกิดความมั่นคงในตระกูล ถึงแม้ในยาม พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ ประสบเคราะห์กรรมเจ็บป่วย ก็ไม่เกิดความลำบาก ครอบครัวได้ดำเนินชีวิตไปด้วยความเป็นปกติสุขอันสมควรแก่ฐานะทุกประการ

แต่จะอย่างไรก็ตาม อันสังขารของคนเรานั้นย่อมเป็นไปตามกฎแห่งความเป็นธรรมดา กล่าวคือ เกิดขึ้นมาแล้วเป็นเบื้องต้น แปรปรวนไปในท่ามกลาง แล้วก็เสื่อมไปในที่สุด จะเหลือไว้ก็แต่ผลแห่งกฎแห่งกรรมทำดีหรือไม่ดี แต่ พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ นี้ได้ประกอบไว้แต่กรรมดีแต่เบื้องต้นจนอวสานแห่งชีวิต จึงเชื่อว่าความดีนั้นจักสนองให้ได้ประสบแต่ความเกษมสำราญในสุขคติสัมปรายภพ ตามความดีที่ได้กล่าวไว้เป็นแน่นอน

พลเรือตรี ดาว เพชรชาติ

๑๕ ก.พ. ๒๗

๒๔ ซอยรองเมือง ๓

ก.ท. ๑๐๕๐๐

"เพื่อนรัก"

เราเข้าเรียนที่โรงเรียนมัธยมวัดราชบพิธพร้อมกันเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๓ บ้านของเราอยู่ใกล้กันและใกล้โรงเรียนจึงรักใคร่และสนิทสนมกันมาก จำได้ว่าเครื่องแบบนักเรียนในขณะนั้นใช้เสื้อนอกขาว กระดุมห้าเม็ด กางเกงขาสั้นสีดำ จะแต่งเครื่องแบบลูกเสือก็เฉพาะวันที่ฝึก หรือวันที่จะไปทำประโยชน์แก่ผู้อื่น ถวิลเป็นคนแต่งตัวสะอาดเรียบร้อย เรามักจะเดินไปและกลับจากโรงเรียนพร้อมกันเสมอ เมื่อมีโอกาสหลังเลิกเรียนก็จะนัดหมายกันไปเล่นฟุตบอลที่สนามชัย ถวิลเล่นฟุตบอลได้ดีและมีน้ำใจเป็นนักกีฬา เป็นที่รักใคร่และกว้างขวางไม่แต่ในหมู่เพื่อนฝูงชั้นเดียวกัน ยังเป็นที่รู้จักของเด็ก ๆ ซึ่งเรียกถวิลว่า "พี่" กันทั้งนั้น

โรงเรียนมัธยมวัดราชบพิธในขณะเข้าเรียนมีเพียง ม. ๓ ได้ขยายชั้นเรียนถึง ม. ๔ ม. ๕ และ ม. ๖ ต่อมาทุกปี จนกระทั่งเราสำเร็จ ม. ๖ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๙ และได้เข้าเรียน ม. ๗ ที่โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยพร้อมเพื่อนร่วมชั้นคนอื่นอีกหลายท่าน ถวิลสอบขึ้น ม. ๘ ได้ดีจึงมีชื่ออยู่ห้อง ก. และด้วยเรามีความชอบในกีฬาฟุตบอลจึงมีโอกาสได้เข้าเล่นฟุตบอลรุ่นใหญ่ของโรงเรียนแข่งขันกับโรงเรียนอื่น และได้โล่ห์ปี ๒๔๗๐ – ๒๔๗๑

หลังจากสำเร็จการศึกษาชั้น ม. ๘ เราต้องแยกกันเพราะถวิลเลือกเข้าเรียนในโรงเรียนนายเรือ ส่วนผมเข้าเรียนในโรงเรียนนายร้อยทหารบกหลักสูตรนายดาบ อย่างไรก็ดีเรายังมีโอกาสพบปะกันอยู่บ่อย ๆ ทั้งเป็นการส่วนตัวและในงานสังคมต่าง ๆ ถวิลเป็นคนเสมอต้นเสมอปลายกับเพื่อนฝูงไม่เปลี่ยนแปลง แม้จะมีตำแหน่งหน้าที่และยศสูงขึ้นจนถึงพลเรือเอก เป็นผู้บัญชาการทหารเรือ และรัฐมนตรีในคณะรัฐบาลหลายสมัย

ในด้านความสัมพันธ์ทางครอบครัว บุตรชายคนเล็กของเราทั้งสองก็เป็นเพื่อนที่สนิทสนมกันมาตั้งแต่เยาว์ ทั้งผมยังมีโอกาสพบปะและร่วมงานกับ คุณวิทย์ รายนานนท์ บุตรชายคนที่สองของถวิลเมื่อครั้งเดินทางไปดูกิจการตำรวจ ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา และ

คุณวิทย์ประจำอยู่สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงวอชิงตัน ขณะนั้น ท่านทูตสุนทร หงส์ลดารมย์ ได้กรุณาให้คุณวิทย์ช่วยอำนวยความสะดวกให้ตลอดเวลาที่พักอยู่ จึงได้มีโอกาสเรียนรู้ถึงนิสัยใจคอว่าคุณวิทย์เป็นคนเอาการเอางาน และให้ความร่วมมือเอาใจใส่ช่วยเหลืออย่างดียิ่ง นับว่าได้รับเอาอุปนิสัยส่วนหนึ่งของบิดามา

ช่วงระยะเวลา ๒ – ๓ ปีหลัง เรายังพบกันอยู่บ้างเมื่อไปกินข้าวกับเพื่อนร่วมรุ่นและตามงานศพของเพื่อนและผู้รู้จัก จึงยังพอได้ไต่ถามสารทุกข์สุขดิบของกันและกัน ได้ทราบว่าถวิลสุขภาพไม่ค่อยดีนัก จนกระทั่งได้ข่าวว่าเจ็บเข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้า เมื่อเดือนพฤษภาคม ๒๕๒๖ จึงได้ไปเยี่ยมและให้กำลังใจ ต่อมาถวิลแข็งแรงขึ้นและออกจากโรงพยาบาลมาพักรักษาตัว จนกระทั่งเดือนธันวาคมปีเดียวกันต้องกลับเข้าโรงพยาบาลอีกครั้งหนึ่ง และถึงแก่อนิจกรรมเมื่อ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๒๖

เราทราบว่าความตายนั้นทุกคนจะหลีกเลี่ยงไม่ได้ ช้าหรือเร็ว แต่เราก็อดเสียดายและเสียใจที่พวกเราต้องขาดเพื่อนที่เรารักเร็วเกินไปกว่าที่ควร ขอให้กุศลผลบุญ คุณ-ความดี และความโอบอ้อมอารี ที่ถวิลได้บำเพ็ญมา จงดลบันดาลและอภิบาลรักษาดวงวิญญาณอันบริสุทธิ์ของเพื่อนรักให้บรรลุสู่สุขคติสัมปรายภพนั้น เทอญ.

พล.ต.ท. ต่อศักดิ์ ยมนาค

พลตำรวจโท ต่อศักดิ์ ยมนาค

คำไว้อาลัย
พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์
ของเพื่อนร่วมรุ่นสวนกุหลาบ พ.ศ. ๒๔๗๑

ถวิล รายนานนท์ เป็นนักเรียนโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย รุ่นมัธยมบริบูรณ์ พ.ศ. ๒๔๗๑ เป็นรุ่นสุดท้ายก่อนเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษา โดยแบ่งออกเป็นแผนกกลาง แผนกวิทยาศาสตร์ และแผนกภาษา พวกเราจึงได้เล่าเรียนในหลักสูตรเดียวกันทุกคน และต้องเรียนหนัก คือ ด้านวิทยาศาสตร์ก็เรียนทั้งความร้อน แสง เสียง และแม่เหล็กไฟฟ้า คำนวณก็เรียนทั้งเลข เรขาคณิต และตรีโกณมิติ ภาษาก็เรียนทั้งภาษาอังกฤษและฝรั่งเศส ทั้งพูดและเขียนได้ด้วย ส่วนภาษาไทยนั้น ถ้าใครสอบตกก็ถือว่าสอบตกทั้งปี ยิ่งกว่านั้นสำหรับบางชั้นซึ่งมีการกวดขันการเล่าเรียนกันเป็นพิเศษ เช่น มัธยมปีที่แปด ห้อง ก. ซึ่งเรียกกันว่า "ห้องคิง" ซึ่งถวิลและผู้เขียนได้เรียนมาด้วยกันนั้น ยังสอนโดยศาสตราจารย์เดวีส์ (ต่อมาไปเป็นอาจารย์ในจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย) เรายังเรียนทุกวิชานอกจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ เช่น วิชาประวัติศาสตร์ เป็นต้น เราไม่ลืมที่จะภาคภูมิใจว่า ใน พ.ศ. ๒๔๗๑ นั้น ลำดับที่หนึ่งถึงแปดทั้งประเทศเป็นพวกเราชั้น ม. ๘ ก. นี้เอง

พวกเราสวนกุหลาบ ๒๔๗๑ จึงมีความรักใคร่สนิทสนมกันมาก เพราะเรียนด้วยกันทุกวิชาทุกคน และสมัยนั้นแม้จะมีจำนวนนักเรียนกว่าสองร้อยคนแล้ว ก็ยังนับว่าน้อยกว่าในสมัยนี้มาก ทั้งต้องตั้งใจเรียนกันอย่างหนักดังเช่นที่ได้กล่าวมา จึงมีประสบการณ์และความหลังซึ่งแต่ละคนได้จดจำจากแง่ของตนมารื้อฟื้นในเวลาได้พบปะสังสรรกัน เป็นที่สนุกสนานครื้นเครงยิ่งนักในเวลา "เลี้ยงรุ่น" ประจำเดือน ถวิลนั้น นอกจากเป็นนักเรียนที่เรียนดีเด่นแล้ว ยังเป็นนักกีฬามีชื่ออีกด้วย จึงเป็นที่รู้จักชื่นชอบของเพื่อนนักเรียนร่วมรุ่นเป็นพิเศษ

เมื่อสนั่น สังขจันทร์ (อดีตอธิบดีกรมการบินพลเรือน) และจินดา พลางกูร เริ่มจัดการรวมรุ่นพบปะกันประจำเดือนนั้น พวกเรายังไม่เกษียณอายุราชการ พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ ซึ่งเวลานั้นดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารเรือแล้ว ก็ได้เป็นขาประจำของรุ่นมาตั้งแต่ต้น ทั้ง ๆ ที่ได้ประสบความสำเร็จในชีวิตราชการสูงสุด และต่อมายังได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหมอีกด้วย นับได้ว่าเป็น "ดารา" ดวงเด่นของสวนกุหลาบ ๒๔๗๑ แต่ถวิลได้สร้างความประทับใจให้แก่พวกเราทั้งหลาย ที่ได้คงความเป็นเพื่อนสนิทกับทุกคนอย่างสม่ำเสมอทุกเมื่อจริงอยู่ การดำรงความเป็นเพื่อนนักเรียนกันอย่างมั่นคงทำนองนี้ พวกเราทุกคนที่เป็นขาประจำของการรวมรุ่นก็ได้ถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดด้วยการทั้งสิ้น แม้ว่าบางคนจะได้รับเกียรติสูงเป็นพิเศษ เช่น กิตติ สีหนนทน์ ซึ่งได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้า ฯ ให้ดำรงตำแหน่งองคมนตรีจนถึงเวลาอนิจกรรม (และรัฐมนตรี) เป็นต้น เมื่อพบปะกันก็เรียกแต่ชื่อตัวเหมือนเช่นยังเป็นนักเรียนด้วยกันมา ไม่มีใครวางท่าถือตัว การร่วมรุ่นสังสรรกันประจำเดือนจึงเป็นโอกาสแห่งความสนุกสนานครึกครื้น พื้นฟูชีวิตเด็กซึ่งเราได้มีโอกาสเล่าเรียนเติบโตด้วยกันมา และทุกคนก็เห็นพ้องต้องกันว่าการศึกษาที่โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยนั้นเอง ที่ได้มีอิทธิพลใหญ่หลวง สร้างรากฐานให้เราสามารถตั้งตัวไว้ชอบ และทำตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคมบ้านเมืองกันได้อย่างที่สมควรจะภาคภูมิใจได้รุ่นหนึ่ง

เมื่อได้ทราบข่าวว่าถวิลล้มป่วย พวกเราหลายคนได้ไปเยี่ยมไข้ด้วยความรักใคร่ห่วงใยที่โรงพยาบาลพระปิ่นเกล้า ฯ ในการเลี้ยงรุ่นต่อ ๆ มาก็ได้ถามข่าวถึง แต่กระแสข่าวทั้งหมดก็ยืนยันตรงกันว่ากลับไปบ้านแล้ว และกำลังรักษาด้วยกายวิภาคบำบัด เรายังถามต่อไปถึงเพื่อนนายทหารเรืออีกคนหนึ่ง คือ พลเรือโท พิษณุ ณ ถลาง ก็ได้รับการยืนยันว่าได้ซ่อมสุขภาพสำเร็จเรียบร้อยแล้วเช่นเดียวกัน โดยเหตุนี้ เมื่อจู่ ๆ ได้รับโทรศัพท์จาก น.พ. ชลวิชช์ ชุติกร ผู้ทำหน้าที่ติดต่อประสานงานของรุ่น ว่าถวิลถึงแก่อนิจกรรมแล้ว จึงเป็นธรรมดาที่จะรู้สึกเศร้าสลดเป็นพิเศษ ทั้ง ๆ ที่ด้วยวัย ๗๒ ปี พวกเราก็สามารถปลงตกในเรื่องสังขารด้วยกันแล้วทั้งสิ้น

ในตอนปลาย พ.ศ. ๒๕๒๖ ต่อต้น พ.ศ. ๒๕๒๗ นี้ เพื่อนสวนกุหลาบ ๒๔๗๑ ของเราได้จากไปหลายคนตามอายุขัย ในระยะเวลาใกล้เคียงกัน เช่น เท่าที่ทราบมี พจน์ สังขฤกษ์ (อดีตอธิบดีกรมสหกรณ์) ถวิล รายนานนท์ (อดีต ผบ.ทร. และรัฐมนตรี) กับกิตติ สีหนนทน์ องคมนตรี (และอดีตรัฐมนตรี) พวกเราที่ยังอยู่ เมื่อพบกันที่งานศพเพื่อนเรา หรือเวลาเลี้ยงรุ่น ย่อมจะถือโอกาสนั้นระลึกถึงคุณงามความดีของเพื่อนรักผู้ล่วงลับไปแล้ว และตั้งปณิธานขอให้คุณพระศรีรัตนตรัยได้โปรดดลบันดาลให้เพื่อนของเรา ได้ประสบความสุขสงบในสัมปรายภพ ตามควรแก่คติภูมิจงทุกสถาน

ถึงแม้เพื่อนของเราจะได้ล่วงลับไปแล้ว พวกเราก็ยังระลึกถึงอย่างเช่นเคย แต่เราจะไม่ละเว้นที่จะใช้โอกาสนั้นเตือนใจตัวเองให้ตั้งตนไว้ชอบ เร่งปฏิบัติหน้าที่และปฏิบัติธรรม เพื่อประโยชน์ตนประโยชน์ท่านด้วยความไม่ประมาท ตามปัจฉิมโอวาทของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าของเรายิ่งขึ้นเป็นพิเศษทุกครั้งไป.

(สุขุม ถิระวัฒน์)
เมืองแก้ว ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๗

ด้วยอาลัยแด่ "ลุงหวิล"

เมื่อ ค.ศ. ๑๙๔๙ ระหว่างหน้าหนาว หนาวแสนหนาว และหนาวสุดหนาว เพราะหลังมหาสงครามโลกแล้ว ยังแร้นแค้นทั่วอังกฤษ แม้แต่เตาอุ่นให้ความร้อนก็ไม่มี พวกเรานักเรียนไทยรุ่นหลังสงครามโลกครั้งที่สอง เมื่อ ๓๕ ปีมาแล้ว ต่างจับกลุ่มเกาะกลุ่มกันอยู่ เพื่อแยกย้ายกันไปศึกษาตามสายงานที่ต่างทำหน้าที่กันอยู่ เพราะทุกคนเป็นข้าราชการรุ่นโต ๆ กันมาแล้ว และต่างทำงานราชการกันมาหลายปี เพราะแต่ก่อนไม่มีระบบ — ซี เลยโตช้า ในกลุ่มนี้มี ๕ คนแค่นั้นแหละ คือ น.ท. ถวิล รายนานนท์ และคู่หู ท.ร. — ลุงผัน ฝ่าย ท.บ. มีเส ๆ ใหญ่ คุณเฉลิมชัย จารุวัสตร์ กับทาง ท.อ. มีคุณกมล เดชะตุงคะ แถมฝ่าย บี.บี.ซี. มาร่วมทีม คือ คุณลาภ ณ นคร ต่อมาจึงมีนับได้ ๙ – ๑๐ คน พอดิบพอดี เพิ่มคุณพะเนียง กานตะรัตน์ คุณจรรย์ จุลชาติ คุณกร กนิษฐานนท์ คุณไกวัลย์ ถาวรธาร และ คุณอาทิตย์ ศรีสุกรี เป็นต้น ที่สำคัญนั้นเราได้ชาวปารีสมาร่วมอีกคน คือ คุณบัว ศิริทรัพย์ รวมคณะเรียกว่า

"คณะลอนดอน – ปารีส ๑๙๔๙"

คณะลอนดอน – ๔๙ นี้ พบปะเป็นประจำ เพราะทั้งเกาะอังกฤษตอนนั้น มีไทยแลนเดอร์อยู่ ๔๐ – ๕๐ คนเท่านั้นเอง และย่ำอยู่แถวปีคคาดิลลี่ แถววินด์มิล เธียเตอร์ โรงระบำ We Never Close ก็มีไม่เกิน ๒๐ คน

"ท่านนักขัตร' ตามที่เราติดปากคุ้นเคย ทรงดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูต มี "ท่านชิดชนก" เป็นทูตทหาร และ คุณหลวงพินิจอักษร เป็นที่ปรึกษา แต่พวกเราล้วนนักเรียนโค่ง จึงมักป้วนเปี้ยนอยู่กับท่านเอกอัครราชทูตเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งทรงมีน้ำพระทัยดียอดเยี่ยม

คณะเรายกให้ **"ลุงหวิล"** เป็นหัวแถว ท่านมีอาวุโส และใจเย็นเป็นยอด แถมเป็นที่พึ่งได้ดียามเศรษฐกิจรัดตัว และให้ "ลุง" ช่วยทำครัวไว้ให้ระหว่างชาวคณะไปล่ากระต่ายกันมาแกง จะทำอย่างไรได้ในเมื่อทุกอย่าง "แรชั่น" หมด ได้ไข่อาทิตย์ละฟอง น้ำตาลไม่มี เนื้อเหรอ – หายห่วง มีแต่เนื้อม้า กับปลาย่างเป็นหลัก ส่วนที่พอหาง่ายก็อะไรเสียอีกละ "ขาหมู" ซิครับ ซึ่ง ลุงหวิล ก็พัฒนาเสียจนเป็นอาหารหลักของ **"คณะลอนดอน ๔๙"**

ด้วยความอาลัยอย่างยิ่ง ชาวคณะลอนดอน – ปารีส ๑๙๔๙ จึงรวมใจให้ผมเขียนความในใจเป็นอนุสรณ์ แด่ พล ร.อ. ถวิล รายนานนท์ มิตรแท้ที่รักยิ่งของคณะเรา ท่านถวิลเป็นคนคงเส้นคงวากับเพื่อน และมีอัธยาศัยไมตรีที่ดีมาก "ลุงหวิล" ไม่เคยขาดเวลานัดพบกัน ๓ เดือน ๖ เดือนครั้ง ระหว่างเพื่อนเก่าชาวลอนดอน – ปารีส รุ่นสังคะโลกนี้ แม้ว่าท่านดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีแล้วก็ตาม ความจริงในคณะ ๑๐ คนนี้ ดู ๆ จะเจริญก้าวหน้ากันดี ๆ พอดู จนบางทีล้อ ๆ กันว่า เอ ! นัดทีไร รุ่งขึ้นทำไมปฏิวัติ – ปฏิรูปอะไรกันทุกที ไม่มีอะไรหรอก นอกจากท่านเหล่านี้เป็นเสนาธิการใหญ่ ๆ กันทุกกองทัพ จึงถูกเรียกตัวไปช่วยราชการกันทุกรายการ

"พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์" เป็นคนน่ารัก ใจเย็น สุภาพ และรักเพื่อน จะเห็นได้จากงานบำเพ็ญกุศลให้ท่าน มีลูกศิษย์ลูกหา ญาติมิตร พร้อมพรั่งอย่างน่าปลื้มใจที่ทุกคนต่างมีความอาลัยต่อท่าน

ลองคิดดูว่า พวกเราล่องเรือลำเดียวกันมาถึง "สามสิบห้าปี" จะมีความอาลัยต่อกัปตันของเราสักแค่ไหน ยิ่งเป็นท่านที่รักศักดิ์ศรีมีเกียรติสูงยิ่ง จึงได้แต่ขอฝากกันไว้อย่างที่ "ลุงหวิล" ถือเป็นคติประจำใจตลอดมา ที่ว่า

"มโนมอบพระผู้ เสวยสวรรค์
แขนมอบทรงธรรม์ เทอดหล้า
ดวงใจมอบเมียขวัญ และแม่
เกียรติศักดิ์รัก–ของข้า มอบไว้แก่ตัว"

ขอให้วิญญาณของ "ลุงหวิล" ที่รักเพื่อน และที่เพื่อนรักแสนรัก จงจำเริญสุขในสัมปรายภพ ชั่วนิรันดร.

คณะลอนดอน – ปารีส ๑๙๔๙
ขอรำลึกด้วยความอาลัยยิ่ง

(ประสพ รัตนากร)

จากญาติ

ราชสกุล อิศรศักดิ์

คุณควิตสิ้นชีพแล้ว ลับไป
กอร์ปกิจดีเด่นใน แหล่งหล้า
ชายซึ้งติดตรึงใจ มวลญาติ มิตรหา
สู่สุขทุกภาพหน้า แหล่พร้อมสรินพพราษ

พล.ต.ท. ม.ล. อธิศรพันธ์ อิศรศักดิ์

(อธิศรพันธ์ อิศรศักดิ์)

รักและคิดถึงพ่อและปู่

โอ้...ร่มแก้วเคยคุ้มเกล้า　　เคยกล่อมเกลาเคยเมตตา
ทุกข์เทวษเมื่อถึงครา　　ร่มแก้วสิ้นสู่แดนสรวง
ศิรร้อยถ้อยอาลัย　　ฤๅเท่าในฤดีดวง
ผิกาลจะลับล่วง　　พระคุณซึ้งจารึกไว้

ในวันที่เรือนร่างของพ่อและปู่จะจากไปนี้ ศรีและลูกหลานทุกคนอยากจะขอให้พ่อและปู่ได้ทราบว่า เรารักและคิดถึงพ่อและปู่มากเหลือเกิน มากและยากเกินกว่าที่จะถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูดหรือลายลักษณ์อักษรใด ๆ ได้ครบถ้วน ศรีและลูกหลานจะไม่มีวันลืมพระคุณและความอบอุ่นทั้งหลายที่ได้รับมา เราทุกคนจะช่วยกันรักษาวงศ์สกุล "รายนานนท์" ให้คงอยู่ด้วยดี และจะยึดมั่นในคำแนะนำสั่งสอนที่ได้ให้ไว้

ขอให้พ่อและปู่มีแต่ความสุขในสรวงสวรรค์ และช่วยปกป้องคุ้มครองเราทุกคน รวมทั้งสิ่งที่พ่อและปู่รักและเทอดทูนยิ่งชีวิต คือ "ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และราชนาวี" ให้มั่นคงสถาพรตลอดไป และขอให้เราทุกคนได้มีพ่อและปู่คนนี้อีกในทุก ๆ ชาติ

กราบเท้าพ่อและปู่ด้วยสำนึกในพระคุณและด้วยอาลัย รัก และคิดถึงอย่างสูงสุด

ศรี – ลูก – หลาน

กราบขอบพระทัยและขอบพระคุณ

ในโอกาสงานพระราชทานเพลิงศพพลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ ซึ่งถือเป็นวาระสุดท้ายของการจากไปของ พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ ดิฉันและบุตรหลานทุกคนของ พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ ขอกราบขอบพระทัยและขอบพระคุณทุกท่านอีกครั้งหนึ่งที่ได้ให้ความเมตตากรุณา ร่วมมือช่วยเหลือและแสดงไมตรีจิตแก่ พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ ทั้งในเรื่องหน้าที่ราชการและในด้านส่วนตัวในขณะที่พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ ยังมีชีวิตอยู่ อันเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ส่งเสริมให้พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ ประสบความสำเร็จในชีวิตราชการทหารเรือและราชการอื่น ๆ ตลอดจนได้รับความสุขและความอบอุ่นทางจิตใจตราบสิ้นอายุขัย และแม้ว่าพลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ จะได้ถึงแก่อนิจกรรมแล้วก็ตาม ท่านเหล่านั้นก็ยังมาเป็นธุระ ช่วยเหลือกิจการงานศพทุกอย่างรวมทั้งให้กำลังใจ ซึ่งพระคุณเหล่านี้จะจารึกอยู่ในความทรงจำของดิฉันและบุตรหลานทุกคนของพลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ ตลอดไป.

หม่อมหลวงเพ็ญศรี รายนานนท์ และบุตรหลาน

ขอขอบพระคุณกองทัพเรือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรมยุทธการทหารเรือที่ได้กรุณาแก่ พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ และครอบครัวอีกครั้งหนึ่ง ด้วยการรวบรวมและมอบข้อเขียนเรื่อง "งานพัฒนากองทัพเรือในสมัยที่ พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ ดำรงตำแหน่งที่สำคัญ" ให้ลงพิมพ์ในหนังสือนี้ และด้วยความเมตตา พลเรือเอก สมัคร สายวงศ์ รองผู้บัญชาการทหารสูงสุดได้กรุณาให้ข้อแนะนำและคำปรึกษาในการนี้ ซึ่งนับเป็นพระคุณอย่างสูง

งานพัฒนากองทัพเรือในสมัยที่ พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ ดำรงตำแหน่งที่สำคัญ

พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารเรือ ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๔ ถึงวันที่ ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๕ ถึงแม้ว่าท่านจะเข้ามาดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารเรือชั่วระยะเวลาเพียง ๑ ปีก็ตาม แต่ท่านก็ได้ทำความเจริญให้แก่กองทัพเรือไว้มาก เท่าที่เวลาและโอกาสจะอำนวยให้ อย่างไรก็ตามประวัติในการรับราชการของท่านก่อนที่จะมาดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารเรือนั้นท่านก็ได้ดำรงตำแหน่งหน้าที่ ๆ สำคัญและทำคุณประโยชน์แก่กองทัพเรือมากมายเช่นกัน อาทิเช่น เมื่อกองทัพเรือสั่งต่อเรือดำน้ำจากประเทศญี่ปุ่นมาใช้ราชการในกองทัพเรือเป็นครั้งแรก ท่านก็ได้เป็นหนึ่งในคณะนายทหารที่ไปศึกษาวิชาการใช้เรือดำน้ำที่ประเทศญี่ปุ่น ภายหลังก็ได้มาเป็นผู้บังคับการเรือดำน้ำทั้ง ๓ ลำ คือเรือหลวงพลายชุมพล เรือหลวงมัจฉานุ และเรือหลวงสินสมุทร

นอกจากนั้น ตำแหน่งที่สำคัญ ๆ ที่ท่านได้ดำรงอยู่ก็คือ นายทหารฝ่ายเสนาธิการของกองเรือยุทธการ รองเสนาธิการกองเรือยุทธการ ผู้ช่วยทูตทหารเรือประจำประเทศญี่ปุ่น เจ้ากรมยุทธการทหารเรือ ผู้ช่วยเสนาธิการทหารเรือฝ่ายยุทธการ รองเสนาธิการทหารเรือ และเสนาธิการทหารเรือ ตลอดระยะเวลาอันยาวนานในระหว่างดำรงตำแหน่งหน้าที่สำคัญในกองทัพเรือ ท่านก็ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนากองทัพเรือให้ก้าวหน้าทั้งทางด้านองค์บุคคล องค์วัตถุ และองค์ยุทธวิธี สำหรับการพัฒนากองทัพเรือทางด้านต่าง ๆ ในสมัยที่ท่านดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารเรือที่สำคัญมีดังนี้คือ.–

๑. การพัฒนาทางด้านกำลังรบ

ในช่วงระยะเวลาที่ พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารเรือ แม้ว่าเป็นสมัยที่ประเทศไทยได้รับความช่วยเหลือทางการทหารจากประเทศสหรัฐอเมริกาก็ตาม แต่ท่านก็มิได้นิ่งนอนใจ มิได้รอรับการช่วยเหลือทางทหารแต่เพียงอย่างเดียว แต่ได้เตรียมการเสริมสร้างกำลังรบ และพัฒนากองทัพเรือด้วยงบประมาณของประเทศไทย

ควบคู่กันไป เพื่อให้กองทัพเรือไทยมีกำลังรบที่ทันสมัย และมีประสิทธิภาพสูงทัดเทียมกับประเทศเพื่อนบ้านเท่าที่กำลังงบประมาณจะอำนวยให้ ดังเช่น

๑.๑ การสร้างเรือหลวงมกุฎราชกุมาร

ดังที่กล่าวไว้แล้วว่า ประเทศไทยได้รับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา แต่ความช่วยเหลือนี้มีขอบเขตจำกัด ไม่ทันกับการพัฒนาการของสงครามทางเรือที่ได้เปลี่ยนแปลงไป ขณะนั้นประเทศเพื่อนบ้านได้พัฒนากำลังรบทางเรือด้วยการสร้างเรือรบที่ทรงอานุภาพและมีอาวุธปล่อยนำวิถีแล้ว แต่สหรัฐอเมริกาก็เพียงให้ความช่วยเหลือในการต่อเรือชุดเรือหลวงตาปีด้วยการออกค่าใช้จ่ายร่วมกันเท่านั้น สหรัฐอเมริกาไม่ได้สนับสนุนหรือช่วยเหลือเกี่ยวกับอาวุธปล่อยนำวิถีให้กับกองทัพเรือไทยเลย ทั้ง ๆ ที่ประเทศเพื่อนบ้านของเราได้พัฒนาไปแล้ว ดังนั้น กองทัพเรือจึงได้ตกลงใจที่จะเสริมสร้างกำลังรบและพัฒนากองทัพเรือด้วยงบประมาณของตนเอง โดยสั่งสร้างเรือฟริเกตติดอาวุธปล่อยนำวิถีพื้นสู่อากาศขึ้นเป็นครั้งแรก

หลังจากที่กองทัพเรือได้พิจารณาข้อมูลต่าง ๆ แล้ว ในที่สุดได้ลงมติให้เลือกบริษัทยาร์โรว์แห่งประเทศอังกฤษ เป็นผู้สร้างเรือฟริเกตลำนี้ ในวันที่ ๑๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๑ พลเรือเอก จรูญ เฉลิมเตียรณ ผู้บัญชาการทหารเรือในสมัยนั้น ได้ลงคำสั่งแต่งตั้งกรรมการพิจารณาจัดหาเรือฟริเกตขึ้นคณะหนึ่ง โดยมีพลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ ซึ่งดำรงตำแหน่งเสนาธิการทหารเรือ เป็นประธานกรรมการ ฯ และได้แต่งตั้งอนุกรรมการ ฯ ขึ้นอีกจำนวนหนึ่งเพื่อให้เป็นผู้พิจารณารายการละเอียดของเรือในแขนงต่าง ๆ กัน โดยมีประธานอนุกรรมการสาขาต่าง ๆ ดังนี้.–

พลเรือตรี เทียม มกรานนท์ เป็นประธานอนุกรรมการพิจารณาคุณลักษณะเฉพาะตัวเรือ เครื่องจักร เครื่องไฟฟ้า และอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

พลเรือตรี อมร ศิริกายะ เจ้ากรมยุทธการทหารเรือ เป็นประธานอนุกรรมการพิจารณาคุณลักษณะเฉพาะของสรรพาวุธ เครื่องมือสื่อสาร และอีเลคทรอนิค เครื่องมือเดินเรือ พัสดุประจำเรือ และรายการอื่น ๆ

พลเรือตรี ศักดิ์ เถลิงสุข เจ้ากรมส่งกำลังบำรุงทหารเรือ เป็นประธานอนุกรรมการพิจารณาสัญญาจ้างสร้างเรือฟริเกต

คณะกรรมการชุดนี้ ได้ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบจนสำเร็จเรียบร้อยลง และได้มีการลงนามในสัญญาสร้างเรือฟริเกต ระหว่าง พลเรือเอก จรูญ เฉลิมเตียรณ ผู้บัญชาการทหารเรือ กับ เซอร์ อีริคยาร์โรว์ ประธานกรรมการบริษัท ยาร์โรว์ ณ ท้องพระโรงพระราชวังเดิม ธนบุรี ในวันที่ ๒๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๒ เรือลำนี้ได้รับพระราชทานชื่อว่า เรือหลวง มกุฎราชกุมาร และได้มีพิธีปล่อยเรือลงน้ำเมื่อวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๔ การสร้างเรือหลวงมกุฎราชกุมารในครั้งนี้นับว่าเป็นการเริ่มยุคเรือติดอาวุธนำวิถีของราชนาวีไทย

๑.๒ การจัดตั้งกองเรือลำน้ำ

การจัดตั้งกองเรือลำน้ำนี้กล่าวได้ว่าได้มีการจัดตั้งขึ้นในสมัยที่พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ เป็นผู้บัญชาการทหารเรือ ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากกองทัพเรือได้รับอำนาจในการรับผิดชอบการปฏิบัติการตามลำน้ำ ตามคำสั่ง บก. ทหารสูงสุด ลับมากที่ ๔๓๐/๒๕๑๒ ลงวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๒ เรื่องการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบในการปฏิบัติการตามลำน้ำ ต่อมาสถานการณ์บ้านเมืองทั้งในและนอกประเทศไม่เป็นที่น่าไว้วางใจ เพื่อให้เป็นไปตามคำสั่งดังกล่าวนี้ กองทัพเรือจึงได้จัดตั้งหน่วยปฏิบัติการตามลำแม่น้ำโขงขึ้น เป็นหน่วยเฉพาะกิจขึ้นการควบคุมทางยุทธการ กับกองทัพภาคที่ ๒ ซึ่งการปฏิบัติงานของหน่วยนี้ได้ผลเป็นที่น่าพอใจ และทาง กอ. ปค. มีความเห็นว่า ภารกิจที่ บก. ทหารสูงสุดมอบให้กองทัพเรือปฏิบัติตามลำแม่น้ำโขงนั้น เป็นหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติเป็นการประจำเช่นหน่วยราชการอื่น ๆ กองทัพเรือจึงจัดทำโครงการจัดตั้งกองเรือลำน้ำขึ้น ซึ่งรวมถึงการจัดหาเรือวัสดุสิ่งก่อสร้าง อุปกรณ์อื่น ๆ รวมทั้งอัตรากำลังพลด้วย และได้เสนอขออนุมัติโครงการจัดตั้งกองเรือลำน้ำต่อกองบัญชาการทหารสูงสุด ตามหนังสือ ทร. ลับมากที่ กห ๐๓๕๑/๔๑๕ ลงวันที่ ๑๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ และได้รับอนุมัติ เมื่อวันที่ ๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๕

๑.๓ การปรับปรุงอัตรากำลังทางด้านนาวิกโยธิน

เนื่องจากแต่เดิม กรมนาวิกโยธิน มีอัตรากำลังพลเพียงเพื่อปฏิบัติการยุทธสะเทินน้ำสะเทินบกเท่านั้น แต่ด้วยความมองเห็นการณ์ไกลของ พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ ท่านจึงได้พัฒนาขีดความสามารถของกรมนาวิกโยธิน ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นจนสามารถ

ที่จะเผชิญกับภัยคุกคามประเทศในสถานการณ์ปัจจุบันได้ทุกรูปแบบ และได้มีบัญชาให้กรมนาวิกโยธิน พิจารณาปรับปรุงอัตรากำลังนาวิกโยธินตามแผนเสริมสร้างกำลังกองทัพไทยเสียใหม่ โดยให้

- เพิ่มกองพันทหารราบจาก ๔ กองพัน เป็น ๕ กองพัน ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๑๕ เป็นต้น
- เพิ่มกองร้อยสารวัตรขึ้นอีก ๑ กองร้อย เพื่อประจำสถานีทหารเรือสัตหีบ

เมื่อได้มีการจัดทำโครงการขึ้นแล้ว ท่านจึงได้อนุมัติให้จัดตั้ง พัน ร.นย. ขึ้นที่จังหวัดสงขลา และร้อย สห. นย. ขึ้นที่สัตหีบ ตามแผนเสริมสร้างกำลังกองทัพไทย เพื่อขยายอัตรากำลังให้สามารถปฏิบัติการได้ในกิจป้องกันชายฝั่ง ตามโครงการดังกล่าวนี้ งบประมาณค่าใช้จ่ายในการดำเนินการได้ตั้งไว้ ๓ ปี โดยเริ่มตั้งแต่ปี งป. ๑๕, ๑๖ และ ๑๗ เป็นเงินรวมทั้งสิ้น ๑,๐๘๖,๕๔๑.๖๘ บาท

โครงการและแผนการจัดตั้ง พัน ร.นย. ที่สงขลา และ ร้อย สห.นย. ที่สัตหีบ ซึ่งได้รับการอนุมัติให้จัดตั้งขึ้นในสมัย พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ เป็นผู้บัญชาการทหารเรือนั้น ได้มาสำเร็จเรียบร้อยลงในสมัยผู้บัญชาการทหารเรือคนต่อมา แต่อย่างไรก็ตามนับได้ว่าท่านได้เป็นผู้วางรากฐานไว้ให้ และเป็นผู้ที่เสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ กรมนาวิกโยธิน ซึ่งอัตรากำลังพลที่ท่านได้อนุมัติให้ขยายได้นั้น ต่อมาก็ได้เป็นกำลังสำคัญในการปกป้องประเทศชาติจากภัยคุกคามของศัตรู

๑.๔ โครงการตามความช่วยเหลือ

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๙๓ รัฐบาลไทยตกลงรับความช่วยเหลือทางทหารจากสหรัฐอเมริกา กองทัพเรือก็เริ่มได้รับอาวุธยุทโธปกรณ์ต่าง ๆ ตามโครงการช่วยเหลือทางทหารมาเป็นลำดับ ในสมัยที่ พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ เป็นผู้บัญชาการทหารเรือนั้น ได้เจรจาจนได้รับความช่วยเหลือเพิ่มขึ้น เช่น ได้รับเรือตรวจการณ์ลำน้ำจำนวน ๑๐ ลำ เมื่อวันที่ ๑๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๕ โดยทำพิธีรับมอบที่หน่วยปฏิบัติการตามลำแม่น้ำโขง จังหวัดนครพนม และเมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ ได้รับเครื่องบินปราบเรือดำน้ำ

แบบ S – 2F จำนวน ๕ เครื่อง โดยทำพิธีรับมอบที่สนามบินทหารเรือ อู่ตะเภา จังหวัดระยอง

๒. งานด้านสนับสนุนกำลังรบ

นอกจากการพัฒนากำลังรบแล้ว ท่านยังได้เห็นความจำเป็นในการที่จะต้องพัฒนาในกิจกรรมซึ่งสนับสนุนกำลังรบด้วย เช่น การพัฒนาฐานทัพ และอู่ซ่อมเรือ เนื่องจากอู่ซ่อมเรือของกรมอู่ทหารเรือมีขีดจำกัดไม่สามารถขยายกิจการได้ กองทัพเรือจึงได้จัดทำโครงการสร้างอู่ซ่อมเรือแห่งใหม่ขึ้นที่บริเวณป้อมพระจุลจอมเกล้า โดยกองทัพเรือได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง เมื่อวันที่ ๑๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๓ ประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยต่าง ๆ ในกองทัพเรือเป็นกรรมการทำหน้าที่พิจารณาจัดทำโครงการเสร็จเรียบร้อยแล้วจึงได้ขออนุมัติเพื่อดำเนินงานต่อไปเมื่อเดือน กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๔ ต่อมาเมื่อพลเรือเอกถวิล รายนานนท์ ได้มารับตำแหน่งผู้บัญชาการทหารเรือเมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๔ แล้ว ท่านก็ได้มาดำเนินการโครงการต่าง ๆ ต่อไป โดยได้ตั้งคณะกรรมการดำเนินการสร้างอู่ซ่อมเรือที่ป้อมพระจุลจอมเกล้าขึ้น เพื่อให้การสร้างอู่ซ่อมเรือแห่งนี้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย กับได้ตั้งกรรมการควบคุมประสานงาน และติดตามผลงานการสร้างอู่ซ่อมเรือที่ป้อมพระจุลจอมเกล้าขึ้นอีกคณะหนึ่ง เพื่อให้การสร้างอู่ซ่อมเรือที่ป้อมพระจุลจอมเกล้าสอดคล้องกับการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาในกรุงเทพมหานคร

ปัจจุบันการสร้างอู่ซ่อมเรือที่ป้อมพระจุลจอมเกล้า ณ ตำบลแหลมฟ้าผ่า อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ บนเนื้อที่ ๔๐๐ ไร่ ได้สำเร็จเรียบร้อยตามโครงการแล้ว ซึ่งกองทัพเรือได้รับพระมหากรุณาธิคุณจาก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณ์วลัยลักษณ์ เสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพระราชพิธีเปิดอู่ทหารเรือแห่งใหม่ เพื่อเป็นสิริมงคล และเกียรติประวัติแก่กองทัพเรือ เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๒๔ เวลา ๑๖.๐๐ น. กับได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานนามอู่แห่งใหม่นี้ว่า "อู่ทหารเรือพระจุลจอมเกล้า" (PHRA CHULCHOMKLAO NAVAL DOCKYARD)

๓. ทางด้านสวัสดิการ

กองทัพเรือในสมัยที่ท่านเป็นผู้บัญชาการทหารเรือนั้น มีนโยบายที่จะให้ข้าราชการในกองทัพเรือได้มีที่ดินและมีบ้านอยู่เป็นของตนเอง จึงได้ดำเนินการจัดสรรที่ดินให้แก่ข้าราชการในสังกัด ปรากฏว่าได้ช่วยบรรเทาความเดือดร้อนและสร้างความมั่นคงให้แก่ครอบครัวของข้าราชการด้วยดีตลอดมาเป็นลำดับ

นอกจากนั้นก็ได้มีการสงเคราะห์แก่ข้าราชการ กองทัพเรือ ที่มีความประสงค์จะขอกู้เงิน เพื่อจัดสร้างบ้านหรือซ่อมแซมบ้านของตนเองอีกด้วย โดยคิดดอกเบี้ยในอัตราต่ำ และยังเปิดโอกาสให้ข้าราชการกู้เงิน เพื่อใช้ในด้านสวัสดิการอื่น ๆ อีกมาก เช่น ประกันอัคคีภัย ถูกไล่ที่ การรักษาพยาบาล และการศึกษาของบุตร เป็นต้น

จากผลงานของท่านในขณะที่ท่านดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารเรือนั้น แสดงให้เห็นถึงคุณงามความดีทั้งหลายที่ท่านได้ทุ่มเทให้แก่กองทัพเรือ การจากไปของท่าน ย่อมนำความอาลัยมาสู่ข้าราชการในกองทัพเรือเป็นอย่างยิ่ง จากคุณงามความดีที่ท่านได้มีแก่กองทัพเรือ ตลอดจนผู้ใต้บังคับบัญชา และผลบุญกุศลที่ท่านได้ประกอบมาตลอดระยะเวลาที่ท่านมีชีวิตอยู่ จงดลบันดาลให้ดวงวิญญาณของท่านไปสู่สุคติในสัมปรายภพทุกประการ

กรมยุทธการทหารเรือ

ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ นาวาเอก สมภพ ภิรมย์ ราชบัณฑิต เป็นอย่างสูงที่ได้กรุณามอบงานประพันธ์ของท่านเรื่อง "สามก๊กยุทธนาวีซำกั๋ง" ให้ลงพิมพ์ในหนังสือเล่มนี้ หวังว่าทุกท่านที่ได้มีโอกาสศึกษาคงจะได้รับความรู้ มีความเข้าใจ และสนุกสนานในอรรถรส สามารถนำหลักการและวิธีการในการวางแผนการยุทธที่มีค่าจากบทประพันธ์นี้ไปปรับหรือดัดแปลงใช้ เพื่อก่อประโยชน์ในกิจการงานของท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทหารฝ่ายเสนาธิการ หรือผู้มีส่วนร่วมในการวางแผนงานในอาชีพต่าง ๆ

คุณครู พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ ด้วยเคารพ

จาก

ศาสตราจารย์ น.อ. สมภพ ภิรมย์ ร.น.

ราชบัณฑิต

น.อ. หลวงสินธุสงครามชัย ร.น. (ยศขณะนั้น) เสนาธิการทหารเรือ กรุณาผมให้ได้รับทุนกองทัพเรือไปศึกษาที่คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อจบการศึกษาปริญญาตรีรุ่นแรกกลับมารับราชการเป็นสถาปนิกกองเทคนิค กรมอู่ทหาร-เรือ เริ่มรับราชการผมได้รับความกรุณาจากท่านนายทหารผู้ใหญ่ทุกพรรคทุกเหล่าอย่างดียิ่ง และท่านได้สอนผมให้ซาบซึ้งในลัทธิ "Esprit de Corps" และในสังคมของนายทหารเรือที่ราชนาวิกสภาเป็นแหล่งสังคมของนายทหารทุกท่าน และเมื่อมีโอกาสเข้าสังคมกับนายทหารผู้ใหญ่ผมรู้สึกนิยมชมชอบในบุคคลิกภาพของ เรือเอก ถวิล รายนานนท์ (ยศขณะนั้น) เป็นอย่างมาก วาจาท่านแหลมคม มีอารมณ์ขัน หุ่นสมาร์ท มาดเท่ เข้าแบบ Tall Dark and Handsome โดยเฉพาะท่าเสยไม้คิวตบหลังสนุกเกอร์ของท่านเก๋ สมัยนี้คงจะต้องใช้ศัพท์ว่า "รูขยาด" ซึ่งเป็นศัพท์สมัยใหม่ของนักสนุกเกอร์ทุกวันนี้ ส่วนกีฬาฟุตบอลท่านเป็นดาราแพรวพราวในตำแหน่ง "เซนเตอร์ฮาล์ฟ" ว่องไว ปราดเปรียว เล่นฟุตบอลด้วยสมอง

ราชนาวิกสภาสมัย ๔๐–๕๐ ปีมานี้เป็นศูนย์สังคมแข่งขันบริดจ์ หมากรุกไทย เกมสนุกเกอร์ เต้นรำแบบบอลรูม สนุกสนานเป็นที่สุด การสังคมเป็นโอกาสให้ผู้ใหญ่เมตตาผู้น้อย ผู้น้อยได้มีโอกาสรับใช้ผู้ใหญ่ เป็นวัฒนธรรมอันดีงามของทหารเรือ โดยเฉพาะ "ลัทธิบูชาครู" ของทหารเรือ ทั้งนี้เพราะนายทหารผู้ใหญ่ท่านเป็นครูสอนทฤษฎีให้นักเรียนนายเรือ สอนประสบการณ์ให้นายทหารเรือตามควรแก่หลักสูตรและโอกาส

ฉะนั้น นายทหารผู้น้อยจึงกล่าวสมัญญาของนายทหารผู้ใหญ่ว่า "คุณครู" หรือ "ครู" เป็นลัทธิธรรมเนียมสืบต่อมา พลเรือเอก ถวิล รายนานนท์ ท่านเป็นครูของศิษย์และยิ่งกว่านั้นถึงแม้ท่านเคยดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารเรือ แต่ท่านดำรงตำแหน่งเสนาธิการทหารเรือเป็นระยะเวลานานมาก ศิษย์ทั้งหลายจึงกล่าวขานสมัญญาท่านว่า "ครูเสธ์หวิน" จนติดปากแสดงว่าท่านเป็น "ครู เป็น เสธ์" ที่เคารพแก่ศิษย์และบุคคลโดยทั่วไป

สำหรับส่วนตัวของผมท่านได้ให้ความสนิทสนมทั้งในหน้าที่และนอกราชการมาตลอดระยะยาวนาน ฉะนั้น ในโอกาสที่คุณวุฒิ รายนานนท์ บุตรของท่าน ขออนุญาตนำหนังสือเรื่อง "สามก๊กยุทธนาวี ซำกั๋ง ฉบับเสนาธิการ" ของกระผมซึ่งได้รับรางวัลจากสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทยเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๖ มาจัดทำเป็นหนังสืออนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ ผมจึงยินดีอนุญาตด้วยความเต็มใจที่ได้มีโอกาสสนองคุณท่านที่เคยเมตตาต่อผม จึงขอน้อมนำหนังสือนี้บูชา "ครูเสธ์หวิน" ด้วยเคารพ หนังสือ "สามก๊กยุทธนาวี ซำกั๋ง" เป็นสามก๊กฉบับเสนาธิการ และเป็นการยุทธทางนาวี หนังสือนี้จึงเหมาะแก่ท่าน "ครูเสธ์หวิน" ผู้เป็น เสธ. ทหารเรือ

คุณงามความดีและจริยาสัมมาปฏิบัติของท่านที่ได้ประกอบไว้จงเป็นเนื้อนำบุญนำวิญญาณ "เอสปรี เดอคอร์" ของท่านไปสู่สวรรค์ชั้นนิมมานรดี เทอญ.

เกี่ยวกับเรื่องสามก๊กมีผู้เขียนแล้วหลายท่าน เขียนในแบบของนักปราชญ์ นักประพันธ์ แม้กระทั่งในแบบวนิพกก็มี แต่การเขียนแบบของนายทหารฝ่ายเสนาธิการนั้นยังไม่ปรากฏ จึงเสนองานประพันธ์นี้แด่ท่าน

สามก๊กยุทธนาวีฮำกั๋ง

โดย

ศาสตราจารย์ น.อ. สมภพ ภิรมย์ ร.น. ราชบัณฑิต

อำนาจเป็นสิ่งซึ่งมนุษย์ปรารถนาให้ได้มาเป็นของตน เพราะอำนาจเมื่อได้มาแล้วย่อมบันดาลให้ผู้ครองอำนาจได้ประสบความสำเร็จสมความปรารถนาทุกวิถีทาง ปรากฏอยู่เสมอว่า หากผู้ครองอำนาจใช้อำนาจไปในทางชั่วย่อมก่อให้เกิดความไม่สงบสุขแก่สังคม เพราะมิได้คำนึงถึงพุทธวัจนะที่ว่า **"นตฺถิ สนฺติ ปรสุขํ** สุขยิ่งกว่าสงบไม่มี" แต่

บาลี – **วโส อิสฺสริยํ โลเก**

– อำนาจย่อมเป็นใหญ่ในโลก

พระสังฆราชาภังคยะสะกะโร ว่า การทำสงคราม ผู้เป็นปรินายกต้องรู้มูลสงคราม ๔ ประการ คือ:–

๑. **พลญฺจ** รู้กำลังข้าศึกยิ่งหย่อนในอย่างใด

๒. **กาลญฺจ** รู้เวลาท่วงทีที่จะทำสงคราม

๓. **เทสญฺจ** รู้ภูมิประเทศที่จะไปทำสงคราม

๔. **อุตุญฺจ** รู้ฤดูซึ่งสมควรทำสงคราม

คัดจากหนังสือ "**ลำดับตระกูลคชเสนี**" กับ **โบราณคดีมอญ** ของสมเด็จ ฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ มหาอำมาตย์ตรี พระยาพิพิธมนตรี (เทวปาโล คชเสนี พ.ศ. ๒๔๘๒)

ผู้ที่มีอำนาจ ย่อมสามารถอาจจัดทำ
สิ่งใดได้ตามกำ ลังและกอปรชอบใจตน
แต่ควรมีสติยั้ง ยุดเหนี่ยวรั้งสังวรกมล
อย่าหมายโหดร้ายผล จนเรียกว่า ทารุณกรรม

จากหนังสือของชาวเพชรบุรี

หากจะพิจารณาถึงคำว่า **"อำนาจ"** นั้น ย่อมพิจารณาได้หลายประการดังนี้ :–

– ประเทศมหาอำนาจ
– ประเทศอภิมหาอำนาจ
– อำนาจทางการเมือง
– อำนาจทางเศรษฐกิจ
– อำนาจทางการปกครอง
– อำนาจทางการทหาร
– อำนาจแห่งอาวุธทำลายล้างโลก
– อำนาจแห่งการซื้อ (Purchasing Power)
– โดยเฉพาะการใช้อำนาจทำลายล้างกันระหว่างชนในชาติ ประเทศต้องแบ่งออกเป็นสองภาค เช่น เกาหลีเหนือ – เกาหลีใต้ เช่นนี้เป็นต้น

เมื่อแยกอำนาจออกให้เห็นเช่นนี้ ทำให้มนุษย์ซึ่งเกี่ยวข้องอยู่ด้วยกิเลส ตัณหา จึงแสวงหาอำนาจ และรักษาอำนาจนั้นอยู่ให้นานที่สุด ข้อสังเกตอย่างหนึ่งคือ "อำนาจ" นี้มักแสดงออกในทาง "วัตถุนิยม (Materialism)" แต่อำนาจทาง "จิตนิยม (Spiritualism)" ไม่ใคร่จะมีผู้แสวงหา ส่วนใหญ่แล้วใฝ่หาอำนาจทางวัตถุนิยมเป็นพื้น แต่ธรรมชาติของอำนาจเป็นวัฏฏสงสารหมุนเวียน เกิด – ดับไม่สิ้นสุด อำนาจทางวัตถุนิยมแสดงออกได้ชั่วครู่ยามเท่านั้น กล่าวคือ เมื่ออำนาจได้มาอย่างไม่รู้ตัว ไม่ได้ศึกษาหาความรู้ในการใช้อำนาจมาก่อน ครั้นได้อำนาจมาก็ใช้อำนาจไม่ถูก ใช้อำนาจในทางที่ผิด ใช้อำนาจอย่างพุ่มเพือย เหลิงอำนาจ ผลที่สุดอำนาจที่ได้รับมานั้น กลับเป็นเครื่องประหารผู้ที่มีอำนาจ

เช่นนี้เป็นต้น น่าที่จะมีการสอน "วิชาการบริหารอำนาจ" ตัวอย่างในประวัติศาสตร์มีมากมาย โดยเฉพาะจะศึกษาได้จาก "สามก๊ก"

ประเทศใดหากผู้ครองอำนาจของประเทศนั้นอ่อนแอไม่สามารถจะควบคุมสถานการณ์ทั่วไปได้ ประชาชนทั่วไปในชาติได้รับความเดือดร้อน ย่อมจะเกิดผู้ฉวยโอกาสตั้งตัวและรวบอำนาจนั้นมาเป็นของตนเสมอ ดังเช่น

พระบาทสมเด็จพระเจ้าจอมจักรพรรดิเลนเต้ทรงเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติ มิได้ตั้งอยู่ในทศพิธราชธรรมตามโบราณขัตติยราชประเพณี พระองค์ชุบเลี้ยงข้าราชบริพารที่หลงอำนาจ บ้านเมืองจึงเกิดความระส่ำระสาย เกิดโจรโพกผ้าเหลืองขันทีกำเริบ และเมื่อพระองค์เสด็จสวรรคต เกิดขบถตั๋งโต๊ะ สถาปนาพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้าชาย "หองจูเหีย๊บ" พระบรมโอรสาธิราช ปราบดาภิเษกเป็นพระบาทสมเด็จพระเจ้าเหี้ยนเต้เหนือเกล้าเจ้าอยู่หัว บ้านเมืองสู่กลียุค เอกอัครอภิมหาเสนาบดีตั๋งโต๊ะผู้ชั่วร้ายถูกฆ่าตาย เกิดการแย่งอำนาจระหว่างก๊กทั้งสามหรือผู้ครองนครทั้งสาม คือ โจโฉหนึ่ง ซุนกวนหนึ่ง และเล่าปี่หนึ่ง ทำสงครามประหัตประหารกัน เพื่อการได้มาซึ่ง "อำนาจ" และจะใช้อำนาจตามจุดมุ่งหมายของตน

โจโฉ หรือ "จอมนายพล (Generalissimo)" โจโฉผู้ครองอำนาจคนหนึ่งได้โอกาสดีที่สุด เพราะปฏิรูป ปฏิวัติรัฐประหารสถาปนาตัวเองดำรงตำแหน่งเป็นเอกอัครมหาเสนาบดี ครองอำนาจบริหารส่วนกลาง คือมหานครลกเอี๋ยง ยึดสมบัติพระเจ้าเหี้ยนเต้ผู้ทรงพระเยาว์เป็นจักรพรรดิหุ่น จะกระทำการใด ๆ จอมนายพลโจโฉแอบอ้างพระราชกระแสรับสั่งเพื่อใช้อำนาจบริหารตามอำเภอใจ และเมื่อวางนโยบายการเมืองจะครอบครองแผ่นดินจีนทั้งหมด หากแคว้นใดขัดขวางย่อมหมายถึงทำสงคราม เพราะสงครามเป็นผลอย่างหนึ่งของนโยบายการเมือง (War is a political act, hence it has to follow political aim) แต่โซเวียตกล่าวไว้ (ดัดแปลง) ให้ตรงกันข้ามว่า Peace is the continuation of war by other means หรือจะกล่าวตามทฤษฎีภูมิรัฐศาสตร์ (Geopolitic) ของแม๊คกินเตอร์ว่า.–

"ใครครองใจกลางยุโรป ผู้นั้นครองใจโลก
ใครครองใจโลก ผู้นั้นครองเกาะโลก
ใครครองเกาะโลก ผู้นั้นครองโลก"

ทฤษฎีการเมืองของ ฯพณฯ จอมนายพลโจโฉว่า.–

"ใครครองนครลกเอี๋ยง ผู้นั้นครองใจคนจีน
ใครครองใจคนจีน ผู้นั้นครองแผ่นดินจีน
ใครครองแผ่นดินจีน ผู้นั้นเป็นจักรพรรดิจีน"

ฯพณฯ ซุนกวน เจ้าผู้ครองนครกังตั๋ง ครองอำนาจนับเป็นที่สองรองจากกรุงลกเอี๋ยง และมีอุดมการเช่นชาวตะวันตกว่า "เป็นหนึ่งในกรุงลอนดอนดีกว่าเป็นสองในกรุงโรม" นอกจากนั้นแล้วภูมิประเทศเขตแคว้นมีแม่น้ำขวางกั้น เป็นปราการธรรมชาติป้องกันศัตรูที่จะกรีธาทัพมาเบียดเบียนรุกรานได้อีกด้วย ข้าวปลาธัญญาหารบริบูรณ์ นายทัพนายกองมีฝีมือเข้มแข็งกล้าหาญ เสียสละ สามัคคี จึงไม่ได้ก้มหัวให้แก่จอมนายพลโจโฉ หรือจะกล่าวอย่างลักษณะการสงครามสมัยปัจจุบันนี้ก็คือ แคว้นกังตั๋งมี "ศักย์สงคราม (War Potential)" สูงมาก และความพร้อมเพรียงเป็นกำลังใหญ่ของกังตั๋ง ดังพุทธวัจนะว่า "สามคฺคี คานํ ตโป สุโข" กล่าวตามคำพูดของโลซกในหนังสือสามก๊กฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ให้เห็นศักดิ์ศรีและปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิเสรีภาพของมนุษยชนว่า.–

"ข้าพเจ้าเห็นว่าโจโฉหรือจะเลี้ยงท่านเป็นใหญ่ ถึงจะทะนุบำรุงก็เป็นแต่พอประมาณ แม้มีบ่าวตามหลังอย่างมากก็เพียงสี่คน ถึงแม้จะมีม้าขี่ก็แต่ตัวเดียว จะเหมือนท่านเป็นโสดอยู่ในเมืองกังตั๋งหรือ"

สรุป ฯพณฯ หัวเจ้าท่านซุนกวนได้ข้อยุติว่า

"รักษาสถานภาพเดิม (Status Quo)"

หรือจะกล่าวถึงหลักโครงสร้างของประเทศหรือแคว้นอันประกอบด้วย การทหาร การเมือง การเศรษฐกิจ สังคมและจิตวิทยาของแคว้นกังตั๋งมีโครงสร้างอันแข็งแกร่ง กล่าวคือ.–

การทหารกล้าแข็งพร้อมรบ การเมืองภายในมีสภาความมั่นคงแห่งเขตแคว้นเสมาอาณาจักร ซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิที่เฉลียวฉลาด ซื่อสัตย์สุจริต รักบ้านเกิดเมืองนอน มีเอกภาพในการเมืองการปกครอง มีความคิดแยบยลรักษาผลประโยชน์ของแคว้นได้ การเศรษฐกิจดี ข้าวปลาธัญญาหารสมบูรณ์ การสังคมจิตวิทยาพลเมืองอยู่ดีกินดี สามัคคีกลมเกลียว นับว่ามีโครงสร้างของแคว้นแข็งแกร่ง เสถียรภาพมั่นคง

"เล่าปี่" เชื้อพระวงศ์ชั้นสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระปิตุลา หรือเรียกง่ายๆ ว่า "สมเด็จอา (เล่าอ้วงเจ้ก)" ตำแหน่งยี่ตงเฮา เสนาบดีกระทรวงวัง (Marquis of Chengting Minister of the Palace) นายพลเร่ร่อนเป็นอีกอำนาจหนึ่ง ซึ่งยึดมั่นในอุดมคติว่าเป็นเชื้อกษัตริย์ขัตติยะต้องสู้กู้บัลลังก์ ถวายพระราชอำนาจต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าเหี้ยนเต้เหนือเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยมีข้อแม้ว่า "ผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ (Countersign) คือตัวเล่าปี่เอง"

ก๊กทั้งสามในสามก๊ก โจโฉเป็นผู้นำชนิดเผด็จการ (Legal leaderships & Autocratic leaderships) เป็นฝ่าย "ซ้ายสุด" ซุนกวนเป็นผู้นำแบบ "ประชาธิปไตย (Democratic Leaderships)" มีสภาความมั่นคงแห่งแคว้นเป็นที่ปรึกษา เป็นฝ่าย "กลาง" เล่าปี่เป็นผู้นำแบบใช้ "พระคุณ" (Charismatic Leaderships) เป็นฝ่าย "ขวาสุด"

ทั้งสามท่านมีอุดมการในลัทธิ (Idiology) ตรงกันว่า

"ถวายอำนาจแด่พระมหาจักรพรรดิ โดยที่ตนเองเป็นผู้บริหารอำนาจ" เมื่อต่างมีอุดมการตรงกันเช่นนี้ ผลประโยชน์ที่จะได้คือการครองอำนาจซึ่งต่างปรารถนาย่อมขัดกัน

"จึงจำสังหารเพื่อนรักให้ตักษัย เพราะผลประโยชน์ขัดกันต้องบรรลัย"

สรุปว่า ทั้งสามฝ่ายนึกถึงประโยชน์ส่วนตัว (Personal interest) โดยเอาวัตถุประสงค์เพื่อผลประโยชน์ของชาติ (National interest) เป็นเครื่องบังหน้า เหตุเกิดแต่สมัยสามก๊ก และปัจจุบันนี้เล่า? ประวัติศาสตร์ย่อมซ้ำรอย (History repeats itself)

อารัมภกถา (Preamble) หรือโหมโรง (Prelude) ยุทธนาวีที่น่านน้ำซำกั๋งยังมิได้ปรากฏ ถ้าเป็นงิ้วแก้บนก็เพียงแต่เป่า "ตู้ตีตู่" เท่านั้น

การเขียนหรือบรรยายเรื่องการสงครามแล้วจะไม่กล่าวถึงคำของบุรพาจารย์ในทาง "ยุทธศาสตร์ (Strategy) หรือจากยุทธศิลป (Art of war)" เสียบ้างประหนึ่งว่าไม่ได้ไหว้ครูหรืออาจจะทำให้ท่านผู้อ่านตำหนิได้ว่าขาดความรู้ในเรื่องยุทธศาสตร์ จึงขอยกคำกล่าวของ**ซุนซู้** (Sun Tzu) หรือ **ซุ้นจื้อ** บุรพาจารย์ในสงครามของจีน (๕๐๐ ปีก่อนคริสต-ศักราช) ได้กล่าวว่า

ศิลปการสงครามนั้นมีปัจจัยสำคัญตายตัวอยู่ ๕ ประการ อันจะต้องนำมาพิจารณาไตร่ตรองเสียให้รอบคอบถี่ถ้วนก่อนที่จะพิเคราะห์ภาวะต่าง ๆ อันได้มาจากสนามรบ ปัจจัยสำคัญทั้งห้านี้คือ.–

๑. จริยธรรม

๒. ฟ้า

๓. ดิน

๔. แม่ทัพนายกอง

๕. ระเบียบวินัย

นโปเลียนทรงรับสั่งว่า.–

– ยุทธวิธีเหมือนแขนขา ยุทธศาสตร์เหมือนร่างกาย เสนาธิการเป็นมันสมอง และวิธีหนึ่งที่จะต้องศึกษาศิลปการสงครามนั้นได้แก่การอ่านประวัติศาสตร์การรบ อ่านซ้ำแล้วซ้ำอีกจึงจะสามารถเข้าใจได้ดีว่า บรรดาแม่ทัพนายกองทั้งหลายนั้นเขารบกันอย่างไร

เคลาเซวิตซ์

นายพลอาจารย์ใหญ่ฝ่ายยุทธศาสตร์ของเยอรมันอธิบายว่า ยุทธศาสตร์กับยุทธวิธีเป็นคนละเรื่อง ยุทธวิธีเป็นการสั่งการและอำนวยการปฏิบัติการรบต่าง ๆ แต่ยุทธศาสตร์เป็นผู้ประสานการรบแห่งต่างๆ นั้นให้ดำเนินไปจนบรรลุถึงซึ่งจุดหมายของสงคราม

จากหลักของเคลาเซวิตซ์นี้เอง นักยุทธศาสตร์รุ่นใหม่ได้สรุปว่า

"ยุทธศาสตร์คือการใช้การยุทธเพื่อการสงคราม ยุทธวิธีคือการใช้หน่วยทหารในการรบ หรือเพื่อการยุทธ"

Strategy : Utilization of the battles for the purpose of war.

Tactic : The use of the armed forces for the purpose of the battle.

ดาริเออส์ (Darrieus) นายพลเรือฝรั่งเศสกล่าวว่า

"ยุทธศาสตร์เป็นการเตรียมการเพื่อการรบ ยุทธวิธีเป็นการปฏิบัติการรบ"

มาเซลลี่ (Marselli) นายพลอิตาเลียนกล่าวว่า

"ยุทธศาสตร์ไม่ใช่ดุจเจ้าหญิงในราชวงศ์ ซึ่งจะต้องอยู่ในระเบียบผูกขาดว่าจะต้องเศกสมรสได้เฉพาะแม่ทัพเท่านั้น ผู้บังคับบัญชาทหารแม้ชั้น ผบ. หมวดก็มีโอกาสคิดยุทธศาสตร์กับเขาได้เหมือนกัน อย่างน้อยก็ภายในวงงานของตน"

แม๊คควายส์ กล่าวว่า

"ปัญหาส่งกำลังบำรุงของมนุษย์สมัยหินไม่มีอะไรมาก ดุ้นแสม ๑ ดุ้น กับผู้หญิง ๑ คนพอแล้ว"

เยงกิสข่าน รับสั่งว่า

"จงตายเถิด หากสูเจ้าไม่เข้าจู่โจมข้าศึก และจงตายเถิด หากสูเจ้าไม่เก็บยุทธภัณฑ์ซึ่งถูกทอดทิ้งไว้ในแนวหน้า" (Death to him who quits the attack and death to him who fails to pick up equipments which the front rank may drop.)"

เมาเซตุง ได้ตั้งทฤษฎีการสงครามว่า

การโจมตีเป็นลักษณะที่ดีที่สุดของการป้องกัน (Attack is the best form of defences)

เฟรดเดอริคมหาราช ทรงรับสั่งว่า

ต้องให้ทหารกลัวหวายของนายสิบในเวลาสงบศึกมากกว่ากลัวอาวุธของข้าศึกในเวลาสงคราม

จอมพลสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ

พระบิดานายทหารเสนาธิการแห่งประเทศไทย ทรงรับสั่งว่า.–

การที่จะให้แม่ทัพ ผู้บัญชาการรบทราบเหตุการณ์โดยถ่องแท้แน่ชัดและให้คำสั่งไปถึงทันเวลา และผู้รับเข้าใจแจ่มแจ้ง เหล่านี้แหละเป็นหน้าที่ของเสนาธิการ และรับสั่งว่า "กองทัพนั้นจะต้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับชาติ" *จากหนังสือฮานนิบาล โดยพระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์)*

คติทหารเรือ "ใช้ลมแล่นล่อง ความคล่องเป็นครู ภูมิประเทศบังคับ ปีกรับยันฝั่ง...ฯลฯ

"Hit first, Hit hard, Keep on hitting"

พล.อ.อ. หะริน หงสกุล กล่าวไว้ในหนังสือรัฏฐาภิรักษ์ เล่ม ๑๐ ม.ค. ๒๕๑๑ ถึงเรื่องสงครามว่า

"นักยุทธศาสตร์บนเก้าอี้ (ARMCHAIR STRATEGIST) จัดแบบการสงครามไว้ ๑๘ ประเภท เช่น.–

CENTRAL WAR

SPASM WAR

TOTAL WAR

ฯลฯ หากท่านสนใจโปรดอ่านหนังสือดังกล่าว

ฝ่ายอเมริกา สรุปสงครามไว้ ๓ ประเภท คือ

สงครามเย็น (COLD WAR)

สงครามจำกัด (LIMITED WAR)

สงครามทั่วไป (GENERAL WAR)

ฝ่ายคานาดา ท่านอดีตเจ้ากรมข่าวทหารเรือ–คานาดา วิลเลียม เอช. วิลล์สัน ท่านได้กล่าวไว้ว่า สงครามยุคปรมาณูนั้น ควรแบ่งสงครามแบบแข่งล้างโคตรออกเป็นสงครามห้าประเภท คือ

ประเภทที่ ๑ "สงครามกระเป๋า (MICROWAR)" เป็นสงครามขนาดจิ๋วที่สุด และธรรมดา ๆ ที่สุดในกระบวนสงครามทั้งห้าประเภท ได้แก่ การจารกรรม การสู้รบระหว่างชนเผ่าต่าง ๆ การรัฐประหาร และอุบัติเหตุทั้งหลายแหล่ เช่น กรณีเครื่องบินยู – ๒ กรณีเรือ PUEBLO สงครามประเภทนี้ใช้อาวุธพื้น ๆ ความสูญเสียและการบาดเจ็บก็มีเพียงเล็ก ๆ น้อย ๆ ราว ๒ ถึง ๒๐ คน

ประเภทที่ ๒ "สงครามย่อย (MINIWAR)" ลักษณะของสงครามประเภทนี้ กระเดียดไปทางชาตินิยมแล้วขยายขอบเขตออกไปเป็นสงครามกลางเมือง หรือสงครามระหว่างเชื้อชาติ ใช้กำลังขนาดย่อม แล้วใช้อาวุธตามแบบเข้าสู้รบกัน จะ

บาดเจ็บล้มตายในการรบแต่ละครั้งก็ประมาณ ๒๐ – ๒,๐๐๐ คน ในปัจจุบันนี้โอกาสที่จะเกิดสงครามย่อยนี้สูงถึงร้อยละ ๙๐ การรบในคองโก การปะทะกันระหว่างอาหรับกับอิสราเอลเป็นตัวอย่างของสงครามย่อยตามที่ได้กล่าวมา

ประเภทที่ ๓ "สงครามยืดเยื้อ (MONOWAR)" สงครามประเภทนี้แหละที่อเมริกาเข้าไปเกี่ยวข้องด้วยมากที่สุด ดังเช่นสงครามในเกาหลีและในเวียตนาม เป็นการสู้รบเชิงอุดมการณ์และชาตินิยมผสมกันไปมีขอบเขตจำกัด ใช้กำลังขนาดใหญ่ ใช้อาวุธทันสมัยคนบาดเจ็บล้มตายมากขึ้นกว่าสงครามของประเภทที่กล่าวมาแล้วอาจเป็น ๒,๐๐๐ ถึง ๒,๐๐๐,๐๐๐ คน

ประเภทที่ ๔ "สงครามโลก (MESOWAR)" แม้ว่ามีโอกาสราว ๆ ร้อยละ ๕ เท่านั้นที่อเมริกาจะต้องเข้าไปพัวพันก็ตาม แต่ในระยะเวลา ๕๐ ปีที่แล้วมาสงครามโลกก็อุบัติขึ้นถึงสองครั้ง คือ สงครามโลกครั้งที่ ๑ และที่ ๒ สงครามโลกมีลักษณะเช่นเดียวกับการขัดแย้งระหว่างประเทศในลักษณะอื่น ๆ คือ สู้รบกันเพราะอุดมการณ์ และชาตินิยม แต่ไม่จำกัดขอบเขต อาวุธยุทธภัณฑ์ก็มีปริมาณมหึมาและพิลึกกึกกือ และยิ่งสู้รบกันนานอาวุธก็ชักมีพิษสงร้ายแรงยิ่งขึ้น ใช้กำลังต่อสู้กันอย่างไม่อั้นประตู มีบ่อเกิดแห่งกำลังอย่างใดเท่าใดเป็นระดมมาใช้ฟาดฟันกันจนหมดสิ้น ดังนั้น การสูญเสียย่อมทวีขึ้นเป็นเงาตามตัวอาจมากกว่า ๒๐ ล้านคนก็ได้

ประเภทที่ ๕ "สงครามมหาประลัย (MEGAWAR)" เป็นสงครามนิวเคลียร์ ใช้ระเบิดปรมาณู และระเบิดไฮโดรเยน และอาวุธอย่างอื่น ๆ ดังจะกล่าวต่อไป

สงครามประเภทนี้แหละที่น่าจะต้องคำนึงถึงให้มาก เมื่อสิงหาคม ๒๔๘๘ อเมริกาได้ทิ้งระเบิดปรมาณูลงที่เมืองฮิโรชิมาในประเทศญี่ปุ่น และเพียงลูกเดียวเท่านั้น ฮิโรชิมาก็ราบเป็นหน้ากลองและกลืนชีวิตมนุษย์เป็นเรือนแสน ในปัจจุบันนี้สองชาติมหาอำนาจของโลกมีอาวุธนิวเคลียร์ คือลูกระเบิดไฮโดรเยนไว้ในครอบครอง ระเบิดชนิดนี้หนึ่งลูกมีอำนาจการระเบิดและอำนาจการทำลายเท่ากับดินระเบิด ที.เอ็น.ที. จำนวน ๑.๒ ล้านตัน ซึ่งร้ายแรงกว่าระเบิดปรมาณู

ที่ทำลายฮิโรชิมากว่า ๖๐ เท่า และโอกาสที่อเมริกาจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องในสงครามมหาประลัยนี้ก็มีถึงร้อยละ ๑๐ ถึงร้อยละ ๕๐ เป็นสงครามที่อาจจะล้างผลาญชีวิตกว่า ๒ พันล้านชีวิตในชั่วเวลาสั้นนิดเดียว

(จากเรื่องสงครามล้างโคตร ในหนังสือความรู้คือประทีป ของบริษัทเอสโซ่แสตนดาร์ด พ.ศ. ๒๕๑๕ แปลและเรียบเรียงโดย พล.ท. วัลลภ โรจนวิสุทธิ์)

ฝ่ายรัสเซีย ว่าไว้ ๓ ประเภท คือ

สงครามโลก

สงครามเฉพาะแห่ง

สงครามปลดแอก

โหราศาสตร์กับสงคราม สาเหตุที่เกิดสงครามขึ้นอยู่กับดวงดาว

- ดาวอังคาร (MARS) เทพเจ้าสงคราม มุทะลุ ฉุนเฉียว
- ดาวพฤหัสบดี (JUPITER) เทพเจ้าแห่งปราชญ์ ฉลาด ระแวง อิจฉา
- ดาวมฤตยู (URANUS) จอมอุบัทวเหตุ ฉุกเฉิน ไม่คาดฝัน
- ดาวเสาร์ (SATURN) คณบดีแห่งชนกรรมาชีพ พยาบาท ฆาตกรรม (โลกและดาวนี้น่ากลัวจริง แต่เราอยู่ในโลก ต้องจำทนต่อโลกแห่งตัณหา)

พ.ท พระศรีสิทธิสงคราม (ดิน ท่าราบ)

- "ยุทธศาสตร์เป็นวิทยากระทำสงคราม หรือวิชากระทำสงครามเกี่ยวกันกับยุทธวิธี จนไม่มีผู้ใดสามารถกำหนดเขตในระหว่างยุทธศาสตร์กับยุทธวิธีให้แน่ชัดลงไปได้"

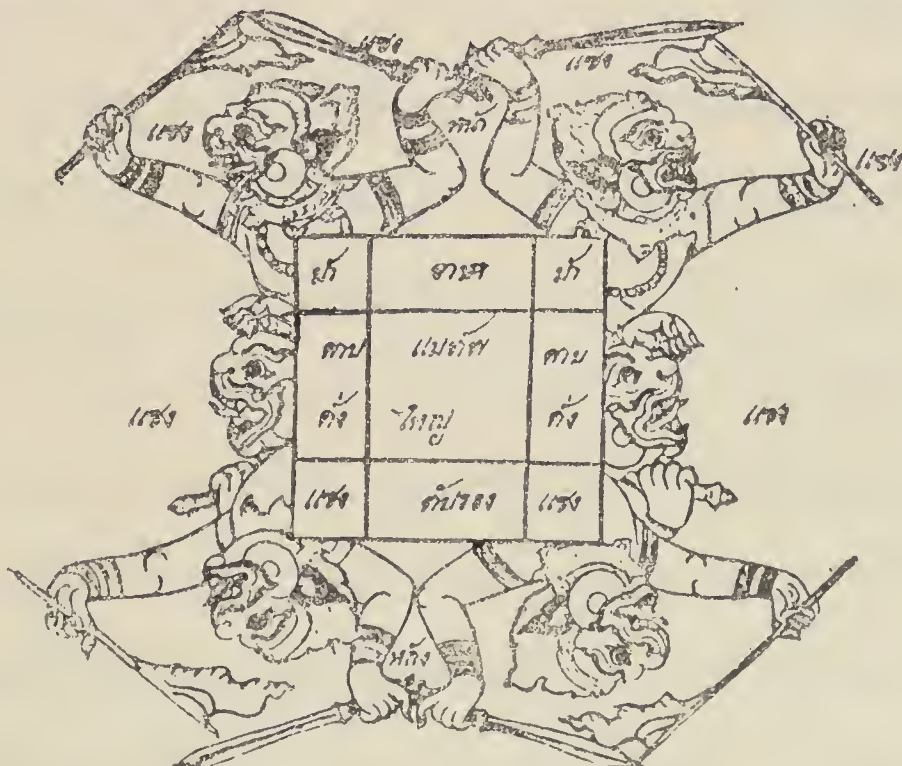
จากตำราพิชัยสงครามของไทยนั้น พงศาวดารได้กล่าวไว้ว่า สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒ ได้แต่งตำราพิชัยสงครามไว้เมื่อปีมะเมียสัมฤทธิศก พ.ศ. ๒๐๔๑ สมเด็จพระนเรศวรมหาราชได้ทรงแต่งเติมไว้ดังจะยกมาเป็นข้อพิจารณาการตั้งทัพของโจโฉว่า เมื่อโจโฉยกทัพมาและตั้งค่ายเรียงรายบนบกเป็นแนวรบยาวถึงสามพันเส้น (ประมาณ ๑๒๐ กิโลเมตร ยาวจนไม่อาจปลงใจเชื่อเพราะไม่ทราบสมัยนั้นจะสั่งการอย่างใด) คงจะตั้งค่าย "แบบนาคนาม" ตำรับพิชัยสงครามท่านว่าไว้ดังนี้.-

"ใกล้คลองห้วยแม่น้ำไหล บังคับชื่อไว้
ว่านาคนามโดยการ"

ส่วนกองทัพของแคว้นกังตั๋ง ซึ่งเป็น "ฝ่ายตั้งรับ" ตามตำราพิชัยสงครามคงจะตั้งค่ายให้ต้องตามนามกลศึกชื่อว่า "โพงบ่อน้ำ" ดังนี้.–

"กลหนึ่งชื่อว่าโพงบ่อน้ำ คิดติดต่อข้าศึก ฝ่ายเขานึกดูแคลน ใครรุกแดนรุกด้าว เลียบเลียมกล่าวข่มเหง ชระเลงดูหมิ่นเรา โอนอ่อนเอาอย่าขวาง ข้างเราทำดุจน้อย ค่อยเจรจาพาที ลับคดีชอบไว้ อ่อนคือใครตามใจ น้ำไหลลู่หลั่งหลาม พูดงามก้านกิ่งใบ อัทยาไศรถ่มถด อดคำกล่าวท่าวเอา ครั้นว่าเขาดู หมิ่นผินผังพลดูแคลน แดนพังดูถูก ประดุจลูกหลานตน ครั้นสปสกลไซ้ จึ่งยกได้เขาคืน เราลุกยืนผูกไว้ ได้เขาทำสง่าเงย เคยหน้าตาโอ่โถง ดุจหนึ่งโพงได้น้ำ คำคิดติดต่อ ชื่อว่าโพงบ่อน้ำ"

การจัดทัพเล่า กองทัพของนายพลเรือจิวยี่ จัดหน่วยคอมมานโดหน่วยละสามพันส่งไปตามจุดต่าง ๆ แสดงว่าตั้งแต่ "สมัยสามก๊ก" จนปัจจุบันการจัดหน่วยสาม (TRI ORGANIZATION) เหมาะในการยุทธวิธีทั้งรุก – รับ หรือในหน่วยนั้นก็คล่องตัวในการจู่โจมเจาะแนวโจมตี – โอบบีก หรือสนับสนุน โบราณไทยท่านก็จัดหน่วยสามเช่นกัน ท่านจัดรูป "ตรีเพชรพยุหตั้งในป่าที่คับขันยกเดินก็ได้" คือมีความคล่องตัว ยืดหยุ่น ดังภาพ

น.อ. สมภพ ภิรมย์ ร.น. ขออัญเชิญพระราชนิพนธ์ของล้นเกล้าฯ รัชกาลที่ ๖
"แม้หวังตั้งสงบ จงเตรียมรบให้พร้อมสรรพ์ (SI VISPACEM PARABELLUM)

เป็นยุทธศาสตร์ และศัตรูกล้ำมาประจัญ อาจสู้ริปูสลาย เป็นยุทธวิธี" คำกล่าวข้างบนนี้เป็นคำของบุรพาจารย์ในการสงคราม ขออัญเชิญมาเพื่อเป็นสักขีมงคล

จุดวิกฤต

อะไรเล่าเป็นจุดวิกฤต (CRITICAL POINT) ของยุทธนาวีที่น่านน้ำ "ซำกั๋ง" หรือลุ่มแม่น้ำทั้งสาม (DELTA) มาบรรจบกันอันกว้างใหญ่เป็น "ลันเท หรือทะเลน้ำจืด" การยุทธทางเรืออันจะเกิดขึ้นระหว่าง ฯพณฯ ผู้ครองอำนาจทั้งสามที่เรียกว่า "สามก๊ก"

ภูมิภาพยุทธบริเวณ (SCENARIO)

– กองทัพจอมนายพลโจโฉยาตราทัพจากนครลกเอี๋ยง รอนแรมทำการรบชนะตลอดมาจนได้ครองเมืองเกงจิ๋ว ปรารภกับที่ปรึกษาทั้งปวงว่า "เล่าปี่นั้นเป็นคนมีสติปัญญา ถ้าละไว้ช้าก็จะมีกำลังมากขึ้น อุปมาเหมือนนกอันขนปีกยังไม่ขึ้นพร้อม แม้เรานิ่งไว้ในรังฉะนี้ ถ้าขนขึ้นพร้อมแล้วก็บินไปทางไกลได้ และเล่าปี่ศัตรูผู้ไม่รู้คุณ ขาดกตัญญูกตเวทีได้หนีไปอยู่ในเมืองกังแฮ จะต้องคิดกำจัดเสีย ซุนฮัวที่ปรึกษาการทัพเสนอแนะให้โจโฉเชื้อเชิญซุนกวนมาเที่ยวเล่นป่า ณ เมืองกังแฮ แล้วคิดกับซุนกวนจับเล่าปี่ให้ได้ ถ้าได้ตัวเล่าปี่แล้วจะแบ่งเมืองเกงจิ๋วให้ครึ่งหนึ่ง แล้วสาบานเป็นพี่น้องกัน โจโฉจึงแต่งหนังสือไปเชิญซุนกวน และเตรียมทัพบกเรือไว้ ณ เมืองเกงจิ๋ว โฆษณาชวนเชื่อ (PROPAGANDA) ให้กิตติศัพท์ปรากฏว่ายกพลมาร้อยหมื่น และเรือรบซึ่งทอดอยู่ ณ ชายทะเลนั้นดังหนึ่งเต็มไปทั้งมหาสมุทร ทัพบกเรียงรายไปสามพันเส้น (๑๒๐ กิโลเมตร) สรุป จอมนายพลโจโฉปลงทัพลงที่ ตำบลซำกั๋ง เมืองเกงจิ๋ว คนละฝั่งทะเล (ลันเท) กับซุนกวน

– กองทัพซุนกวน เจ้าผู้ครองนครกังตั๋งมอบอาญาสิทธิ์ให้นายพลเรือจิวยี่เป็น "แม่กองทัพหลวง" (ถ้าจะเทียบกับปัจจุบันคงจะเทียบได้กับตำแหน่ง พลเรือเอกผู้บัญชาการทหารบก – เรือ – อากาศ อเมริกันภาคแปซิฟิค) จัดทัพบกเรือจากแคว้นกังตั๋งมาปลงทัพตั้งรับอยู่ที่ ปากน้ำเมืองกังแฮ โดยมีขงเบ้งเป็นที่ปรึกษาทัพ ลงเรือน้อยลอยอยู่ใกล้เรือรบท่านแม่กองทัพหลวงจิวยี่

– กองทัพพระบี่ตุลาเล่าปี่หรือเล่าอ้วงเจ้กยกกองทัพจากตัวเมืองกังแฮไปตั้งรออยู่ที่ตำบลแฮเค้า และจัดแต่งบีเต็กให้ไปเยี่ยมขงเบ้งหัวหน้าเสนาธิการ (CHIEF OF THE GENERAL STAFF) ของตนซึ่งไปเป็นที่ปรึกษาการทัพจิวยี่ และต่อมาเล่าปี่ได้ไปเยี่ยมจิวยี่และขงเบ้ง เล่าปี่รับคำชี้แจงจากขงเบ้งว่า อย่าได้วิตกประการใดเลย ต่อมา เดือนอ้ายแรมห้าค่ำ จึงให้จูล่งเอาเรือน้อยมาคอยรับขงเบ้งที่ฟากแม่น้ำข้างทิศทักษิณและถ้าเห็นลมพัดมาแต่ทิศอาคเนย์เมื่อใดขงเบ้งจะไปหาเล่าปี่

ดุลย์อำนาจของกองทัพทั้งสาม (Balance of Powers)

การยุทธครั้งนี้อยู่ที่กำลังทั้งสามซึ่งยังแบ่งแยกกันอยู่เป็นการถ่วงดุลย์กำลังอำนาจซึ่งกันและกัน หากฝ่ายใดได้รวมกับอีกฝ่ายหนึ่งเป็นพันธมิตรทำการสงครามกับอีกฝ่ายที่เหลือแล้ว การยุทธระหว่างพันธมิตรย่อมครองการได้เปรียบแก่ฝ่ายที่เหลือ

ฯพณฯ จอมนายพลโจโฉมีความเจ็บแค้นเล่าปี่มาเป็นเวลาช้านาน จึงยาตราทัพมุ่งสู่แคว้นกังตั๋ง ซึ่งเป็นแคว้นที่มีเอกภาพมั่นคง เป็นปึกแผ่นแน่นหนา ทำการโฆษณาชวนเชื่อให้แคว้นกังตั๋งรวมกับแคว้นตนเป็นพันธมิตรกวาดล้างนายพลเล่าปี่บรมราชวงศ์ผู้เร่ร่อน ซึ่งมีกำลังพลน้อยแต่เข้มแข็งด้วยมีทหารเอกที่กล้าหาญ หลีกการเข้าประจัญหน้าด้วยกำลังน้อย นิยมการรบรูปของสงครามนอกแบบ (UNCONVENTIONAL WARFARE) คือสงครามกองโจรนั่นเอง (GUERILLA WARFARE) ที่ว่าเป็นสงครามนอกแบบก็คือเป็นการสู้รบที่ไม่มีแบบอย่างทางทหาร เช่น ไม่มีการใช้ปืนใหญ่ยิงสนับสนุน ไม่มีการยกพลขึ้นบก ไม่มีที่ตั้งแนวหลัง เพราะกองโจรปฏิบัติการโดยอิสระอยู่ในดินแดนที่ข้าศึกยึดครอง กองโจรไม่มีการเผชิญหน้ากับข้าศึกด้วยกำลังเท่า ๆ กัน มีแต่การใช้เล่ห์เหลี่ยมลอบกัด หรือที่เรียกว่า "ซัดแล้วเผ่น" (HIT AND RUN)" ยุทธวิธีเบื้องต้นที่เวียตกงถือเป็นหลักประจำใจเหมือนกับกองโจรทั่วโลกก็คือหลัก "มึงมา กูมุด มึงหยุด กูแหย่ มึงแย่ กูตี มึงหนี กูตาม" เวียตกงจะหลีกเลี่ยงการปะทะ และจะหาทางเข้าตีจุดอ่อนที่สุดของข้าศึก การซุ่มโจมตีโดยไม่รู้ตัวเป็นยุทธวิธีหลักอย่างหนึ่งของกองโจร บรรดาทหารอเมริกันที่ทำการรบอยู่

ในเวียตนามประสบปัญหายุ่งยากในการที่ทำการรบกับข้าศึกที่ไม่มีตัวตน (INVISIBLE ENEMY) เนื่องจากเมื่อถูกซุ่มโจมตี (AMBUSHED) ได้รับความเสียหายแล้วมักจะหาตัวเวียตกงไม่พบ ทั้งนี้เนื่องจากเวียตกงถือหลักกองโจรที่ว่ากองโจรต้องมีความคล่องเคลื่อนตัว (MOBILITY) เป็นเลิศ คือสามารถจะเคลื่อนที่ไปไหนได้อย่างรวดเร็วเหมือนปีศาจ แม้ในเวลากลางคืน (*จากบทความของ สุวิทย์ สุวรรณ – ชุมนุมจุฬา ๒๓ ต.ค. ๑๒*) ประกอบทั้งความเป็นบรมราชวงศ์ของนายพลเร่ร่อน "เล่าปี่" ย่อมก่อให้เกิดสงครามจิตวิทยาที่ได้เปรียบแก่ฝ่ายจอมนายพลโจโฉเสมอ และที่สำคัญที่สุดนายพลเล่าปี่ได้หัวหน้าฝ่าย **เสนาธิการที่ชาญฉลาด หยั่งรู้ดินฟ้ามหาสมุทร** ซึ่งในสงครามจิตวิทยารอบรู้ในการวางกำลังส่วนน้อย เพื่อทำการรบให้ได้ชัยชนะต่อกำลังอันเหนือกว่า โดยใช้ธรรมชาติภูมิประเทศเป็นปัจจัยร่วม สำหรับสนับสนุนการรบให้ยังประโยชน์แก่ฝ่ายตน เช่นในการเผาทหารโจโฉให้พ่ายแพ้ที่ทุ่งพกบ๋อง พังทำนบไขน้ำท่วมกองทัพของโจโฉที่แม่น้ำแปะโห ยังความวิปโยคเจ็บแค้นแสนสาหัสให้แก่จอมทัพโจโฉเป็นอย่างยิ่ง

แคว้นกังตั๋ง อันมี ฯพณฯ ซุนกวนเป็นผู้ครองแคว้นเป็นดินแดนที่มีปราการธรรมชาติป้องกันให้นั่นคือ แม่น้ำขวางกั้น จอมทัพโจโฉจึงมุ่งขอให้แคว้นกังตั๋งเป็นพันธมิตร แต่ทว่าการเดินแต้มคู และการดำเนินสงครามจิตวิทยาของโจโฉและเล่าปี่นั้น ผิดกันราวดำกับขาว โจโฉเดินแต้มในการแสดง "เดชานุภาพ" เขียนเสือให้วัวกลัว ให้แคว้นกังตั๋งคร้ามเกรงและจะได้ร่วมเป็นพันธมิตรในที่สุด

ฯพณฯ เล่าปี่ โดยเสนาธิการขงเบ้งหาได้ใช้เดชานุภาพไม่ หากแต่ใช้สงครามจิตวิทยาโฆษณาชวนเชื่อทำให้ซุนกวนและโจโฉผิดใจกัน ตอนนี้สามก๊กฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) บทที่ ๓๘ นั้น ขงเบ้ง กล่าวว่า

"โจโฉยกกองทัพครั้งนี้เอิกเกริกดังแผ่นดินจะถล่ม เห็นซุนกวนจะสะดุ้งตกใจอยู่ดีร้ายจะใช้คนสอดแนมมาถึงเรา ถ้าแลผู้ใดมาถึงท่านแล้ว ข้าพเจ้าจะขอรับอาสาแต่เรือลำหนึ่งไปกับ ลิ้นข้าพเจ้าสามนิ้ว เท่านี้ ไปยุให้ซุนกวนผิดใจกับโจโฉให้จงได้ ถ้าโจโฉแพ้ก็จะเข้าด้วยซุนกวน เห็นได้ท่วงทีแล้วเราจะเข้าชิงเมืองเกงจิ๋วเป็นกำไรเปล่า แม้ซุนกวนแพ้เราก็จะคิดแก้ชิงเอาเมืองกังตั๋งไว้ " นี่แหละสงครามและกลการเมือง ไม่มีชาติใดจริงจังกับ

ชาติใด ทุกชาติถือประโยชน์ของชาติ (NATIONAL INTEREST) เป็นสำคัญที่สุดไม่จริงใจต่อกัน"

แน่นอนเมื่อซุนกวนผิดใจกับโจโฉ "เล่าปี่กับซุนกวนก็ร่วมเป็นสัมพันธมิตรกัน" ก่อให้เกิดการได้เปรียบในการถ่วงดุลย์อำนาจ เมื่อโจโฉผิดใจกับซุนกวนแล้ว ซุนกวนย่อมจัดตั้งทัพ และใครเล่าจะได้รับภาระอันหนักในการป้องกันบ้านเมืองในคราวคับขันเช่นนี้ สามก๊กได้กล่าวไว้ความว่า "ความภายในติดขัดให้ปรึกษาปลัดบัญชาการเตียวเจียว ความนอกหาทางออกไม่ได้ให้ปรึกษาแม่ทัพเรือจิวยี่" ประกอบด้วยจิวยี่เป็นญาติสนิทของเจ้าผู้ครองแคว้น เพราะจิวยี่เป็นเขยน้องของซุนเซ็ก ผู้เป็นพี่ของซุนกวนผู้ครองนครกังตั๋ง ฉะนั้นน้ำหนักในการครองอำนาจทางทหารของจิวยี่รวมกับความเป็นญาติ (Patronage system) แม่ทัพเรือจิวยี่จึงรับภาระเป็น "แม่กองทัพหลวง" (Commander in chief of the supreme forces) ประธานสภานโยบายป้องกันราชอาณาจักรกังตั๋ง นายพลเรือจิวยี่แม่กองทัพหลวงหรือผู้บัญชาการทหารสูงสุดได้พิจารณาแล้วเห็นว่า

"การรบโดยเป็นฝ่ายตั้งรับนั้นเป็นการผิดด้านจิตวิทยาทำให้ขวัญทหารต่ำ เพราะต้องรอให้ข้าศึกเข้าตี ทหารย่อมเกิดความหวาดระแวงและวิตก อาจจะกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่าจิตใจทหารอาจจะฮึกเหิมที่จะทำการรุกมากกว่าที่จะคอยเผ้าแกปัญหา ชาติใดก็ตามไม่สามารถจะชนะสงครามได้ด้วยยุทธศาสตร์การรับ การตั้งรับอาจจะชนะในการรบได้แต่มีความหมายจำกัด อาจหมายถึงชัยชนะในการรบแต่ไม่ประสบผลสำเร็จในชั้นวัตถุประสงค์"

ดังนั้น นายพลเรือจิวยี่ แม่กองทัพหลวงหรือผู้บัญชาการทหารสูงสุด จึงรับกระบี่อาญาสิทธิ์จัดทัพบกเรือวางแผนการสงครามทำการป้องปราบ (DETERRANCE) โดยวิธีรุกต่อตีข้าศึก

วิเคราะห์กำลังทัพของทั้งสองฝ่าย

กำลังทัพของจอมนายพลโจโฉ มากด้วยกำลังพล สรรพด้วยอาวุธยุทโธปกรณ์ แต่ได้กำลังจากทหารเชลยเป็นส่วนใหญ่ ขาดเอกภาพการทำการก็มิถนัด ประกอบทั้งการยุทธครั้งนี้ต้องกระทำการยุทธทางเรือ การเดินทัพมาไกล แนวรบยาวเกินสายการบังคับบัญชา (SPAN OF CONTROL) การส่งกำลังบำรุงสนับสนุนมิได้เต็มขีดความสามารถ

ขวัญทหารไม่ดี มีกำลังมากก็เหมือนมีกำลังน้อย การส่งกำลังบำรุงหรือคลังสะสมเสบียงถูกจู่โจมได้ง่าย

กำลังทัพของพันธมิตร แม่กองทัพหลวงผู้บัญชาการทหารสูงสุด จิวยี่ร่วมกับเชื้อพระวงศ์เล่าปี่นั้นกำลังพลน้อย แต่ขวัญทหารสูงมาก เพราะเป็นการป้องกันเอกราช รบเพื่อความอยู่รอด (SURVIVAL) มีนายทหารฝ่ายกำลังรบ และฝ่ายเสนาธิการมีสมรรถภาพสูง ภูมิประเทศที่เป็นแม่น้ำขวางกั้นทำให้ได้เปรียบแก่ข้าศึก ได้เปรียบในทางภูมิศาสตร์ ทหารชำนาญในการรบทางเรือและใช้แนวที่ห้า "เข้าทำการบ่อนทำลาย (Sabotage) เช่น ส่ง บังทอง อุยกาย เข้ามาบ่อนทำลายตามแผน ทำการรบไม่ไกลจากฐานทัพ การส่งกำลังบำรุงมีประสิทธิผลย่อมยังความได้เปรียบในการยุทธ

ทฤษฎีการเมืองของโจโฉ

การพิจารณาดุลย์อำนาจกำลังอำนาจของกองทัพที่จะเข้าทำสงครามประหัตประหารกันครั้งนี้

"หากจะวิเคราะห์ตามทฤษฎีการเมืองในหนังสือ "อรรถศาสตร์" (ARTHASASTRA) ของท่าน "วิษณุคุปต์ (VISHANUGUPTA)" ผู้มีชีวิตอยู่ในราวปี ๓๑๒–๓๙๘ ก่อนคริสตกาลแล้วไซร้ ท่านจอมนายพลโจโฉมีแผนการล้ำลึกในการกรีฑาทัพแบบจักรวรรดินิยม จะเห็นว่าโจโฉดำเนินแผนการตามทฤษฎีการเมือง ๖ ประการ ตามฉบับของท่านวิษณุคุปต์ คือ.–

นโยบายที่รัฐพึงใช้ในการเมืองระหว่างประเทศมี ๖ ประการ คือ

๑. นโยบายสันติภาพ (SANDHI หรือ PEACE)
๒. การทำสงคราม (VIGRABA หรือ WAR)
๓. การวางตนเป็นกลาง (ASANA หรือ OBSERVATION OF NEUTRALITY)
๔. การตระเตรียมการ (YANA หรือ MARCHING) เข้าใจว่าคงเป็นการเตรียมอย่างที่เรียกว่า "ความพร้อมรบ (MILITARY PREPAREDNESS)"
๕. นโยบายสร้างสัมพันธมิตร (SAMSRAL หรือ ALLIANCE)
๖. นโยบาย ๒ ฝ่าย (DOUBLE POLICY) ได้แก่ทำสัญญาสันติภาพกับประเทศหนึ่ง และในขณะเดียวกันก็ทำสงครามอีกประเทศหนึ่ง

วิเคราะห์จากหลัก ๖ ประการนี้ จอมนายพลโจโฉใช้หลัก ๒-๔-๕ และ ๖ เว้นหลัก ๓ เพื่อให้ได้มาตามหลัก ๑ โดยโจโฉตั้งจุดมุ่งหมายไว้ว่า โจโฉจะต้องเป็นผู้ครองอำนาจแต่ผู้เดียวในแผ่นดินจีน หรือ "ใครว่ะใหญ่กว่าอั๊ว" โดยถือหลักปฏิบัติ ๓ ประการของท่านวิษณุคุปต์ คือ.—

๑. มันผู้ใดมีกำลังด้อยกว่าผู้อื่นควรทำสัญญาสันติภาพกับผู้ที่มีกำลังเหนือกว่า ทั้งนี้เพราะ "กำลังคืออำนาจ"

๒. มันผู้ใดมีกำลังกล้าแข็งเหนือกว่าผู้อื่น อาจทำการสงครามได้

๓. มันผู้ใดเห็นว่าไม่มีศัตรูผู้ใดที่สามารถทำอันตรายแก่ตนได้ แต่ตนก็ไม่แข็งแรงหรือมีอำนาจพอจะทำลายล้างศัตรู ควรถือนโยบายเป็นกลาง

หลักปฏิบัติ ๓ ประการนี้ โจโฉประมาณเชิดความสามารถของฝ่ายตนแล้ว โจโฉตัดสินใจใช้หลักปฏิบัติที่ ๒ และเพื่อความมั่นคงของชาติก็มิเว้นที่จะปฏิบัติข้อ ๑ พร้อมไปด้วย

ตามหลักดังกล่าวข้างต้นนี้ จึงสามารถแบ่งรัฐออกได้เป็น ๓ จำพวก คือ

๑. Activist ได้แก่ชาติที่มีแนวโน้มที่จะรุกรานประเทศอื่น ๆ

๒. Equilibrist ได้แก่ชาติใด ๆ ก็ตามที่ต้องการรักษาดุลย์แห่งอำนาจให้อยู่ในสภาวะสมดุลย์ให้นานที่สุดเท่าที่สามารถจะทำได้

๓. Quietist ได้แก่ชาติที่อยู่เฉย ๆ เพราะไม่อยู่ในฐานะที่จะเป็น Activist หรือ Equilibrist ได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะไม่มีอำนาจกล้าแข็งพอ พิจารณาจากนโยบายแห่งรัฐนี้ โจโฉกำหนดนโยบายตามข้อ ๑ และ ๒ นอกจากนี้แล้ว จอมนายพลโจโฉ เจ้าแห่งยุทธจักรยังได้พิจารณาตามนโยบายต่างประเทศ "ท่านวิษณุคุปต์" ต่อไปอีกว่า

๑. ศัตรูของศัตรู คือ มิตร (my enemy's enemy is my friend)

๒. มิตรของศัตรู คือ ศัตรู (my enemy's friend is my enemy)

๓. ศัตรูของมิตร คือ ศัตรู (my friend's enemy is my enemy)

๔. มิตรของมิตร คือ มิตร (my friend's friend is my friend)

ฉะนั้น โจโฉเห็นว่าจะต้องสร้างสัมพันธมิตร โดยถือว่า เล่าปี่ก็เป็นศัตรูของซุนกวน นั่นคือศัตรู (เล่าปี่) ของผู้ที่จะเป็นมิตร (ซุนกวน) ก็ย่อมเป็นศัตรู

แต่โจโฉปฏิบัติในรายละเอียดผิดอย่างมากจึงเป็นการผลักดันมิตรให้กลายเป็นศัตรู ด้วยคำพูดประโยคเดียวว่า "จะเอานางสองเกี้ยวมากอดไว้ซ้ายขวา" และนางสองเกี้ยวนี้ หมายถึง สุภาพสตรีผู้สูงศักดิ์อยู่ในสกุลแซ่ "เกี้ยว" นางแซ่เกี้ยวคนที่หนึ่งเป็นพี่สะใภ้ ของซุนกวน นางแซ่เกี้ยวคนที่สองเป็นภรรยาของท่านแม่ทัพเรือจิวยี่ ก็สบประมาทโดยมี มาตุคามเข้ามาเกี่ยวข้องกันอย่างนี้จะอยู่ร่วมโลกกันได้อย่างไร โจโฉวายนโยบายการเมือง ถูกต้อง แต่กามารมณ์อันฝังอยู่ในจิตสำนึกของโจโฉทำให้โจโฉปฏิบัติไม่เป็นไปตามนโยบาย "มิตรจึงกลายเป็นศัตรู"

โจโฉหวังได้มิตรก็คือซุนกวน แต่ซุนกวนไปร่วมมือกับเล่าปี่ศัตรูของโจโฉจึง กลายเป็น "มิตรของศัตรูก็เป็นศัตรูไปด้วย" ลิ้นของโจโฉจึงตัดคอโจโฉ โจโฉควรได้รับ สมญาใหม่ว่า "จอมนายพลปากเสียชอบเมียเขา"

ท่านจอมนายพลโจโฉ วาง "ภารกิจ (Mission)" ในการทำสงครามครั้งนี้ว่า

"War must serve war" คือรบชนะที่ใด ริบ–ยึด–ครอง–เพื่อทำสงครามต่อไป รวบรวมยุทโธปกรณ์และสิ่งอุปกรณ์ (สป.) ทุกประเภท คือ

สป. ๑ อาหารของคน – สัตว์

สป. ๒ อาวุธ ยานพาหนะตามอัตรา

สป. ๓ เชื้อเพลิง

สป. ๔ อาวุธนอกอัตราเฉพาะการรบพิเศษ

สป. ๕ กระสุน

(สป. ๑ ถึง สป. ๕ ตามการแบ่ง สป. ของหลักการส่งกำลังบำรุงของกองทัพ อเมริกัน) หรือจะเพิ่ม สป. ๖ อีกสักอย่างก็จะดี สป. ๖ นี้คือ สตรี

ท่านโจโฉเว้นหลักสงครามที่ว่า War must serve from mother land หรือ Impetus from the rear

หลักการเดินทัพของ จอมนายพลโจโฉ เป็นการเสี่ยงและหละหลวมแต่อาจจะ เหมาะกับเหตุการณ์ของแผ่นดินจีนในสมัยนั้นก็ได้ ต่างกันกับหลักการเดินทัพของพระเจ้า อเล็กซานเดอร์มหาราชซึ่งถือหลักความปลอดภัยของกองทัพโดย การระวังหลังและการส่ง กำลังบำรุงจากหลังมาหน้า (Impetus from the rear) ซึ่งนายพลเอก พระเจ้าน้องยาเธอ

เจ้าฟ้ากรมหลวงพิษณุโลกประชานารถได้ประทานคำสอนไว้ใน พงศาวดารยุทธศิลป มี่ความว่า

"พระเจ้าอเล็กซานเดอร์มหาราช กรีฑาทัพไปตีประเทศเปอร์เซีย (อิหร่าน) นั้น ถึงแม้ว่าพระองค์จะโจมตีชนะมาสองครั้ง ซึ่งจะตรงเข้าตีมณฑลชั้นในของเปอร์เซียก็อาจทำได้ แต่อาจจะพลาด พระเจ้าอเล็กซานเดอร์ถือหลักสงครามที่ปลอดภัย กล่าวคือ การเดินทัพของพระองค์เดินเลียบชายฝั่งทะเล ให้ทะเลเป็นเขตหลังป้องกันการจู่โจมตีด้านหลัง และให้กองทัพเรือเป็นกองระวังหลังตลอดแนวการเดินทัพ ย่อมเป็นการปลอดภัย และกองทัพเรือรักษาเส้นทางส่งกำลังบำรุงจากเขตหลังมาเขตหน้า ไม่รบชนะแล้วเกณฑ์ยึดครอง ซึ่งเป็นการบ่อนทำลายขวัญและความจงรักภักดีของฝ่ายแพ้ ก่อให้เกิดการเกลียดชัง เมื่อเดินทัพรบเมืองริมฝั่งทะเล และกองทัพเรือครองอำนาจทางทะเลเป็นฐานส่งกำลังบำรุงมั่นคงดีแล้ว จึงมุ่งนำทัพเข้าตีมณฑลภายในของเปอร์เซียได้โดยสะดวก"

หากจะเปรียบเทียบหลักการสงครามของจอมนายพลโจโฉ กับพระเจ้าอเล็กซานเดอร์มหาราชแล้ว จะเห็นว่าตรงกันข้าม จะว่าของใครถูกย่อมไม่อาจกล่าวได้ เพราะปัจจัยในการรบ เวลา สิ่งแวดล้อม ลักษณะประจำชาติต่างกัน แต่ก็เป็นตัวอย่างของหลักการสงครามได้อย่างดีทั้งสองแบบ

แต่เป็นที่น่าอัศจรรย์ในการเข้าตีของพระเจ้าอเล็กซานเดอร์มหาราชที่เข้าตีเมืองอาร์เบลาของเปอร์เซีย พระเจ้าอเล็กซานเดอร์มหาราชตามตีเปอร์เซียในระยะทาง ๑๐๐ กม. เสียทหารเพียง ๑,๒๐๐ คน แต่บาดเจ็บมาก เปอร์เซียเสียทหารถึงหลายแสน จึงเป็นสิ่งมหัศจรรย์อย่างยิ่ง พงศาวดารจะพิมพ์คลาดเคลื่อนหรือไม่ก็ไม่ทราบ

ท่านซุนซู กล่าวว่า ฤดูเหมาะสมสำหรับการวางเพลิงนั้น ได้แก่ฤดูที่มีอากาศแห้งแล้งจริง ๆ ส่วนวันเหมาะสมเป็นพิเศษนั้นเล่า ได้แก่วันที่ดวงจันทร์ตกอยู่ในกลุ่มดาวรูปตะแกรง กลุ่มดาวรูปปีกนก หรือกลุ่มดาวรูปกระบอง เพราะวันในลักษณะนี้มีลมพัดจัดตลอดวัน

ในการวางเพลิงเผาข้าศึกนั้น ควรจะต้องเตรียมตัวเผชิญกับเหตุการณ์อันจะคลี่คลายบังเกิดขึ้นได้ห้าประการดังต่อไปนี้

๑. เมื่อเพลิงลุกแดงขึ้นภายในค่ายข้าศึก จงเคลื่อนกำลังเข้าโจมตีจากภายนอกทันที

๒. ถ้าหากเพลิงลุกแดงขึ้นแล้ว ทหารข้าศึกยังสงบเงียบอยู่ ดังนี้ให้รอหาโอกาสอยู่ก่อนและพึงอย่าเข้าโจมตี

๓. เมื่อเปลวเพลิงสูงขึ้นเต็มที่แล้ว หากกระทำได้ก็ให้ทำการเข้าโจมตีตามเข้าไป หากกระทำไม่ได้ก็จงมั่นอยู่ ณ ที่เดิม

๔. ถ้าหากสามารถเข้าตีข้าศึกพร้อมกับการวางเพลิงจากภายนอกค่ายได้ด้วย ก็อย่ารอคอยให้เพลิงลุกขึ้นภายในค่าย แต่มีโอกาสตีเมื่อใดก็ให้ลงมือทำการโจมตีได้เลย

๕. เมื่อท่านจุดเพลิงขึ้นแล้ว จงอยู่เสียทางเหนือลม อย่าทำการเข้าตีทางใต้ลม

ความสำคัญของอาวุธยุทธวิธี ในการสงครามทางนาวีก็คืออาวุธทำลายระยะยาว ในสมัยสามก๊กนี้ก็คือ "เกาทัณฑ์" ซึ่งสามก๊กฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ได้กล่าวว่า

"ครั้นเวลารุ่งเช้า จิวยี่จึงให้ทหารทั้งปวงมาพร้อมกันแล้วจึงให้เชิญขงเบ้งมาจะคิดราชการ ขงเบ้งแจ้งดังนั้นก็มีความยินดีจึงเข้าไปในค่าย จิวยี่จึงถามขงเบ้งว่า ซึ่งเราทำสงครามทางเรือด้วยโจโฉ บัดนี้จะเอาอาวุธสิ่งใดเป็นต้น ขงเบ้งจึงว่า ถ้าจะรบทางเรือก็สุดแต่เกาทัณฑ์เป็นใหญ่ จิวยี่จึงทำเป็นยินดีแล้วว่า ท่านว่าบัดนี้ต้องกันกับความคิดเรา อันในกองทัพเรานี้ลูกเกาทัณฑ์ก็น้อย แลการครั้งนี้เป็นของนายเราทั้งสองด้วยกัน ท่านจงช่วยเป็นนายกองเกณฑ์ให้ช่างทำลูกเกาทัณฑ์ให้ทันในสิบวันนี้ให้ได้สิบหมื่น ขงเบ้งได้ฟังดังนั้นก็แจ้งในความคิดจิวยี่ จึงว่าท่านจะเอาลูกเกาทัณฑ์สิบหมื่นในสิบวันนั้นช้ามาก จิวยี่จึงว่าการศึกจวนอยู่ท่านอย่าว่าเป็นเล่น การของนายเราจะเสียไป ขงเบ้งจึงว่าข้าพเจ้าว่านี้เป็นความจริงเพราะว่าสิบวันนั้นช้ามากนัก อันกองทัพโจโฉก็มาตั้งใกล้กันเพียงนี้ เกลือกจะยกมารบพุ่งลูกเกาทัณฑ์ไม่พร้อมทันทีจะมิเสียไปหรือ ข้าพเจ้าจะให้ได้ลูกเกาทัณฑ์แต่ในสามวัน ท่านจงให้คนไปคอยรับเอาเถิด จิวยี่จึงว่า ถ้าไม่ได้ในสามวันท่านจะคิดประการใด ขงเบ้งจึงให้ทัณฑ์บนว่าแม้ในสามวันนี้ไม่ได้ลูกเกาทัณฑ์สิบหมื่นก็ให้ฆ่าข้าพเจ้าเสียเถิด แต่ว่าถ้าข้าพเจ้าขัดสนสิ่งใดจะต้องมามิพบท่าน ข้าพเจ้าจะบอกแก่โลซกขอท่านให้อนุญาต

ด้วย จิวยี่ได้ฟังดังนั้นก็รับคำจึงสั่งโลซกแล้วให้กฏหมายถ้อยคำขงเบ้งไว้เป็นสำคัญ จิวยี่ก็ชวนขงเบ้งเสพย์สุราแล้วว่า การทั้งนี้ถ้าสำเร็จท่านก็จะมีความชอบ . . . .

. . . .

ขณะนั้นโจโฉคิดน้อยใจว่าเสียความคิดแก่ข้าศึก ได้รับความอัปยศนัก ฝ่ายขงเบ้งเมื่อล่องมานั้นจึงว่าแก่โลซกว่า เราคิดอ่านการครั้งนี้มิได้เสียทหารแต่สักคนหนึ่ง แลบ่วยการช่างทำ อันเรือยี่สิบลำนี้ได้ลูกเกาทัณฑ์ลำละห้าพันหกพันบ้าง ทั้งยี่สิบลำคิดเป็น ลูกเกาทัณฑ์กว่าสิบหมื่น อีก โลซกได้ฟังดังนั้นจึงยกมือคำนับแล้วสรรเสริญขงเบ้งว่า มีสติปัญญาดังเทพยดาเข้าดลใจ ล่วงรู้ว่าวันนี้หมอกจะลงหนักจึงได้มาทำการครั้งนี้

ขงเบ้งว่า อันธรรมดาเป็นชายชาติทหาร ถ้าไม่รู้คะเนการฤกษ์ยามก็มิได้เรียกว่ามีสติปัญญา ซึ่งเราจะมาทำการทั้งนี้เพราะรู้ว่าหมอกจะลงหนักเราจึงให้ทัณฑ์บนจิวยี่ไว้ ซึ่งจิวยี่ให้เป็นนายกองทำลูกเกาทัณฑ์ในสิบวันให้แล้วสิบหมื่นนั้น ถึงมาดว่าจะให้ช่างทำก็ทำไม่ทันเหตุทั้งนี้ก็เพราะ จิวยี่คิดจะฆ่าเราเสีย หากแต่เทพยดาช่วยเรา ๆ จึงรู้ว่าวันนี้หมอกลงหนักเราจึงอาจรับแต่สามวัน แลบัดนี้บุญเรามากจึงรอด

สามก๊กฉบับของบริวิทเทเลอร์กล่าวดังนี้

When all were seated Chou Yu suddenly addressed K'ung-ming, saying,

"I am going to fight a battle with the enemy soon on the water; what weapons are the best?"

"On the great river arrows are the best," said K'ung-ming.

"Your opinion and mine agree. But at the moment we are short of them. I wish you would undertake to supply about a hundred thousand for the naval fight. As it is for the public service you will not decline, I hope."

"What ever task the Commander in Chief lays upon me I must certainly try to perform." replied K'ung-ming.

"May I enquire by what date you require the hundred thousand arrows?"

"Could you have them ready in ten days?"

"The enemy will be here very soon; ten days will be too late," said K'ung-ming.

"In how many days do you estimate the arrows can be ready?"

"**Let me have three days;** then you may send for your hundred thousand."

"**No joking, remember,**" said the General. "There is no joking in war time."

"Dare I joke with the Commander in Chief? Give me a formal military order and if I have not completed the task in three days I will take my punishment."

Chou Yu, secretly delighted, sent for the secretaries and prepared the commission then and there. Then he drank to the success of the undertaking and said, "I shall have to congratulate you most heartily when this is accomplished.....

They told Ts'ao Ts'ao but by the time he came the light boats helped by the swift current were a long way down river and persuit was impossible. Ts'ao Ts'ao saw that he had been duped and was very sorry, but there was no help for it.

On the way down K'ung-ming said to his companion,

"Every boat must have five or six thousand arrows and so, without the expenditure of an ounce of energy, we must have more than ten myriad arrows, which to morrow can be shot back again at Ts'ao Ts'ao army to his gerat inconvenience."

"You are really superhuman," said Lu Su.

"But how did you know there would be a thick fog today?"

"One can a leader without knowing the workings of heaven and the way of earth. One must understand the secret gates and the inter-dependence of the elements, the mysteries of tactics and the value of forces. It is but an ordinary talent. I calculated three days ago that there would be a fog today and so I set the limit at three days. Chou Yu would give me ten days, but neither artificers nor material, so that he might find occasion to put me to death as I knew, but my fate lies with the Supreme and how could Chou Yu harm me?"

การใช้ไฟเผาข้าศึก ย่อมต้องอาศัยปัจจัยสำคัญที่จะให้ไฟนั้นไหม้ข้าศึกได้มากที่สุด ไหม้ให้สม่ำเสมอ ปัจจัยนั้นคือ "ลม" ซึ่งจะช่วยให้ไฟกระพือ ลุกลามจากเขตหน้าของข้าศึกไปสู่เขตหลัง ถูกต้องตามหลักข้อ ๔ ของ**ท่านซุนซู้** กำลังของข้าศึกจึงระส่ำระสายทำการรบไม่เป็นขบวน และเมื่อใดเล่าปัจจัยสำคัญคือ "ลมสลาตัน" จะพัดจากเขตหน้าของข้าศึกไปยังเขตหลัง หรือพัดจากทัพพันธมิตรไปสู่ข้าศึก ซึ่งทั้งนี้สามก๊กกล่าวไว้ว่า

"ที่ปรึกษาและทหารทั้งปวงยังมิได้ว่าประการใด พอเกิดพายุหนักมา จิวยี่แลเห็นธงผืนใหญ่เหลืองในกองทัพโจโฉหักสะบั้นลง จิวยี่จึงหัวเราะแล้วว่า ซึ่งธงชัยโจโฉหักดังนี้เป็นอัปมงคลแก่โจโฉ พอว่าสิ้นคำลงปลายลมนั้นพัดหนักมาถูกธงชัยในกองทัพจิวยี่นั้นหลุดจากคันปลิวขึ้นไปตกลงบนเนินเขาตรงหน้าจิวยี่

ครั้นจิวยี่เห็นดังนั้นก็ตกใจ จึงคิดว่า บัดนี้กองทัพโจโฉเป็นต้นลม ฝ่ายเราอยู่ปลายลม และการซึ่งคิดไว้ว่าจะเผาเรือโจโฉเสียเห็นจะไม่สำเร็จเพราะลมมิได้พัดกลับไปข้างโจโฉ จะคิดอ่านประการใดเห็นขัดสน จิวยี่มีความทุกข์เป็นอันมาก จนอาเจียนเป็นเป็นโลหิตออกมาล้มสลบกับที่"

To his officers Chou Yu said, The masts of their ships stand thick as reeds; Ts'ao himself is full of wiles; how can we destroy him?"

No one replied, for just then the great yellow flag that flapped in the breeze in the middle of Ts'ao's fleet suddenly fell over into the river.

Chou Yu laughed. "That is a bad omen," said he.

Then an extra violent blast of wind came by and the waves rose high and beat upon the bank. A corner of his own flag flicked Chou Yu on the cheek and suddenly a thought flashed through his mind. He uttered a loud cry, staggered and fell backward. They picked him up; there was no blood upon his lips and he was unconscious. Presently, however, he revived

And once he laughed. then gave a cry,
T' is hard to ensure a victory.

ความในสามก๊กก็กล่าวดังนี้ จะเห็นได้ว่าน้ำใจชายชาติทหารมุ่งหน้าทำการโดยความมุมานะอันแรงกล้าในการรบเพื่อป้องกันแคว้น และเพื่อให้ภารกิจที่รับมอบมาสำเร็จผลสมปรารถนา เมื่อมีอุปสรรคอันยิ่งใหญ่จากธรรมชาติเหนืออำนาจมนุษย์มิได้เป็นปัจจัยช่วยข้างฝ่ายตน การที่คิดไว้จะมิสำเร็จจึงเกิดอาการไข้ทางใจ จนกายไม่สามารถจะทนได้ถึงแก่ล้มสลบ ย่อมเป็นอุทาหรณ์อันดีว่าผู้รับผิดชอบป้องกันประเทศ (ที่ดี) ต้องมีภาระหนักเช่นใด

"ฟ้า" ปัจจัยข้อ ๒ แห่งศิลปการสงครามของท่านซุนซู

ทั้งสองฝ่ายช่วงชิงโอกาสที่ฟ้าจะบันดาลให้มีลมสลาตันนี้ ฝ่ายทัพโจโฉอาศัยลมพัดจากฝ่ายตนไปหาข้าศึกเพราะข้าศึกจะใช้ไฟไหม้ไม่ได้ และจะได้ใช้กองทัพเรือขนาดใหญ่บุกทลวงแนวข้าศึกไม่ให้ต้านทานได้ ดังจะเห็นว่าเมื่อ

"โจโฉสั่งให้เรือขนานทั้งปวงลดใบเสียเข้ามาทอดอยู่ที่เก่า โจโฉจึงกลับขึ้นไปค่ายแล้วว่าแก่ที่ปรึกษาทั้งปวงว่า บัดนี้เทพยดาช่วยเรา จึงดลใจบังทองมาบอกให้เราทำการเอาโซ่ร้อยตรึงเรือรบเข้าเป็นแพขนานดังนี้เหมือนแผ่นดิน จะรบพุ่งได้ถนัด"

ซึ่งแผนบ่อนทำลายของทัพพันธมิตรจิวยี่และเล่าปี่ที่ส่งบังทองเข้ามาบ่อนทำลายได้ผลแต่ก็มีผู้รู้ทันต่อเหตุการณ์คือ นายพลเรือเทียหยกที่ปรึกษาของโจโฉว่า

"การทั้งปวงซึ่งจัดแจงทั้งนี้ก็ดีอยู่แล้ว เกรงอยู่แต่เพียงข้าศึกจะลอบเอาเพลิงมาจุดขึ้น อันเรือรบร้อยติดกันอยู่ขณะนี้จะแก้ไขถอยออกจากกันนั้นก็ขัดสน ขอให้ท่านเร่งคิดอ่านกันเพลิงให้ได้จึงจะไม่มีอันตราย

โจโฉหัวเราะแล้วว่า

"ซึ่งท่านคิดล้อมไว้ฉะนี้ก็ดีอยู่ แต่หากว่ายังรู้เท่าไม่ถึงการณ์จึงเกรงดังนี้ ซึ่งท่านกลัวว่าข้าศึกจะเอาเพลิงมาจุดนั้นอย่าวิตกเลย ด้วยเหตุว่าเป็นเทศกาลแล้ง บัดนี้มีแต่ลมว่าวกับลมตะวันตก อันกองทัพเรานี้ตั้งอยู่ต้นลม ฝ่ายทัพจิวยี่อยู่ปลายลม แม้จิวยี่จะให้ทหารมาลอบจุดเพลิง ลมก็พัดโบกเพลิงนั้นไปให้ไหม้กองทัพจิวยี่เอง ถ้าเป็นเทศกาลเดือนสิบสองข้างแรมเป็นปลายฝน ก็จะเกิดลมสลาตันมาบ้าง บัดนี้มาถึงเดือนอ้ายพ้นเทศกาลแล้วเราจะกลัวอะไร ที่ปรึกษาทั้งปวงได้ฟังดังนั้นก็สั่นศีรษะชวนกันคำนับโจโฉแล้วสรรเสริญว่า มีสติปัญญาลึกซึ้งรู้กาลลมเป็นอันมาก"

นี้ย่อมเห็นได้ชัดว่า จอมนายพลโจโฉเป็นนักอุตุนิยมวิทยาตัวฉกาจผู้หนึ่งรู้ปรากฏการณ์ของลมฟ้าอากาศซึ่งเป็นปกติ แต่หากมิได้รู้ถึงซึ่งวันเวลาที่อาจจะมีลมสลาตันพัดกลับจึงเป็นจุดอ่อนของฝ่ายจอมทัพโจโฉ ซึ่งนับว่าเป็น "จุดวิกฤติ" ของยุทธนาวีครั้งนี้

ทางฝ่ายสัมพันธมิตร ท่านนายพลเรือจิวยี่แม่กองทัพหลวง หรือผู้บัญชาการทหารสูงสุด และท่านนายพลเรือเทียเภาปลัดทัพได้ทราบประมาณสถานการณ์ข่าวกรองแล้ว นายพลเรือจิวยี่แม่กองทัพหลวงจึงตกลงใจวาง แผนยุทธการ ครั้งนี้.

ลับที่สุด (ฉบับที่ ๑)

บก. ทัพหลวง ๑/๑๗๔๔

กองบัญชาการทัพหลวงแคว้นกังตั๋ง
ปากน้ำเมืองกังแฮ
ขึ้นสิบสี่ค่ำ เดือนอ้าย พ.ศ. ๗๔๔

แผนยุทธการ ที่พิเศษ ๑/๗๔๔

อ้างถึง แผนที่บก (แล้ดติจู๊ด.........................ลองติจู๊ด.........................)

แผนที่ทะเล (แล้ดติจู๊ด.........................ลองติจู๊ด.........................)

เวลา เวลาท้องถิ่นในการปฏิบัติการ..................วัน ว. เวลา น.

การจัดหน่วยกำลัง

ก. กองเรือเฉพาะกิจ หนังสือลับที่...

ข. กองทัพบก หนังสือลับที่...

ค. กองอาสารักษาดินแดน หนังสือลับที่...

๑. สถานการณ์ทั่วไป

ก. กองทัพบกนครลกเอี๋ยง โดยจอมนายพลโจโฉเป็นแม่ทัพใหญ่มีกำลังประมาณหมื่นสรรพด้วยศาสตราวุธ ยาตราจากนครลกเอี๋ยง โดยพระบรมราชโองการของจักรพรรดิเหี้ยนเต้ทำ "สงครามเบ็ดเสร็จ" (Total war) อ้างว่าเพื่อปราบศัตรูแผ่นดินกระทำการรบพุ่งได้ชัยชนะตลอดมา โดยเฉพาะได้กำลังทางบก ซึ่งเป็นทหารเชลยจากทัพของท่านแม่ทัพอ้วนเสี้ยวและกำลังส่วนนี้ได้สูญเสียกำลังพล เนื่องจากถูกไฟครอกในการรบ ทุ่งพกบ๋อง และการรบถูกทำลายจมน้ำตายที่ แม่น้ำแป๊ะโห โดยการถูกโจมตีบ่อนทำลาย โดยกองทัพของนายพลเชื้อพระวงศ์ "เล่าปี่" ซึ่งนิยมทำการรบเป็น "สงครามนอกแบบ" (Un–Conventional Warfare)

ทัพของนครลกเอี๋ยง มีความมุ่งหมายครอบครองพื้นที่นครกังตั๋งซึ่งเป็นอู่ข้าวอู่น้ำในพื้นภูมิภาคนี้ เพื่อให้บรรลุผลดังกล่าว ในขั้นแรกทัพลกเอี๋ยงใช้วิธีการทูตและสงครามจิตวิทยา เพื่อทำสัมพันธไมตรีกับฝ่ายเรา หากฝ่ายเราหลงในอุบาย จะต้องตกเป็นเมืองขึ้นของข้าศึกในที่สุด และจะไม่มีอิสระภาพในทางการบริหารแผ่นดินเช่นดังปัจจุบัน

ข. กองทัพเล่าปี่ ราชวงศ์ผู้เร่ร่อนอีกทัพหนึ่ง มีจุดมุ่งหมายตั้งตนเป็นผู้ครองนคร โดยอ้างความเป็นเชื้อพระวงศ์ทำสงครามเพื่อเทิดทูนราชบัลลังก์พระเจ้าเหี้ยนเต้ หากแต่กำลังยังน้อยมีแต่ทหารเอกฝีมือดี มีฝ่ายเสนาธิการที่มีความสามารถ ชาญฉลาด นิยมทางการรบตามระบบสงครามนอกแบบ ใช้ "กำลังส่วนน้อยทำการรบแบบกองโจร" (Guerrilla Warfare)" โจมตีจู่โจมกำลังส่วนใหญ่ หลีกการรบโดยใช้กำลังเข้าปะทะซึ่งหน้ากองทัพเล่าปี่นี้ใคร่จะผูกมิตรกับฝ่ายเราเพื่อจะได้ตั้งตัวเป็นใหญ่ต่อไปตามจุดมุ่งหมาย (Objective)

ค. ฝ่ายเรามีแนวความคิดที่ผูกสัมพันธไมตรีกับฝ่ายเล่าปี่ หากแต่ฝ่ายพลเรือน "สมุหนายก" และฝ่ายทหาร "สมุหกลาโหม" ซึ่งเป็นสมาชิกสภาป้องกันอาณาจักรยังมีความขัดแย้งกัน **ฝ่ายพลเรือนใคร่ยอมแพ้ทัพโจโฉ ฝ่ายทหารเห็นควรสู้รบ** เพราะถือคติว่า "ตัวตายดีกว่าอยู่เป็นผู้แพ้–ใจแน่วแน่–ชีวิตอยู่สู้ตาย (ภาษิตทหารม้า)"

ข้อตกลงใจของซุนกวนเจ้าผู้ครองนครแคว้นกังตั๋ง ได้ตกลงใจรบป้องกันแคว้นโดยเด็ดขาดและทำการรบเป็นพันธมิตรกับเล่าปี่ โดยเล่าปี่ส่งเสนาธิการใหญ่ขงเบ้งมาเป็นที่ปรึกษาการทัพ โดยร่วมมือประสานงานอย่างใกล้ชิด

กำลังฝ่ายข้าศึก ดูประมาณสถานการณ์ข่าวกรองที่..

กำลังฝ่ายเรา

๑. กำลังทางเรือใช้กองทัพเรือเฉพาะกิจ

๒. กำลังทางบกทั้งหมดจะสนับสนุนกำลังทางเรือตาม "แผนอัคนี"

๓. กำลังรักษาดินแดน เป็นกำลังสุดท้ายที่ตั้งมั่นเพื่อรับการโจมตีของข้าศึกและใช้เป็นกำลังสำรองสนับสนุนทางบก

๒. ภารกิจ

ใช้กำลังทางเรือเฉพาะกิจดำเนินการรักษาต่อต้านโจมตี ให้ได้มาซึ่ง การครองน่านน้ำซำกั๋ง (Sea Supremacy) และสนับสนุนกำลังทางบกในการรุกไล่ข้าศึกให้พ้นเขตแดน

๓. การปฏิบัติ

ก. กองเรือเฉพาะกิจทำการรบให้ได้มาซึ่งการครองน่านน้ำซำกั๋ง ตามแนวความคิดในการปฏิบัติโดยมีสมมุติฐานว่า "**ลมสลาตันจะพัดจากฝ่ายเราไปหาข้าศึก** ในวันเวลาที่กำหนด (วัน ว. เวลา น.)"

ข. กำลังทางบก ทำการร่วมรบกับกองทัพเรือ และรุกไล่ข้าศึกจากเขตหน้าจนสุดเขตแดน

ค. กำลังรักษาดินแดน รักษาฝั่งและรักษาความสงบภายใน

ง. ข้อแนะนำร่วม

๑) แผนนี้มีผลทั้งการรุกและการรับ

๒) ดำเนินการป้องกันสงครามจิตวิทยา

๓) ทำการสอบความพร้อมเพรียง และพร้อมรบ (Alert)

๔) แผนนี้ให้ชื่อว่า "**แผนอัคนี**"

๔. การธุรการและการส่งกำลัง

ก. การธุรการและการกำลังพล ดูผนวกการธุรการและการกำลังพล

ข. การส่งกำลังบำรุง ดูผนวก การส่งกำลังบำรุง

๕. การบังคับบัญชาและการสื่อสาร

ก. การบังคับบัญชา ดูผนวก สายการบังคับบัญชา

ข การสื่อสาร ดูผนวก การสื่อสาร

(ลงชื่อ) *นายพลเรือ จิวยี่*

แม่กองทัพหลวงผู้บัญชาการทหารสูงสุดแคว้นกังตั๋ง

ผนวก

ก. การข่าวกรอง

ข. แนวความคิดในการใช้กำลังทางเรือ

ค. แนวความคิดในการร่วมรบกับกำลังทางบก

ง. แนวความคิดในการใช้กำลังรักษาดินแดน

จ. การดำเนินสงครามจิตวิทยา

ฉ. การธุรการและการกำลังพล

ช. การส่งกำลังบำรุง

ซ. สายการบังคับบัญชา

ฌ. การสื่อสาร

การแจกจ่าย

แจกจ่ายหน่วยขึ้นตรง (นขต) – ลับที่สุด

ต่อไปนี้เป็นเอกสาร "การประมาณสถานการณ์ข่าวกรอง" ที่ท่านแม่กองทัพหลวงจิวยี่ให้ไว้เป็นผนวกประกอบแผนยุทธการ ที่พิเศษ ๑/๗๔๔

ลับที่สุด (ฉบับที่ ๒)

ที่ ขว. ๐๐๑/๗๔๔

ฝ่ายการข่าวทหาร
บก. ทัพหลวง
ปากน้ำเมืองกังแฮ
ขึ้นสิบค่ำ เดือนอ้าย พ.ศ. ๗๔๔

การประมาณสถานการณ์ข่าวกรองที่................

แผนที่บริเวณยุทธนาวีซำกั๋ง

๑. ภารกิจ

ก. ต่อต้าน – โจมตี ทำลายกำลังทางเรือของข้าศึกให้ได้มาซึ่ง **การครองอำนาจทางเรือเหนือยุทธบริเวณน่านน้ำซำกั๋ง**

ข. ทำลาย – ติดตาม – ขับไล่กำลังทางบกของข้าศึกที่สนับสนุนกำลังทางเรือข้าศึกให้พ้นเขตยุทธ – บริเวณ – จนสุดเขตแดน

๒. สถานการณ์ของข้าศึก

ก. กำลังทางเรือ

– ชาวเมืองเกงจิ๋วซึ่งชำนาญเรือแต่จำใจทำการรบ คาดคะเนว่าจะทำการมิเต็มมือ

– นายพลเรือซัวมอกับนายพลเรือเตียวอุ๋นชาวเมืองเกงจิ๋ว ผบ. กองเรือเฉพาะกิจคุมทหารเมืองเกงจิ๋ว เมืองซีจิ๋ว ยกทัพเรือเป็นกองทัพเรือส่วนหน้าของข้าศึก

– ทหารเรือเมืองเกงจิ๋วมิได้ฝึกซ้อมมานาน ทหารของท่านจอมนายพลโจโฉเป็นทหารชาวดอน ไม่สันทัดกระบวนการยุทธทางเรือ เริ่มฝึกการเรือในความอำนวยการของทหารเรือเมืองเกงจิ๋ว

– คำสั่งยุทธการให้ ผบ. กองเรือส่วนหน้า นายพลเรือซัวมอและนายพลเรือเตียวอุ๋นดำเนินการฝึก โดยให้ทอดเรือต่อกันล้อมเป็นค่ายไว้กลางน้ำ ทหารบกเมืองซีจิ๋วฝึกการเรืออยู่ภายใน ทหารเรือเมืองเกงจิ๋วฝึกอยู่รอบนอก เพื่อการรบร่วมตามแผน **"กระดี่ได้น้ำ"** ของข้าศึก

– การฝึกเรือใหญ่ทอดวงเป็นค่ายลงตามชายทะเล ไว้ช่องสำหรับเข้าออกยี่สิบประตู แล้วจัดทหารฝึกการเรือทั้งทางล่อ หลบหลีกหนี รุกไล่ ต่อตี ติดตามให้รวดเร็วชำนาญในการรบทางเรือ

– การฝึกในเวลากลางคืนจุดคบเพลิงสว่างดังกลางวัน

– ค่ายทัพเรือ – ทัพบก ยาวประมาณสามพันเส้น (๑๒๐ กิโลเมตร)

– ภารกิจของกองเรือเฉพาะกิจส่วนหน้าของข้าศึกโจมตีทำลายกำลังภายในเรา ให้ได้มาซึ่งการครองอำนาจทางเรือ ให้นาวิกโยธินทำการรบสะเทินน้ำสะเทินบก (Amphibious task force) สร้างหัวหาด (Beach Head) เป็นฐานทัพหน้า ให้กองทัพบกทำการยึดครองจัดตั้งรัฐบาลทหาร (Civic Action)

ข. กำลังทางพื้นดิน

– โจโฉเป็นแม่ทัพใหญ่ปลงทัพ ณ **ตำบลซำกั๋ง** ทหารราบประมาณร้อยหมื่น กำลังพลจำนวนนี้คาดว่าได้ถูกเผาทำลายโดยกองทัพบกของเล่าปี่ที่ **ทุ่งพกบ๋อง** และถูกน้ำท่วมสูญเสียกำลังพลที่ **แม่น้ำแป๊ะโห** เป็นจำนวนมาก **"ไม่มีการจัดทดแทนกำลังพล"**

– ทหารบกส่วนใหญ่เป็นทหารบ้านนอก เป็นเชลยจากกองทัพนายพลอ้วนเสี้ยว อันเป็นทหารจำใจรบ คิดแต่เอาใจออกจากโจโฉทุกเช้าค่ำ ทหารบกที่ได้จากกองทัพนายพลอ้วนเสี้ยวก็เป็นทหารสำส่อน ทัพหนุนไม่ปรากฏ

– กำลังพลทั้งสิ้นข่าวลือประมาณร้อยหมื่นนั้นไม่เป็นความจริง อันทหารนั้นเพียง **สิบห้าสิบหกหมื่น** ทหารของโจโฉเป็นทหารชาวดอนไม่สันทัดทางเรือ ถึงจะยกมารบพุ่งก็ไม่ถนัด

– **นายทหารสองพัน**

– ความมุ่งหมายของข้าศึกต้องการยึดครองแคว้นกังตั๋งหลังจากทัพเรือส่วนหน้าของข้าศึกได้โจมตีครองอำนาจทางเรือไว้ได้แล้ว

ค. ลมฟ้าอากาศ

– **กองทัพข้าศึกอยู่ต้นลม กองทัพฝ่ายเราอยู่ปลายลม** อันเป็นลมว่าวและลมตะวันตก

– ปรากฏการณ์ที่เป็นจริง ลมพายุหนัก ธงเหลืองใหญ่ของกองทัพข้าศึกหัก หลังจากนั้นลมพัดลงมาปะทะธงชัยฝ่ายเราหักลง แสดงให้เห็นชัดว่าฝ่ายข้าศึกอยู่เหนือลม

- ฤดูนี้เป็นฤดูแล้ง ประมาณว่า **"เดือนอ้ายขึ้นสิบห้าค่ำ"** ดวงจันทร์เต็มดวง ลมสงบ คลื่นในท้องทะเลราบดังหน้ากลอง"
- วันข้างแรม เดือนอ้าย ยังพยากรณ์อากาศไม่ได้ว่ากระแสลมจะปกติหรือจะมีสลาตันในทิศใด

ง. *ภูมิประเทศ*

- บริเวณทั่วไปเป็นลุ่มแม่น้ำกว้างก้นอ่าว ประหนึ่งเป็นทะเลน้ำจืดหรือลันเทบนพื้นดินที่เป็นที่ราบและเนินเขาเป็นชั้นเชิง เหมาะแก่การตั้งค่ายโดยเอาเนินเขาเป็นที่กำบัง ที่มั่นของข้าศึกมีลักษณะภูมิประเทศเช่นนี้ ยาวประมาณสามพันเส้น (๑๒๐ กิโลเมตร)
- บริเวณลุ่มน้ำตำบลซำกั๋งจะเป็นบริเวณ "ยุทธนาวี"

จ. *กิจกรรมบ่อนทำลาย*

- ข้าศึกทำการส่งเจียวก้านซึ่งเป็นสหายเก่าของท่านแม่ทัพเรือจิวยี่มาเกลี้ยกล่อม
- ข้าศึกแต่งนายพลซัวต๋ง นายพลซัวโฮ เข้ามาเป็นแนวที่ห้า (Fifth column) เพื่อการจารกรรมจากเรา และฝ่ายเราได้โต้จารกรรมแล้ว

ฉ. *กิจกรรมจิตวิทยา*

ท่านแม่ทัพโจโฉปรารมภ์ว่า อันอายุเรานี้ได้ห้าสิบปี แม้ได้เมืองกังตั๋งก็จะมีความยินดีอยู่หน่อยหนึ่ง ด้วยแต่ก่อนนั้นเรารู้จักกับนางเกี่ยวก๊กโล่ แล นางเกี่ยวก๊กโล่มีบุตรหญิงสองคน รูปร่างงามกว่าหญิงทั้งปวง เราคิดพอใจอยู่ แต่เผอิญให้พลัดไปเป็นภรรยาซุนเต๊กคนหนึ่ง เป็นภรรยาจิวยี่คนหนึ่ง เมื่อเราไปรบได้เมืองเกงจิ๋วนั้น เราได้สร้างเมืองใหม่ทำปราสาทไว้ริมแม่น้ำเจียงโห ครั้นถ้าเราได้เมืองกังตั๋งเราจะพาหญิงคนนี้ไปอยู่ในปราสาทเมืองกิวจิ๋ว จะได้ปรนนิบัติเราให้เป็นที่ชอบใจกว่าจะสิ้นชีวิต ณ ที่นั้น (เข้าทำนองขอฟอนเฟ้นสวาทร่วมรสรักแก่แม่นางทั้งสองใน "หอกามา" นี้ มิว่างเว้น เริ่มแต่ยามเย็นตะวันรอนจนค่อนรุ่ง) ท่านจอมนายพลโจโฉคงจะลืมภาษิตละติน "Potus, Cibus, Vinus, Omnia, Moderate" (โปตุส, ซิบุส, วีนุส, ออมนิอา, โมเดราเต้ – สุราก็ดี กามคุณก็ดี จะมีคุณก็ต่อเมื่อเสพพอควร)

การปล่อยข่าวนี้ประมาณได้ว่าเป็นกิจกรรมทางจิตวิทยาที่ผิดเป้า หากข้าศึกใคร่จะจะเกลี้ยกล่อมท่านแม่ทัพจิวยี่ และเจ้าผู้ครองนครแคว้นซุนกวน ซึ่งเป็นผู้น้องเจ้าพี่ซุนเซ็กแล้ว คงจะไม่ปล่อยข่าวเช่นนี้ การจึงแน่ชัดว่า โจโฉจะบดขยี้แคว้นกังตั๋งให้จงได้ ไฉนท่านแม่ทัพโจโฉจึงคิดที่จะรักเมียผู้อื่น หญิงสาววัยรุ่นกำดัดขบเผาะมากด้วยพรหมจารีย์จึงไม่ไม่ปรารถนา ใยมาสนใจกับหญิงที่มีสามีแล้ว นับว่าเป็นของใช้แล้ว (Second hand) หรือว่าต้องการ "กระดังงาลนไฟ" ดังใครคนหนึ่งว่า

"ดอกเอ๋ยดอกกระดังงา เมื่อได้มาใหม่ไม่ใคร่หอม ครั้นลนไฟใจจงส่งเสริมยอม เพื่อออมชอมให้ประเทืองเฟื่องกลิ่นเอย"

ข. ปัจจัยอื่น ๆ

- ทหารราบส่วนใหญ่เป็นชาวดอนไม่สันทัดทางเรือ ถึงจะมารบพุ่งก็หาถนัดไม่
- ฤดูนี้เป็นฤดูแล้ง หญ้าและฟางทั้งปวงไม่พอปากม้าที่จะกิน
- ทหารทั้งปวงเป็นชาวป่า จะกินอยู่ก็ผิดสำแดงจะป่วยไข้ขึ้น
- ถ้าทำการรบขับเคี่ยวนานจะขาดการส่งกำลังบำรุง
- การส่งกำลังบำรุงของข้าศึกห่างจากพื้นที่ซึ่งยึดได้ เพราะการขาดการส่งกำลังบำรุงจากเขตหลังมาเขตหน้า และทำได้ยากมาก ทั้งไม่สม่ำเสมอ
- ข้าศึกต้องระวังหลังจากการโจมตีโดยยกกองทัพของ **"นายพลม้าเท้ง และนายพลหันซุย"**

๓. หนทางปฏิบัติของข้าศึก

- ในสภาพลมฟ้าอากาศอำนวย กล่าวคือ ลมพัดจากข้าศึกมายังฝ่ายเราคาดว่าข้าศึกจะใช้กองเรือรบที่ตรึงแน่นเป็นแพขนานบุกทะลวงโจมตีอย่างหนักใน "วันเวลายังมิได้กำหนด" โดยอาศัยกำลังลมเป็นเครื่องสนับสนุนให้ทำการรบโดยฉับพลันหนักหน่วงเจาะแนวฝ่ายเรา
- หากข้าศึก จะใช้เภาทัณฑ์เพลิงเข้าต่อตี จะยังความเสียหายให้แก่ฝ่ายเราอย่างหนัก เพราะไฟจะไหม้ลุกลามจากแนวหน้าเข้าแนวหลังของฝ่ายเรา แต่ฝ่ายข้าศึกจะปลอดภัยจากการโจมตี เพราะอยู่ต้นลม

– ประกอบทั้งทหารเรือซึ่งอยู่บนเรือ ซึ่งตรึงเป็นแพเคลื่อนที่ตามกระแสลมย่อมก่อให้เกิดอำนาจทะลุทะลวงในการบุกโจมตี ซึ่งจะต้องหยุดยั้งตอบโต้โดยยากหากสภาพดังกล่าว ขวัญของทหารข้าศึกจะดียิ่งขึ้น

๔. วิเคราะห์ทางปฏิบัติของข้าศึก

– ฝ่ายข้าศึกยังไม่รู้แผนการตอบโต้จารกรรม ซึ่งนายพลอุยกาย – นายพลงำเต๊กและนายพลกำเหล็ง เข้าไปเป็นแนวที่ห้าของฝ่ายเรา

– ฝ่ายข้าศึกยังไม่รู้ว่า ฝ่ายเราจับและดำเนินการตอบโต้แผนการจารกรรมของข้าศึกที่ส่ง "นายพลซัวต๋ง นายพลซัวโฮ" เขามาลวงหาข่าว

– คาดว่า ท่านที่ปรึกษา **มหาอำมาตย์บังทอง** ที่ฝ่ายเราส่งเข้าไปเป็นแนวที่ห้าฝ่ายข้าศึกยังเชื่อแน่ว่าเป็นผู้ภักดีต่อข้าศึก

– แน่นอนว่า เรือรบทุกลำจะต้องตรึงติดแน่นดังแผ่นดิน ตามคำแนะนำของ **มหาอำมาตย์บังทองแนวที่ห้าฝ่ายเรา**

– หากฝ่ายเรา "โจมตีก่อน – โจมตีให้หนัก – โจมตีติดต่อสม่ำเสมอ (Hit first, Hit hard, Keep on hitting)" โดยใช้เพลิงเป็นปัจจัยในการรบ แต่ปัญหาเรื่องลมฟ้าอากาศยังเป็นปัจจัยที่ยังประโยชน์ฝ่ายข้าศึกได้เปรียบ คือพัดจากข้าศึกมายังฝ่ายเรา "ฟ้า" ปัจจัยให้ขวัญข้าศึกดีอยู่

– หากทัพเรือแตก ทัพบกข้าศึกจะหมดความสำคัญในการยุทธครั้งนี้

พิจารณาจากการจัดทัพ ข้าศึกจัดทัพทุ่มน้ำหนักการยุทธให้กองทัพเรือทั้งหมด ประมาณสถานการณ์ได้ว่ากองทัพบกระวังหลังไม่เข้มแข็งไม่อาจสนับสนุน ในเมื่อกองทัพเรือปฏิบัติการไม่ได้ผล

๕. ข้อสรุป

กำลังส่วนใหญ่ของข้าศึกเป็นกำลังทางบก ที่จะต้องมาทำการรบทางเรือ แต่เนื่องจากมีแม่น้ำคั่นระหว่างข้าศึกและฝ่ายเรา ฝ่ายข้าศึกจำต้องอาศัยกำลังทางเรือ ซึ่งยึดเป็นเชลยได้จากเมืองเกงจิ๋ว และฝึกเพิ่มสมรรถภาพทหารบกให้ทำการรบทางเรือ และการยุทธสะเทิ้นน้ำสะเทิ้นบกได้ดังเช่นทหารพรรคนาวิกโยธิน

– กำลังทางบกและเรือตามข่าวลือประมาณร้อยหมื่น "แต่ความจริงสิบห้าสิบหกหมื่น"

– เสบียงอาหารพอสำหรับระยะเวลาสั้นขาดการส่งกำลังบำรุง

– กำลังของข้าศึกมุ่งบุกทะลวงโดยกองทัพเรือสนับสนุนโดยกองทัพบกส่วนน้อย

– หากฝ่ายเรารับการบุกทางเรือได้ทัพบกย่อมระส่ำระสายและเสียขวัญ

– ข้าศึกอาศัยปัจจัยของลมฟ้าอากาศเป็นหลักในการบุกทะลวง ด้วยทุ่มน้ำหนักการโจมตีทางเรือทั้งหมด

– ปัจจัยที่สำคัญก็คือ ลมฟ้าอากาศเป็นปัจจัยเสริมกำลังให้แก่ข้าศึก **"หากลมพัดกลับทิศจากฝ่ายเราไปฝ่ายข้าศึก ขณะนั้นจะเป็นโอกาสอันสำคัญที่สุด"** ซึ่งฝ่ายเราจะยับยั้งการบุกทะลวงของกองเรือข้าศึกได้ โดยใช้อำนาจยิง **เกาทัณฑ์เพลิง** โดยระยะไกล โดยหวังผลให้เรือรบข้าศึกที่ติดเพลิงปะทะร่นลงไปแนวหลัง เป็นการทำลายกันเอง ตามแนวความคิดของฝ่ายเรา

ความต้องการของข่าวกรอง **"วันใด – เวลาใดที่ลมสลาตันจะพัดกลับโดยพัดจากฝ่ายเราไปหาข้าศึก วันใดลมพัดกลับความเร็วลมตามกำหนดวันนั้นควรเป็นวัน ว. (D. – Day) เวลา น."**

(ลงชื่อ) *โลซก*

รักษาราชการ จก.ขว. ทหารทัพแคว้นกังตั๋ง

ชื่อหน่วย ฝ่ายการข่าวทหาร

การประมาณสถานการณ์ข่าวกรองที่...........................

หน้า..............ของ หน้า........................

ลับที่สุด (ฉบับที่ ๓)

แผนกข่าวกรอง

ประกอบ

ประมาณสถานการณ์ข่าวกรอง

ที่.....................

ฝ่ายการข่าวทหาร

บก. ทัพหลวง ปากน้ำเมืองกังแฮ

ขึ้นสิบค่ำ เดือนอ้าย พ.ศ. ๗๔๔

ผนวกข่าวกรองที่.............................

แผนที่.......................................

๑. สรุปข่าวกรอง

ก. กำลังทางเรือ

- กำลังทางเรือของข้าศึกได้จากกำลังจากทหารเมืองเกงจิ๋วที่ถูกยึดครองทำการรบ ขาด "ขวัญ" ทำการโดยจำใจ และขาดการฝึกซ้อม
- ทหารส่วนใหญ่เป็นชาวดอน ต้องมาฝึกหัดให้เป็นทหารเรือ ย่อมขาดสมรรถ-ภาพ

ข. กำลังทางบก

- เดินทางรอนแรมไกล เป็นการทอนกำลังรบไปในตัว ย่อมทำการรบไม่เข้มแข็ง
- ทหารจากหลายหมู่หมายเหล่า เป็นทหารสำส่อน ขาด "เอกภาพ (UNITY)" ในการบังคับบัญชา
- ปัจจัยการส่งกำลังบำรุงทำไม่สะดวก เพราะถูกตัดเส้นทางลำเลียงได้ง่าย

ค. หาทางปฏิบัติของข้าศึก

- ตามฤดูกาล ลมพัดจากข้าศึกมาสู่ฝ่ายเรา ฝ่ายข้าศึกย่อมได้เปรียบที่จะใช้กองเรือขนาดใหญ่โจมตีทะลุทะลวงฝ่ายเรา
- ข้าศึกอาจใช้ "ธนูเพลิง" เป็นอาวุธทำลาย เพราะข้าศึกถือความได้เปรียบในการอยู่เหนือลม และยิงธนูเพลิงตามกระแสลม

- การที่ข้าศึกตรึงเรือเป็นแพขนานย่อมได้เปรียบในน้ำหนักและการโจมตี ซึ่งยากต่อการต่อต้านจากการบุกขนาดใหญ่ด้วยกำลังเรือทั้งหมด
- ขวัญข้าศึกค่อนข้างดี เพราะการได้เปรียบในเรื่องการอยู่เหนือลม

๒. ความต้องการของข่าวกรอง

- ข้าศึกใช้ปัจจัยลมฟ้าอากาศสำหรับการบุกทะลวง โดยอาศัยกองเรือทั้งหมดเข้าโจมตี โดยไม่เกรงว่าฝ่ายเราจะใช้ "ธนูเพลิง" ข้าศึกมั่นใจในลักษณะการยึดตรึงเรือแน่นเป็นแพขนาน ของกองเรือฝ่ายข้าศึกซึ่งอยู่ต้นลมย่อมมั่นใจว่าฝ่ายเราจะไม่ใช้เพลิงเผาข้าศึก เพราะลมย่อมพัดเพลิงเข้าหาฝ่ายเรา ข้าศึกจึงเป็นฝ่ายได้เปรียบ
- หากปัจจัยลมฟ้าอากาศ กลับเป็นไปในทำนองตรงกันข้ามคือพัดจากเราไปหาข้าศึกเมื่อนั้นข้าศึกจะเสียเปรียบโดยสิ้นเชิง เพราะเรือขนานยึดแน่นจะแยกออกจากกันเพื่อดับเพลิงย่อมทำได้ยาก และเพลิงจะไหม้จากแนวหน้าไปสู่แนวหลังข้าศึก

หัวข้อข่าวสำคัญ (หขส) ที่ต้องการคือ "วันใด เวลาใด ที่ลมสลาตันพัดจากฝ่ายเราไปหาข้าศึก "เพื่อจะได้กำหนด วัน ว. เวลา น.

๓. กิจการข่าวกรอง

การข่าวกำลังรอผลทางอุตุนิยมวิทยา ว่า "วันใด เวลาใด ลมพัดกลับทิศ วันนั้น ควรจะเป็น วัน ว. และ เวลา น."

(ลงชื่อ) *จุกัดกิ้น*

ผอ. ฝ่ายการข่าว กองทัพหลวงแคว้นกังตั๋ง

ปัญหาในการยุทธนาวี

ปัญหาในการยุทธนาวีครั้งนี้ย่อมเห็นชัดด้วยกันแล้วทั้งสองฝ่ายว่า ลักษณะอุตุนิยมวิทยาเป็นปัจจัยใหญ่ในการยุทธครั้งนี้

ใครเล่าจะเป็นผู้แก้ปัญหาครั้งนี้ได้ ขงเบ้ง ยอด เอกอรรคอภิมหาเสนาธิการทหาร และที่ปรึกษากองทัพกังตั๋งเป็นผู้แก้ปัญหา โดยกล่าวว่าการศึกครั้งนี้ พันธมิตรหวัง

จะเอาเพลิงเผาทัพโจโฉแต่ท่านแม่ทัพเรือจิวยี่ได้ล้มเจ็บลงตรวจอาการแล้วเห็นว่า ธาตุทั้งสี่ใ**นกายของท่านแม่ทัพเรือนั้นธาตุดิน ธาตุน้ำ นั้นปกติ ขาดแต่ธาตุลมและธาตุไฟ** ถ้าได้ธาตุลมมาดังปรารถนาธาตุไฟก็จะได้ให้ความร้อน ธาตุทั้งสี่ในกายก็จะปกติ เมื่อแม่ทัพจิวยี่เห็นว่า เสธ. ขงเบ้งทราบอาการโรคของตนก็ตกใจ จึงถามว่า

"ท่านคิดประการใดจึงจะให้เกิดลมสลาตันได้"

ขงเบ้งนั้นรู้ตำราว่า **"เดือนอ้ายแรมห้าค่ำจะเกิดลมสลาตัน"** ครั้นจะบอกตำราให้จิวยี่รู้ไว้สืบไปจิวยี่จะไม่เกรงความคิด จึงเสแสร้งออกความคิดขอทำ **พิธีร่ายมนต์เรียก "ลมสลาตัน"**

ขงเบ้งทำพิธีเรียกลมอยู่นั้นเป็นวันแรมสี่ค่ำเดือนอ้ายเวลาสองยามเศษ เห็นลมสลาตันพัดกลับทิศดังแจ้งในตำรา "(ใครแต่งไม่ทราบ)" จึงหลบหนีมาลงเรือที่นัดไว้กับนายพลจูล่ง

"เพื่อนที่ฉลาดและรู้ทันเรา เราต้องไม่ชอบ" ฉันใดก็ดี จิวยี่เมื่อขงเบ้งรู้ทันและฉลาดกว่าก็อยู่ร่วมโลกกันไม่ได้ จิวยี่จึงสั่งให้ พ.อ. เตงฮอง และ พ.อ. ซีเซ่ง ไปฆ่า เสธ. ขงเบ้งเสีย แต่ช้าไป เสธ. ขงเบ้งลงเรือไปกับนายพลจูล่ง เมื่อ พ.อ. ซีเซ่ง – พ.อ. เตงฮอง ตามไป นายพลจูล่งจึงยิงเกาทัณฑ์ไปถูกสายลดเรือใบของ พ.อ. ซีเซ่ง ขาดเรือหันขวางลำ เสธ. ขงเบ้ง ก็กลับได้โดยสบายมาก (ส.บ.ม.) พร้อมด้วย **"ลิ้นสามนิ้ว"** ของท่านยอดเสนาธิการผู้ชาญฉลาด หรือเป็นนักการทูตชั้น **"เอกอัครบรมอภิมหาดุษฎีบัณฑิต** (First Class Super Honour Ph. D of Ph D) **เหรียญดุษฎีมาลาเข็มศิลปวิทยาสายสพายอันมีเกียรติมีศักดิ์มหาโยธินเสนางคบดีมหาอัศวินแห่งยุทธจักรจีน"**

และแล้วฝ่ายแม่ทัพเรอจิวยี่ ครั้นยามเย็นย่ำสนทยาสิ้นแสงตะวันรอน (End of Evening Nautical Twilight = EENT) เป็นเวลาที่เหมาะในการจัดกองทัพเคลื่อนเข้าสู่ยุทธบริเวณ แม่กองทัพหลวงจิวยี่จึงสั่งจุดประทัดขึ้นเป็นสำคัญบนยอดเขาบีนสาน ตัดหัวนายพลชัวมอ เซ่นธงชัย กองทัพเรือเฉพาะกิจได้เคลื่อนกำลังพร้อมกัน กำลังทั้งสิ้นของแคว้นกังตั๋งปฏิบัติตาม **คำสั่งยุทธการ** ดังนี้ :–

ลับที่สุด (ฉบับที่ ๔)

ที่ ยก. ๐๐๑/๔

กองบัญชาการทัพหลวงแคว้นกังตั๋ง
ปากน้ำเมืองกังแฮ
แรมสี่ค่ำ เดือนอ้าย พ.ศ. ๗๔๔

คำสั่งยุทธการที่ ๑/๗๔๔

อ้างถึง แผนที่.........................
แผนที่ทะเล....................

เวลา เวลาท้องถิ่นยามเศษ

การจัดหน่วยกำลัง

ก. กองเรือเฉพาะกิจ
เอกสาร ลับที่.........................

ข. กองทัพบก
เอกสาร ลับที่.........................

ค. กองอาสารักษาดินแดน
เอกสาร ลับที่.............. ....

๑. สถานการณ์ทั่วไป

ดูแผนยุทธการ ที่พิเศษ ๑/๗๔๔

๒. ภารกิจ

ก. กองเรือเฉพาะกิจ ต่อต้าน – โจมตีให้ได้มาซึ่งการครองน่านน้ำซำกั๋ง (Sea Supremacy)

ข. กองทัพบกโจมตีติดตามให้ได้มาซึ่งการครองยุทธบริเวณ

ค. กองอาสารักษาดินแดน สำรองกำลังสนับสนุนทัพบก – เรือ และรักษาความสงบภายใน

๓. การปฏิบัติ

ก. วัน ว. คือ วันแรมห้าค่ำ เดือนอ้าย เวลา น. เวลาประมาณสองยามเศษ

ข. ปลัดทัพ

นายพลเทียเภา ดำรงตำแหน่งเสนาธิการทหารส่วนหน้าควบคุมกำลังพล(กพ) และส่งกำลังบำรุง (กบ) นายพลโลซก รองเสนาธิการทหารส่วนหน้าควบคุมการข่าว (ขว) และยุทธการ (ยก) เตรียมทัพตามแผนพร้อมที่จะปฏิบัติได้ทันที

ค. กองเรือจู่โจม

- **นายพลเรืออุยกาย** จัดเรือรบยี่สิบลำ เอาหญ้าและฟางบรรทุกลง แล้วเอาน้ำมันปลาลาดให้ชุ่มเป็นเชื้อเพลิง แล้วเอาดินประสิวสุพรรณถันปรายบนหน้าและฟางให้ทั้งสิ้น ออกไปตำบลเซกเพ็ก ใช้ธงตะขาบเขียวปักหน้าเรือเป็นสำคัญจู่โจมตาม **"แผนอัคนี"** หวังผลบดขยี้ **"แผนกระดี่ได้น้ำ"** ของข้าศึก
- **นายพลเรืออุยกาย** เขียนจดหมายไปลวงจอมนายพลโจโฉฝ่ายข้าศึกตามแผนโต้จารกรรมของฝ่ายเรา แจ้งลวงให้ข้าศึกทราบว่า นายพลอุยกายจะลอบนำเสบียงมากำนัลโจโฉในเวลาสองยาม แรมห้าค่ำ เดือนอ้าย
- **นาวาเอก ฮันต๋ง – นาวาเอก จิวท่าย – นาวาเอก จิวขิม – นาวาเอก ตันบู** ผู้บังคับการกองเรือจู่โจมเฉพาะกิจ คุมเรือคนละสามร้อยลำรวมเป็นพันสองร้อยลำ เป็นหน่วยคอมมานโดจู่โจมส่วนหน้าโจมตีฉับพลัน

ง. *ทัพบกหน่วยคอมมานโด*

- **พันเอกกำเหลง** จัดกำลังคอมมานโดสามพันไปเผาเสบียงทัพโจโฉ ที่ตำบลฮัวหลิมก่อนยกทัพตัดหัวพันเอกซัวต๋งเซ่นธงชัยเอาฤกษ์
- **พันเอกลิบอง** คุมหน่วยคอมมานโดสามพัน เป็นกองหนุนพันเอกกำเหลง
- **พันเอกไทสูจู้** จัดกำลังคอมมานโดสามพันโดยรอเวลาโจมตีตามสัญญาณธงแดงตัดทัพหนุนของข้าศึกที่ตำบลหับหุย
- **พันเอกเล่งทอง** คุมหน่วยคอมมานโดสามพันยกไปตำบลอิเหลง เมื่อเห็นแสงเพลิงตำบลฮัวหลิมไหม้ให้สกัดตีกองทัพโจโฉ

– **พันเอกตังสิด** คุมหน่วยคอมมานโดสามพันไปปล้นค่ายโจโฉที่ตำบลริมแม่-น้ำฮันฉวน หากมีสัญญาณธงขาวให้คุมทหารเข้าบรรจบ

– **พันเอกพัวเจี๋ยง** คุมหน่วยคอมมานโดสามพันไปแดนเมืองฮันหยงปั๊กธงขาวไว้เป็นสำคัญเป็นหน่วยสนับสนุนนายพลตังสิด

จะเห็นได้ว่าสมัยสามก๊ก ทัพบกจัดแบบ "หน่วยสาม" (Tri – Organization) และปัจจุบันทัพบกของทั้งโลกยังนิยมจัดแบบ "หน่วยสาม" สหรัฐอเมริกาจัดแบบ "หน่วยห้า" (Pentomic)"' ก็ยังไม่ทิ้งการจัด "หน่วยสาม" แสดงว่าการจัดหน่วยสามยังทันสมัยแต่สามก๊กมาจนบัดนี้

จ. *กองอาสารักษาดินแดน*

– ฯพณฯ ซุนกวน เป็นทัพหนุน

– นายพลลกซุน เป็นกองหน้าทัพหนุน

– ทัพหนุนตั้งมั่นที่ ตำบลอุยเต้

๔. การธุรการและการส่งกำลัง

ก. การธุรการและกำลังพล ดูผนวกการธุรการและกำลังพล

ข. การส่งกำลังบำรุง ดูผนวกการส่งกำลังบำรุง

๕. การบังคับบัญชาและการสื่อสาร

ก. กองบังคับบัญชา ดูสายการผนวกบังคับบัญชา

ข. การสื่อสาร ดูผนวกการสื่อสาร

(ลงชื่อ) *นายพลเรือจิวยี่*

แม่กองทัพหลวงผู้บัญชาการทหารสูงสุดแคว้นกังตั๋ง

ผนวก ก. การข่าวกรอง

ข. แนวความคิดในการใช้กำลังทหารเรือ

ค. แนวความคิดในการใช้กำลังทางบก

ง. แนวความคิดในการใช้กำลังอาสารักษาดินแดน

จ. การดำเนินสงครามจิตวิทยา

ฉ. การธุรการและการกำลังพล

ช. การส่งกำลังบำรุง

ซ. สายการบังคับบัญชา

ฌ. สายการสื่อสาร

การแจกจ่าย นขต. (หน่วยขึ้นตรง)

ท่านจอมนายพลโจโฉหลงกลรอฟังข่าวนายพลเรืออุยกายตลอดมา นายพลเทียหยก ที่ปรึกษาจอมนายพลโจโฉแจ้งว่าลมสลาตันพัดกลับทิศแล้วเกรงจะมีอันตราย โจโฉผู้หยั่งรู้ดินฟ้าแต่ไม่ซึ้ง **ยังมั่นใจว่าเทศกาลนี้** ลมมีมาเล็กน้อยพอแก้สถานการณ์ได้

ขณะนั้นลมสลาตันพัดหนักมาทั้งเดือนและดาวสกาวสว่าง โจโฉออกไปนั่งหน้าเรือกับทหารแลเห็นคลื่นใหญ่มีมาตามลม **โจโฉคิดประมาท** ขณะนั้นนายพลเรืออุยกายให้เรือน้อยมาแจ้งข้อราชการว่า คุมเสบียงมากำนัลแล้ว โจโฉจึงปราโมทย์และว่า เทพยดาดลใจให้นายพลเรืออุยกายมาเสริมบารมี แต่พอเห็นเรือนั้นเข้ามาใกล้ **นายพลเรือเทียหยกเห็นเรือเบาพ่องมีความสงสัยจึงเรียนโจโฉว่า บัดนี้ลมสลาตันพัดหนักจะไว้ใจนายพลเรืออุยกายหาได้ไม่** เพราะเรือบรรทุกเสบียงย่อมหนักเพียบน้ำ แต่เรือนายพลอุยกายลอยเบาพ่องน้ำอยู่ ขอให้ท่านจอมนายพลจงอย่าให้เรือของนายพลเรืออุยกายเข้ามาใกล้ จอมนายพลโจโฉได้สติจึงให้นายพลเรือบุนเพ่งกับทหารห้าสิบคนไปห้ามเรือนายพลเรืออุยกายไว้ (ตอนนี้ถ้ามีสัญญาณเรียกขาน Call Sign อย่างสมัยนี้ หรือมีการพิสูจน์ฝ่าย IFF = Identification Friend or Foe ก็จะดี IFF ณ ที่นี้ไม่ใช่ IFF อย่างที่พวกเราผู้ชายชอบใช้กัน) พอขาดคำทหารของนายพลเรืออุยกายจึงยิงเกาทัณฑ์ถูกนายพลเรือบุนเพ่งล้มลง นายพลเรืออุยกาย**จึงเปิดฉากการจู่โจมทันที** โดยจุดประทัดสัญญาณ โบกธงสัญญาณ พอดีลมสลาตันพัดกระโชกหนัก เรือรบของนายพลเรืออุยกายก็ประดากันชักใบแล่นตามลมจุดเพลิงเข้าต่อตีไปปะทะกับกองเรือจอมนายพลโจโฉ ความในสามก๊กว่าดังนี้ :–

"ฝ่ายทหารโจโฉเห็นเพลิงติดขึ้น ณ เรือขนาน ก็ชวนกันสาดน้ำดับเพลิงเป็นอลหม่าน แต่ว่าลมพัดกล้านัก ครั้นจะแก้ไขก็ขัดสนด้วยโซ่แลสายยูนั้นตรึงไว้มั่นคง เพลิงก็ยิ่งไหม้ลามขึ้น ฝ่ายอุยกายจึงพาทหารประมาณเก้าสิบคนลงเรือเร็วรีบเข้าไปหวังจะจับโจโฉฆ่าเสีย ขณะนั้นโจโฉแกว่งกระบี่เร่งให้ทหารดับเพลิง เพลิงยิ่งติดมากขึ้นทหารทั้งปวงทนไฟมิได้ก็วิ่งวุ่นวายไป โจโฉจึงร้องให้เอาเรือรบเล็ก ๆ ถ่ายคนขึ้นบก ครั้นแลขึ้นไปเห็นค่ายบนบกนั้นเพลิงไหม้ขึ้นเป็นหลายตำบลก็ยิ่งตกใจนัก ครั้นเพลิงไหม้มาถึงเรือขนานซึ่งโจโฉอยู่ พอเตียวเลี้ยวเอาเรือเข้ามารับโจโฉก็ลงเรือจะหนีขึ้นบก

ฝ่ายอุยกายถือกระบี่นั่งอยู่หน้าเรือ แลเห็นโจโฉใส่เสื้อแดงหนีเพลิงลงเรือเร็วจะหนีขึ้นบก อุยกายจึงให้ทหารรีบแจวเข้าไปแล้วร้องว่า อ้ายโจโฉมึงจะหนีไปไหน โจโฉได้ฟังดังนั้นก็ยิ่งตกใจ เตียวเลี้ยวเห็นอุยกายตามมาจึงขึ้นเกาทัณฑ์ยิงไปถูกอุยกายตกน้ำลง เตียวเลี้ยวจึงพาโจโฉขึ้นมาได้ถึงตลิ่ง เห็นทหารทั้งปวงแตกตื่นเป็นอลหม่านมิได้เป็นกระบวนทัพ เตียวเลี้ยวจึงให้เอาม้าตัวหนึ่งมาให้ โจโฉขี่แล้วพาทหารหนีไป

สามก๊กภาษาอังกฤษฉบับบริวิทเทเลอร์กล่าวดังนี้

All Ts'ao Ts'ao's ship were gathered there and they were firmly chained together not one could escape from the others and flee. There was a roar of bombs and fireships came on from all sides at once. The face of the three rivers was speedily covered with fire which flew before the wind from one ship to another. It seemed as if the universe was filled with flame.

Ts'ao Ts'ao hastened toward the shore. Huang Kai, with a few men at his back, leaped into a small boat, dashed through the fire and sought Ts'ao Ts'ao. He, seeing the iminence of the danger, was making for the land, Chang Liao got hold of a small boat into which he helped his master; none too soon for the ship was burning. They got Ts'ao Ts'ao out of the thick of the fire and dashed for the bank.

Huang Kai seeing a handsomely robed get into a small boat guessed it must be Ts'ao Ts'ao and pursued. He drew very near and he held his taken blade ready to strike, crying out.

"You rebel, do not flee I am Huang Kai."

Ts'ao Ts'ao howled in the bitterness of his distress. Chang Liao fitted an arrow to his bow and aimed at the pursuer, shooting at short range. The roaring of the gate and the flames kept Huang Kai from hearing the twang of the string and he was wounded in the shoulder. He feel and rolled over into water.

He fell in paril of water.
When flames were high:
Ere cudget bruises had faded
An arrow struck

เรือรบของ น.อ. ฮันต๋ง น.อ. จิวซิม น.อ. ตันบู น.อ. จิวท่าย แห่งนาวีกังตั๋ง ประดาเข้าตีกองเรือโจโฉแตกไม่เป็นขบวน นายพลเรือจิวยี่ นายพลเรือเทียเภา น.อ. เตงฮอง น.อ. ซีเซ่ง หนุนเข้าตี สามก๊กบรรยายไว้ว่า

"เพลิงนั้นติดเข้าที่ใดทหารจิวยี่ก็ตามเข้าไปที่นั่น ทหารจิวยี่เข้าไปถึงไหน เพลิงก็ยิ่งไหม้ติดลามขึ้นที่นั่นเป็นอันมาก เหล่าทหารโจโฉรบพุ่งต้องอาวุธเจ็บปวดล้มตายเป็นอันมาก ตกน้ำตายบ้าง ตายในเพลิงบ้าง"

กองทัพเรือของจอมนายพลโจโฉพินาศแล้ว ประมาณสถานการณ์ที่แม่ทัพจิวยี่ได้ประมาณไว้ หากกองทัพเรือแตก ทัพบกก็ย่อมขวัญเสียและแตกทัพในที่สุด และกองทัพแคว้นกังตั๋งก็รักษาจุดมุ่งหมายในการรักษาเอกราชของแคว้นไว้ได้ กองทัพเรือได้มาซึ่ง การครองอำนาจน่านน้ำซำกั๋งซึ่งเป็นบริเวณยุทธนาวี ภารกิจของกองทัพเรือตามแผน "อัคนี" ได้เสร็จสิ้นสมบูรณ์ที่สุด

อะไรเล่าเป็น "จุดวิกฤต" ในการยุทธครั้งนี้ คงสรุปได้ว่า เพราะลักษณะอุตุนิยมวิทยาอันเร้นลับที่ เอกอรรคบรมอภิมหาเสนาธิการขงเบ้ง ได้รู้มาแต่ผู้เดียว จึงสามารถกำหนด วัน ว. เวลา น. และทำการรบตามแผน "อัคนี" ได้เป็นผลสำเร็จ ส่วนแผน "กระดี่ได้น้ำ" ของจอมนายพลโจโฉต้องพินาศลงโดยสิ้นเชิง

ตำราอุตุฉบับนี้ ใครเป็นผู้ให้กำเนิด (ฝากไว้คิดเป็นการบ้านด้วย)

สรุป – กองทัพของจอมนายพลโจโฉทำการตามแผน **"กระดี่ได้น้ำ"** ไม่สำเร็จสมดังความมุ่งหมาย เพราะขาดความซึ้งในวิชาอุตุนิยมวิทยา หรือหากจะยกเอาปัจจัยทั้ง ๕ ประการของ "ศิลปการสงคราม" ของท่านซุนซู้ได้กล่าวไว้ คงจะกล่าวได้ว่าปัจจัยข้อ ๒ คือ ฟ้าไม่อำนวยโอกาสให้แก่ท่านจอมนายพลโจโฉ

– กองทัพของท่านแม่ทัพจิวยี่แห่งแคว้นกังตั๋ง ดำรงความมุ่งหมายในความเป็นเอกราชของแคว้นไว้ได้ เพราะลักษณะอุตุนิยมวิทยา หรือปัจจัยแห่งศิลปการสงครามของท่านซุนซู้สนับสนุนให้ทำการได้ตามแผน **"อัคนี"**

– กองทัพของราชวงศ์เล่าปี่ โดยยอดเสนาธิการขงเบ้ง ใช้สงครามจิตวิทยาได้ผลที่ลงทุนด้วย **ลิ้นเพียงสามนิ้ว** ยุให้โจโฉและซุนกวนแตกกัน และได้ครองเมืองเกงจิ๋วในที่สุด เพราะนายทหารเสนาธิการรู้จักลักษณะอุตุนิยมวิทยาได้แน่ชัด

วิจารณ์–วิจัย และวิพากย์การยุทธนาวีน่านน้ำซำกั๋ง

หากจะพิจารณาหลักการสงคราม (Principles of war) ในปัจจุบัน จะวิจารณ์วิจัยและวิพากย์ตามหลักการสงคราม ๙ หลักโดยย่อ ดังนี้.–

๑. หลักการดำรงความมุ่งหมาย (Principle of the Objective) โจโฉเป็นฝ่ายแพ้เพราะดำรงความมุ่งหมายที่จะผูกมิตรซุนกวนและบดขยี้เล่าปี่ไม่ได้

๒. หลักการรุก (Principle of the Offensive)
โจโฉก็แพ้อย่างย่อยยับ มุ่งหมายจะเป็นฝ่ายรุก แต่กลับเป็นฝ่ายตั้งรับ เพราะขาดความรู้ทางอุตุนิยมวิทยา และการหาข่าวกรอง

๓. หลักการรวมกำลัง (Principle of Mass)
คือรวมกำลังให้เหนือข้าศึกในเวลาและตำบลที่ทำการยุทธ โจโฉทำการรวมกำลังสูงกว่าข้าศึกมาก แต่ขาดหลักการระวังป้องกันรักษาความปลอดภัย (Principle of Security) ทำให้ข้าศึกจู่โจมแต่ป้องกันไม่ได้ โจโฉจึงเป็นฝ่ายแพ้ เพราะการรวมกำลังต้องสลายตัว

๔. หลักการออมกำลัง (Principle of Economy of Force)

หลักการสงครามข้อนี้ โจโฉก็พ่ายแพ้อีก เพราะการออมกำลังโดยยึดแพขนานติดกันเป็นพืด เพื่อจะออมกำลังทหาร เพื่อจะใช้น้ำหนักของแพบุกทะลวงข้าศึก แต่ขาดความคล่องตัวในยุทธวิธีจึงถูกการยุทธจู่โจมฉับพลันทำให้กำลังที่ออมไว้ไม่ได้ผล

๕. หลักในการดำเนินกลยุทธ (Principle of Manoeuver)

การดำเนินกลยุทธ พิจารณาแล้วเสมอกันในหลักการ แต่การช่วงชิงเวลาตามลักษณะอากาศผันแปร โจโฉเป็นผู้แพ้เพราะไม่ซึ้งในกาลอากาศและแพ้การแทรกซึมบ่อนทำลายโดยแนวห้าของข้าศึก

๖. หลักเอกภาพในการบังคับบัญชา (Principle ol Unity of Command)

ฝ่ายโจโฉชนะดีกว่าซุนกวน เพราะโจโฉเป็นแม่ทัพมีอาญาสิทธิ์เต็มที่ ส่วนซุนกวนย่อมอาศัยจิวยี่และขงเบ้ง มีลับลมคมในกันอยู่ ขาดเอกภาพในการบังคับบัญชา หากแต่มีผลประโยชน์ร่วมกันหรือศัตรูร่วมกันจึงทำให้เกิด "เอกภาพชั่วขณะ"

๗. หลักการรักษาความปลอดภัย (Principle of Security)

หลักนี้ โจโฉเป็นฝ่ายแพ้อย่างยับเยิน เพราะประมาทในลักษณะอุตุนิยมวิทยา เมื่อข้าศึกจู่โจมแล้วแก้ปัญหาไม่ได้ เสถียรภาพ ความปลอดภัยทั้งกองทัพจึงย่อยยับ เพราะการจู่โจมอย่างฉับพลันทันทีของข้าศึก โดยเฉพาะโจโฉทุ่มน้ำหนักการยุทธให้กองทัพเรือทั้งหมด ขาดกำลังทางเรือสำรอง ขาดกำลังสนับสนุนทางบกในเมื่อกองทัพเรือปฏิบัติการยุทธไม่ได้ผล ขาดหลักออมกำลังตั้งรับในข้อ ๔

๘. หลักจู่โจม (Principle of Surprise)

โจโฉไว้ใจในลักษณะอุตุนิยมวิทยาและตรึงเรือเป็นแพขนานจนเกินไป มุ่งแต่จะทำการจู่โจม เมื่อผิดพลาดด้วยช่วงเวลาที่ลักษณะอุตุเปลี่ยนแปลงจึงถูกฝ่ายข้าศึกจู่โจมแบบตั้งรับไม่ติด หลักจู่โจมนี้ โจโฉเป็นฝ่ายแพ้อย่างเด็ดขาด

และฝ่ายจิวยี่ยึดหลัก ตีก่อน ตีให้หนัก ติดตามต่อตีสม่ำเสมอ (Hit first, Hit hard, Keep on hitting)

๙. หลักความง่าย (Principle of Simplicity)

ทัพเรือแพขนานของโจโฉง่ายเกินไปจนขาดความคล่องตัว เมื่อข้าศึกจู่โจมแล้ว หลักความง่ายแต่ไม่รอบคอบและประมาทในกาลอากาศของโจโฉจึงเป็นภัยยิ่งในสมรภูมิ หลักความง่ายนี้ทัพโจโฉแพ้อีก

พิจารณาหลักการสงครามนี้แล้วโจโฉแพ้อย่างที่เรียกว่า "ย่อยยับอัปราชัย" ภาษาตลาดคงพูดได้ว่า "อันยรูปา" คือ "หมดรูป" ภาษาไพ่เผหรือโปคเก้อร์ก็คงหมดเค้า หมดหน้าตัก หรือจะพิจารณารูปของสงครามจิตวิทยา อาจจะพิจารณาได้ ๓ ประการ ดังนี้.—

๑. กองทัพก๊กโจโฉ ใช้นโยบายรุกราน จัดพยุหยาตราทัพเพื่อทำสงครามบดขยี้ก๊กเล่าปี่ โดยชวนก๊กซุนกวนเข้าเป็นพันธมิตร โจโฉเดิน นโยบายหลักถูกต้อง แต่ปฏิบัติผิด ในรายละเอียด จึงทำให้ซุนกวนซึ่งโจโฉหวังจะผูกมิตรกลายเป็นศัตรู และซุนกวนกับเล่าปี่ศัตรูของโจโฉร่วมกันรบโจโฉ ผลการรบโจโฉแพ้ยับเยินถอยร่นชนิดตั้งตัวไม่ติด

๒. กองทัพก๊กซุนกวน ไม่มีสาเหตุโกรธเคืองกับโจโฉ แต่ต้องรบกับโจโฉ "เพราะลิ้นชั่วของโจโฉ" และ "ลิ้นฉลาดของขงเบ้ง" ซุนกวนรักษาแว่นแคว้นได้แต่เสียหายผู้คนและทรัพย์สมบัติ รักษา สถานภาพเดิม (Status Quo) ของแคว้นได้ ไม่ได้กำไร แต่ขาดทุนผู้คนยุทโธปกรณ์ หรือจะเรียกว่าเสมอตัวก็ได้

๓. กองทัพเล่าปี่ลงทุนเพียง "ลิ้นสามนิ้วกับน้ำลาย" ของเอกอรรคบรมอภิเสนาธิการ มหาโยธินดุษฎีบัณฑิต ได้กำไรเมืองเกงจิ๋ว พร้อมยุทโธปกรณ์และผลักดันศัตรูโจโฉตัวร้ายห่างออกไป และสามารถตั้งตัวเป็นอีกก๊กหนึ่งได้โดยเด็ดขาด สร้างสถานะภาพจากเล่าปี่ผู้เร่ร่อนเป็นพระเจ้าเล่าปี่ (คือเปลี่ยนสภาพจากเจ๊กขายเต้าฮวยเป็นพระมหากษัตริย์โดยทันที)

วิจัยสรุป แม่ทัพ–นายกอง–ผู้ปกครองประเทศ นายกรัฐมนตรี จะเจรจาความใดย่อมต้องระมัดระวังเรื่องจิตวิทยา ระวังปาก เพราะคำพูดเพียงประโยคเดียวของ

โจโฉที่จะ "กอดนางสองเกี้ยว" ทำให้จิวยี่ลุกขึ้นกระทืบเท้าตัดสินใจรบทันที ผู้ที่จะเป็นมิตรกลายเป็นศัตรูตัวร้ายในบัดดลเป็นตัวอย่างอันดี สรุปได้ว่าโจโฉแพ้สงครามทางจิตวิทยาก่อนแล้วจึงแพ้สงครามทั้งยุทธศาสตร์ ยุทธวิธีและเกี่ยวกับความรู้ในลักษณะของภูมิประเทศ ลมฟ้าอากาศเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในการสงครามแม้ในปัจจุบัน ยุทธนาวีที่ลุ่มน้ำซำกั๋งก็แพ้ชนะการด้วยความรอบรู้ในลักษณะอุตุนิยมวิทยา

ผลของการยุทธนาวีครั้งนี้วิจัยได้ ๓ ประการ

ก. โจโฉเป็นผู้รุกรานและแพ้ย่อยยับอย่างสิ้นเชิงแทบเอาชีวิตไม่รอด เพราะแพ้สงครามจิตวิทยาในกระบวนแรก และแพ้เพราะประมาณสถานการณ์ข่าวกรองทางลักษณะลมฟ้าอากาศอุตุนิยมวิทยาในกระบวนสุดท้าย

ข. เล่าปี่เป็นฝ่ายผู้ชนะทุกทางแต่ผู้เดียว โดยลงทุนน้อยที่สุด โดยใช้สงครามจิตวิทยาเป็นหลักและความรอบรู้ในกาลอากาศอย่างแม่นยำ ได้กำไรมหาศาล

ค. ผู้ที่เสียหายและรับบาปมากที่สุด คือซุนกวนผู้แพ้เพราะต้องถูกผลักดันเข้ารบโดยจำใจ และเป็นเครื่องมือหรือ "ตัวแทนในการรบ (War by Proxy)" ให้แก่เล่าปี่

ใคร่จะขอเปรียบเทียบสถานะสงครามของซุนกวนว่ากระทำสงครามแบบ War by Proxy เช่น อเมริกามารบกับเวียตนามเหนือเป็นตัวแทนในการรบให้แก่เวียตนามใต้ หรืออเมริกาส่งอาวุธให้อิสราเอลและโซเวียตส่งอาวุธให้อียิปต์ คืออียิปต์และอิสราเอลเป็นตัวแทนของรัสเซียและอเมริกาเช่นนี้ เป็นต้น

นั่นคือ CHE SARA, SARA "อะไรจะเป็นแล้วต้องเป็นไป" หรือ "สิ่งใดที่เกิดแล้วย่อมเกิดแล้ว จะไม่ให้เกิดย่อมไม่ได้" เวตาลได้ว่าแก่ท้าววิกรมาทิตย์ดังนี้

ลมสลาตันพัดจากทิศอาคเนย์เมื่อเวลาสองยามเศษ แรมห้าค่ำ เดือนอ้าย พ.ศ. ๗๔๔ เป็นเหตุให้สามก๊ก เป็น สามก๊ก โดยแท้จริง และเป็นจุดวิกฤต ที่กำหนด "วัน ว. เวลา น. แห่งยุทธนาวีที่น่านน้ำซำกั๋ง" ด้วยประการฉะนี้ แต่ปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๒๑) สามก๊กระดับโลก อเมริกา รัสเซีย และ จีน ?

๑ สักรวาผมเขียน เรื่องนี้ เปรมปรี่ยิ่ง
เชิญท้วงติง อย่านิ่ง รอไม่ได้
วิพากย์เถิด เจ้าขา โปรดว่าไว
วิจารณ์ให้ ผมเจ็บ เหน็บแรง ๆ
สามก๊ก "ฉบับเสธ์" เร่ออกแล้ว
ไม่เพริศแพร้ว หรือไร ได้โปรดแจ้ง
ท่านคิดเห็น เป็นไฉน อย่าคลางแคลง
ผมขอแรง ท่านกวี ช่วยชี้เอย

บทความนี้ ขอเป็นธูปเทียน หญ้าแพรกและดอกมะเขือ น้อมอภิวันทน์ต่ออาจารย์โรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ, โรงเรียนส่งกำลังบำรุงทหารบก และวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ผู้ประสาทความรู้ให้แก่ข้าพเจ้า.

พิมพ์ที่กรุงเทพการพิมพ์ เลขที่ ๑๔๐ ถนนบ้านดินสอ กท. ๑๐๒๐๐ โทร. ๒๒๒๔๗๖๐
นายเผด็จ จิระสานต์ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ๒/๔/๒๕๒๗

ภาพ : พิมพ์ที่โรงพิมพ์เจริญธรรม ถนนมหรรณพ